

॥ वैराग्यशतकं भाषान्तरसहितम् ॥

टिप्पण तथा भाषान्तर करनार.
शास्त्री रामचंद्र दीनानाथ.

बपावी प्रसिद्ध करनार.

शास्त्री लक्ष्मीनारायण रामचंद्र.

वेङ्कणुं सांकनी शेरी जतिनी पोळ सु० अमदावाद.

आवृत्ति ॥ ३ ॥

कीमत १। सवा रूपैयो.

आ ग्रन्थना सर्वे हक, सन्ने १८६७ ना १५ मा आक्ट प्रमाणे
रजिष्टर करावी कर्ता पुरुषे स्वाधीन राख्या वे.

संवत् १९६१-सने १९०५

अमदावादमां.

“राजनगर प्रिन्टींग प्रेसमां” शा. मगनलाल हवीसंगे ठाप्युं.

પ્રસ્તાવના.

આ સર્વે ગ્રંથનો અગ્નિપ્રાય ગ્રંથકારે પોતેજ, પહેલી ગાથાના પહેલાંજ પદમાં જણાવ્યો છે કે, “સંસારંમિ અસારે” આ સર્વે સંસાર અસારજ છે. અર્થાત્ સાર વસ્તુની અપેક્ષાએજ અસાર કહ્યો છે. માટે સાર વસ્તુ તે શી છે? ને અસાર વસ્તુ તે શી છે? એ બુદ્ધિમાન પુરુષે તો અવશ્ય જાણવું જોઈયે. તે સંબંધી થોડામાં જાણવા યોગ્ય તો, એટલુંજ છે કે, જે આત્મગુણને વિષે વર્તવું, તેજ સાર છે. અને જે પુદ્ગલિક જ્ઞાવતેમાં વર્તવું, તે અસાર છે. અને આ ? આજ્ઞા ગ્રંથમાં પણ એજ વાતનો વિસ્તાર વારંવાર જણાવ્યો છે.

વલી આ ગ્રંથમાં પ્રથમ અસાર એવું સંસારનું વિશેષણ જે મૂક્યું છે, તે વર્ણન કરવા યોગ્ય એવા વૈરાગ્ય રૂપ વૃક્તિનું વીજ છે. અર્થાત્ સંકેપમાં આજ્ઞા ગ્રંથનો અગ્નિપ્રાય, એકજ પદમાં જણાવ્યો છે. હવે અસાર શબ્દનો લેશ માત્ર અર્થ દેવાની એ ઠીએ. જેને વિષે સાર નથી, તે અસાર કહીયે. આ સંસારમાં કલ્પના કરીને માની લીધેલી સારી સારી વસ્તુ શી છે? પ્રથમ પોતાનો દેહ, સ્ત્રી, પુત્ર, પરિવા-

रादिक सघलुं तते पण, जो स्त्री आदिकना शरीरमां आत्मा न होय तो ते सर्वे वस्तु असार अइ पने; माटे आत्मा ठे एज सार ठे. कारण के, अनंतुज्ञान, अनंत-तुदर्शन, अनंतुअव्यावाध सुख पण, एज आत्मामां रहेलुं ठे. अने ते आत्माने ली धे वीजां सर्वे असार पदार्थो पण सारां लागे ठे. एटले स्त्रीआदिकना देहमांश्री आत्मा जतो रहे-तारे तेज स्त्रीआदिक पदार्थ, घणुं प्रिय होय पण तेनुं आलिंग-नादिक करी शकतुं नश्री. वली जेम जेम सूर्यनी समीपे जइए, तेम तेम वधारे वधारे प्रकाश जणाय. वली जेम जेम चंद्रमानी समीपे जइए. तेम तेम वधारेशी तलता जणाय. तेम, जेम जेम आत्मगुणनी समीपे जता जइए, तेम तेम वधारे सुखशांति जणाय. अने जेम जेम तेश्री (आत्मगुणश्री ठेडुं शवाय, एटले परमा वमां पेसाय, तेम तेम वधारे अशांति शाय, माटे आत्म गुण तो अवश्य प्रकट करवा जोइए. एटले जेम जेम सार वस्तु जणाती जाय, तेम तेम असार उपरश्री हजेज प्रीति उत्तरती जाय. जेम के, कोइनी पासे कोनी होय, ने तेने पैसो म-ल्यो, त्यारे तेने कोनी ठांरवी ते कांइ कथण नश्री. तेमजरूपियो मले, त्यारे पैसो

ગાંધવો કઠણ નથી. તેમજ સોના મહોર મલે, ત્યારે રુપિયો ગાંધવો કઠણ નથી. તેમજ રત્ન મલે, ત્યારે સોના મહોર ગાંધવી કઠણ નથી. તેમજ પાર્શ્વમણિ મલે, ત્યારે રત્ન ગાંધવું કઠણ નથી. તેમજ ચિન્તામણિ રત્ન મલે, ત્યારે તે પૂર્વે કહેલું સ- ઘલું ધન મૂકવું કાંઈ કઠણ નથી. માટે ચિંતામણિ રત્ન સમાન તો આત્મગુણ છે. તે આત્મગુણ પ્રકટ કરવાને માટે જ સર્વ ક્રિયા અનુષ્ઠાન કરવાં પડે છે. તે પણ આત્મ જ્ઞાન પૂર્વક વિધિ સહિત કરે, ત્યારે જ આત્મગુણ પ્રકટ થાય છે. તે આત્મગુણોનો અંત કોઈથી કહી શકાય તેમ નથી. જેમ કે, આકાશનો અંત કોઈ પક્ષીથી પાંખી શકાતો નથી. જેમ જે પક્ષી, પોતાની પાંખના બલવડે જેટલા આકાશમાં ઝમી શકે છે, તે પક્ષી, આ આટલું જ આકાશ છે, એમ સમજે છે. જેમ મગતરુ, ચરકલુ, સમલી, અનલ પક્ષી, અષ્ટાપદનામા પક્ષી અને ગરુડ પક્ષી એ સર્વે પાંખવાલા છે, તે જ પોતે પોતાની પાંખના બલ પ્રમાણે આકાશમાં ગમન કરી શકે છે, પરંતુ તે સર્વને પણ આકાશ અપારને અપાર રહે છે. તેમ આત્માના જ્ઞાનાદિક ગુણો અપાર સાર- રૂપ છે, તેથી ઝલદો આ સઘલો સંસાર અસારરૂપ છે. અર્થાત્ અનેક પ્રકારના આધિ

तथा व्याधि तथा उपाधि तेषो करीने आत्मगुण प्रकट करवानो उद्यम बिलकुल
 करि शक्तो नथी. ने कदापि करे ठे, तो देहने पोतानुं रूप मानीने करे ठे, एटले
 मनावा पूजावादिकनी लालचे करेठे. माटे ते आत्मगुण शी रीते प्रगट्थाय? परंतु
 ते आत्मगुणो तो, क्यारे प्रकट थाय? के, ज्यारे आ संसारने विषे देहादिक सर्व
 पदार्थने असाररूप जाणे त्यारेज आत्मगुण प्रकट थाय ठे. अर्थात् वैराग्य पाम्या
 विना आत्मगुण प्रकट थायज नही. माटे मोक्ष मार्गमां चालनार पुरुषने तो,
 वैराग्य पगने ठेकाणे ठे, ज्ञान हृदयने ठेकाणे ठे, अने धर्म माथाने ठेकाणे ठे. तो
 पण एक बीजाने परस्पर संबंध रहेलो ठे. एटले मोक्षमां जनार एरुषने पूर्वोक्त
 त्रणे पदार्थानुं संपूर्ण बल जोइए. परंतु तेमां मोक्षमार्गे चालनारने प्रथम पगनुं बल
 बरोबर जोइए; केमके, पगविना चाली शकानुं नथी. एटलाजमाटे वैराग्यनुं बल
 दृढ जोइए, ते वैराग्यने जागृत करनार एवो आ वैराग्यशतक नामनो ग्रंथ कोइ
 पूर्व धर पुरुषे पूर्वमांश्री उधरो ठे तेने गुजरती प्राषान्तर सहित करी, प्रगट करुंठुं.

॥ लि. शास्त्री रामचन्द्र दीनानाथ. ॥

॥ ॐ श्री वीतरागार्थं नमः ॥

॥ श्री वैराग्यशतकम् ॥

प्रणम्य परमात्मानं । बालबोधाय लिख्यते ॥

वैराग्यशतकस्यास्य । त्राषा टीकानुसारिणी ॥ १ ॥

श्री पूर्वाचार्य महाराजे पूर्वमांश्री उद्धार करीने वैराग्यशतक नामनो ग्रंथ रच्यो ठे, अने तेनी टीका संवत् १६४७ ना वर्षमां खरतर गच्छीय श्री जिनचंड-सूरिना राज्यमां शएला श्री गुणविनय नामा आचार्य करी ठे. तेनो ज्ञावाश्रे लईने आ बालावबोध कख्यो ठे.

॥ आर्यावृत्तम् ॥

संसारं असारे अस्ति सुखं व्याधिदनाप्रचुरे
संसारं मि असारे ? नहि सुहं वाहिवेअप्रणापउरे ॥

जानम् इह जीवः न करोति जिनदशितं धर्मं
 ७ ३ ८ ११ १२ ए ३०

जाणंतो इह जीवो । न कुणइ जिणदेसियं धम्मं ॥१॥

अर्थ—(असारे के०) सार रहित एवो, अने (वाहि के०) व्याधि. एटले शरीर संबंधि दुःख, (वेअशा के०) वेदना. एटले मन संबंधि दुःख, तेषे करीने (पउरे के०) प्रचुर. एटले बहुल अथवा जरेलो एवो, (इह के०) आ (संसारंसिके०) संसारने विषे (सुहं के०) सुख जे ते (नहि के०) नथी. (जाणंतो के०) ए प्रकारे जाणतो एवो (जीवो के०) जीव जे ते (जिणदेसियं के०) जिनराजना प्ररूपेला (धम्मं के०) धर्मेने (न कुणइ के०) नथी करतो ! ॥ १ ॥

ज्ञावार्थ—अनेक प्रकारना आधि, व्याधि, अने उपाधि तेषे करीने आ संसार जरेलो ठे, एटले आ असार संसारमां कांइ पण सुख नथी. एवी रीते आ जीव जाणे ठे, देखे ठे, अने अनुभवे ठे; तोय पण आ मूढ जीव जिन परमात्माना कहेला धर्मेने नथी करतो !!

आ प्रथम गाथामां एम कहुं के, आ जीव संसारनुं असारपणुं जाणे ठे, तो य पण श्री जिनप्रणीत धर्मने न्थी करतो; एबुं कहुं. परंतु न्हानी उम्भरवाला अने तेज नवने विषे मोक्ष जनारा अने श्री वीरभगवाननी देशना फकत् एकज वार सांभलवाथी दृढ वैराग्यवान् अएला, एटलुंज नही पण ते संसारना असार पणा संबधी साता पिता साथे प्रत्युत्तर करी ठेवटे साता पितानी आझा लेइ जेणे बाढ्यावस्थामां दीक्षा अंगिकार करी, एवा श्री अतिमुक्तकुमारनुं वृत्तांत श्री अंतगरुद्रशांग अने भगवत्यादि सूत्रने अनुसारे नीचे प्रमाणे जाणवुं.

कथा.

पोलासपुर नगरने विषे विजय नामे राजा, तेनी श्री नामनी पट्टेदवी एटले पटराणी, ते बे जणनो अतिमुक्तक एवे नामे पुत्र हतो. ते पुत्र बहु उद्यमे करीने महोठो थयो, अनुक्रमे करीने ठ वर्षनो थयो, ते अवसरे नगरनी बहार श्री वीरस्वामी समोसस्था. एटले पधास्था. त्यार पढी ज्ञानवंत एवा गौतम गणधर,

श्री वीरस्वामीने पूढी जिह्वा लेवाने अर्धे नगर मध्ये आल्या, ते अवसरे बो-
करान्नी संगोत्रे रमतो एवो अतिमुक्तक कुमार, गौतमस्वामीने देखीने ए प्र-
कारे पूढतो हवो के, “तमे कोण बो? अने केम फरो बो?” एम पूढे सते गौ-
नमस्वामीए कहुं के, “अभे श्रमण ठीए, अने जिह्वा अर्थे फरीए बीये.” त्यारे
कुमार बोड्यो. “हे पूज्य! आवो, हुं तमने जिह्वा अपावुं.” एम कहीने ते कुमार
गौतमस्वामीनी आंगलीए बलगीने पोताने घेर आब्यो. ते अवसरे श्रीदवी घणी
खुशी अइसती जिकिये करीने गौतमस्वामीने नमस्कार करीने प्रतिलाजती ह-
बी. एटले आहार पाणी आप्यां. त्यार पढी अतिमुक्तक कुमार फरीने ए प्रकारे
पूढतो हवो के, “तमे क्यां र्हो बो?” त्यार पढी गौतमस्वामी कहेता हवा.
“हे जइ! जे उद्यानमां अमारा धर्माचार्य श्री वर्द्धमानस्वामी वसे ठे त्यां अमे
बसीए ठीए.” एवुं कहुं. ते अवसरे ते कुमार बोड्यो. “हे स्वामिन्! तमारी
सत्थे श्री वीरस्वामीने वंदन करवा माटे हुं आवुं?” त्यार पढी गौतमस्वामी

कहेता हवा, “यथासुखं देवानुप्रिय एटले हे देवताउने वद्धज ! जेम तने सुख
 उपजे तेम.” त्यार पठी गौतमस्वामीनी साथे आवीने अतिमुक्तक कुमार ज-
 गवंतने बंदन करतो हवो. त्यार पठी जगवंते धर्मनो उपदेश दीधो, ते उपदेश
 सांजलीने प्रतिबोध पाय्यो एवो अतिमुक्तक कुमार, दीक्षा ग्रहण करवाने इच्छतो
 सतो माता पिनानी अनुज्ञा लेवाने अर्थे, घेर आवीने माता पिताने आ प्रकारे क-
 हेतो हवो. “हे अंब ! हे तात ! में आज श्री वीरस्वामीजीनी पास धर्म सांज-
 ल्यो. ते धर्म मने रुच्यो. एटले ते धर्म करवानो मने अजिलाष थयो ठे.” ते
 अवसरे ते माता पिता कहेतां हवां. “हे पुत्र ! तुं धन्य ठुं, तुं कुतपुण्य ठुं, तुं कु-
 तार्थ ठुं. एटले तने धन्य ठे अने करबुं ठे पुण्य ते जेणे एवो तुं थयो, अने कर्यो
 ठे अर्थ नाम प्रयोजन ते जेणे एवो तुं थयो. जे कारण माटे ते वीरस्वामीजीनी
 समीपे धर्म सांजल्यो, अने वली ते धर्म तने रुच्यो, ते कारण माटे.” त्यारपठी
 ते कुमार फरीने ए प्रकारे कहेतो हवो. “हे अंब ! हे तात ! हे ते धर्म सांजल-

वादिके करीने संसारना ज्ञेय करीने उच्छिन्न एटले उपरांग मनवालो एवो अने जन्म मरणना ज्ञयथकी ज्ञय पामेलो एवो अयो हुं, ते कारण माटे तमारी अनुज्ञाए करीने एटले रजाए करीने श्री वीरप्रभुजीनी समीपे प्रव्रज्या ग्रहण करवाने इहुं हुं." एवुं कह्युं. त्यारपणी ते कुमारनी माता अनिष्ट कहेतां वल्लभ नहीं एवुं, अने एकांतपणे अणगमतुं एवुं, अने अप्रिय एवुं, अने प्रथम कोइ दहा मो न सांजलेहुं एवुं, ते कुमारनुं वचन सांजलीने तत्काल शोकना समूह प्रत्ये पामी. एटले शोकातुर अई. अने दीन अने उदास एवा मने करीने सहित हे मुख ते जेनुं एवी अइ सती, मूर्ख पामीने अंगणतलने विपे एटले घरना आंगणामां धसती सर्व अंगोए करीने पम्ती. ते अवसरे दासीडिए शीघ्र, सोनानो कलश लावीने ते कलशना मुखअकी नीकलतुं एवुं शीतल अने निर्मल एवुं जल तेनी धाराडिए करीने एटले सुगंधवाली पाणीनी धाराडिए गंडी, अने करख्यो हे ताहा वायरानो उपचार ते जेने एवी करो सती चेतना पामीने वि-

लाप करती थीकी पुत्र प्रात्ये आ प्रकारे केहेती हवी. "हे जात ! तुं अमारे एकज
 पुत्र ठे, अने अमने इष्ट केहेतां वद्वन्न, अने कांत केहेतां मनोइ, अने प्रिय केहे-
 तां प्रियकारी एवो, अने आन्नरणना करंनिया समान, एटले अमूख्य रत्नतुख्य ए
 वो, अने हृदयेने आनंद नुत्पन्न करनार एवो, अने उंवराना फूलनी पेठे डुल्लेज एवो
 तुं अमारे ठे. एज कारण माटे क्षण मात्र पण तारा वियोगने अमे सहन करवाने
 समर्थ नथी. ते कारण माटे हे जात ! ज्यांखुधी अमे जीवीए त्यांखुधी तुं घरमां
 रहे. पठी सुखे करीने प्रव्रज्या ग्रहण करजे. एटले दीक्षा लेजे." त्यार पठी ते
 कुमार केहेतो हवो. "हे अंब ! तमारुं केहेवुं सत्य ठे. परंतु आ मनुष्यनां प्रव
 अनेक जन्म जरा मरण रुप, तथा शरीर अने मन संबंधि अतिशे दुःखनुं वेदवुं
 एटले जोगववुं ते रुप नुपड्वे करीने पराप्रव पामेलो एवो, अने अध्रुव केहेतां
 अशाश्वत एवो; अने संध्या समयनां वादलांना रंग सरखो एवो; अने जलना प
 रपोटा सरखो एवो; अने वीजलीना सरखो चंचल एवो; अने सनी जवुं, पनी

जबु, नाश पामबुं, ए ठ धर्म कहेतां स्वभाव ते जेनां एवो ठे. ते प्रथम अथवा पवी जरूर त्यागवा जोग्य ठे. एटले मूकवोज परुशे. हवे कोण जाणे आपणा मध्ये कोण पहेलुं परलोकिके जशे? अथवा कोण पवी जशे? एवी खबर परती नथी. ते कारण माटे तमारी आझाए करीने हमणांज हुं दीका लेवाने इच्छुं. "हे ए रीते कुमारे कहुं. त्यारपवी फरीने माता पिता ते कुमरने कहेतां हवां. "हे पुत्र! आ तहारुं शरीर विशेष रूपवालुं एबुं, अने "लक्षण अंजन रूप गुणे करीने सहित एबुं, अने नाना प्रकारनी व्याधिए करीने रहित एबुं, अने सौभाग्य पणाए करीने सहित एबुं, अने न हणाएलां एवां, अने उदात्त कहेतां मनोहर अने कांत कहेतां मनोह एवां, पांच इंडिज तेमणे करीने सौभाग्यमान एबुं, एटले अ खंभित मनोहर पांच इंडियोए करीने रूप सौभाग्यादि गुणेने अनुजवीने एटले जोगवीने परिणत वयवालो अइने एटले परिपक अवस्थावालो अइने पवी प्र-

*लक्षण = हाथ पगनी रेखादिक.

†अंजन=मप तिलकादिक.

त्रय्या ग्रहण करजे.” त्यार पठी ते कुमार फरीने आ प्रकारे कहेतो हवो. “हे
 अंब ! हे तात ! जे तमे शरीरनुं स्वरूप कहुं, ते मनुष्य संबंधि शरीर, खलु कहे-
 तां निश्चे दुःखनुंज स्थानक ठे, अने नाना प्रकारनी शैकफो व्याधियोने रहेवानुं
 घर एवुं, अने हानकां रूप लाकफांशी उत्पन्न अएलुं एवुं; अने नसाजाले करीने
 बिंटाएलुं एवुं, अने माटीना जांमनी पेठे दुर्वल एवुं, अने अशुचिना पुहलोए करीने
 व्याप्त एवुं, अने सप्ती जवुं, पडी जवुं, अने नाश अंबुं ए ठे धर्म नाम स्वभाव ते जे
 नो एवुं आ शरीर, प्रथम अथवा पठी जरूर त्यागवा जोग्य अशे. एकारण माटे
 आवा शरीरमांकोण बुद्धिवंत पुरुष रीज पामे? एटले जे बुद्धिशाली पुरुष होय,
 ते तेवा शरीरमां रंजित नज आय.” ए रीते कुमारे कहुं. त्यार पठी कुमारनां
 माता पिता फरीने कहेतां हवां. “हे पुत्र ! आतहारा वापदादाशी आवेलुं एवुं वि-
 स्तारवंत धन, कनक, रत्न, मणि, मोती, शंख प्रवालां आदि पोताने वश्य एवुं
 प्रधान इव्य ठे. जे इव्य सात पेठी सूधी, अतिशे दीनादिकने एटले गरिवलोको
 ने आपवा मांमथुं अने पोते जोगववा मांमथुं होय तोपण क्य ने शाय, एटले

खूटी न जाय एबुं ठे. ते कारण माटे ए प्रकारनुं आ ड्य ते प्रत्ये पोतानी खुशी प्रमाणे रूढे प्रकारे भोगवीने, पोताने सदृश रूप लावण्यादि गुणोए करीने शो न्यायमान एवी अने पोताना मननी रुचि प्रमाणे चालनारी एवी घणी राजकन्यानु परणीने तेमनी साधे आश्चर्यकारी एवां संसार संबंधि भोगसुख भोगवीने पठी दीक्षा लेज्यो.” त्यार पठी कुमार कहेतो हवो. “हे अंब! हे तात! तमे जे ड्योदिकनुं स्वरूप कहुं तेनुं एवी रीते जाणवुं के, ते ड्य, खलु कहेतां निश्चे अग्नि, जल, घोर, राजा, दायाद कहेतां गोत्रीलोको ए आदिक घणा लोकोने साधारण ठे, एटले घणा लोकोने वश्य ठे; पण ड्य कांइ एक जणनी पासे रहेंतुं नथी, अने अधुव कहेतां अशाश्वतुं ठे. एटले ते ड्य कांइ निरंतर रहेतुं नथी. अने प्रथम अथवा पठी जरूर त्यागवा योग्य अशे, एटले मूकबुंज पदशे. तथा मनुष्य संबंधि कामभोग पण अशुचि एटले अपवित्र एवा, अने अशाश्वत एवा, अने वात, पित्त, कफ, शुक्र कहेतां वीर्य अने शोणित कहेतां रुधिर एटलाडनो ठे आश्रय ते जेमने एवा, एटले वात, पित्त, कफ, शुक्र, शोणित

સય એવા, અને અમનોદ્ધ કહેતાં અંદર એવા, અને વિરૂપ કહેતાં માઠા મૂત્ર અ-
 ને પુરીપ કહેતાં વિષ્ટા તેણે કરીને રિલા એવા, અને ડુર્ગધ એવા છે બહુસ અને
 નિશ્વાસ તે જેમના, એટલે બંચોશ્વા અને નિચોશ્વાસ જેમનો ડુર્ગધ છે એવા, અ-
 ને સૂર્વ લોકોએ અતિશે કરીને સેવો એવા, અને નિરંતર સાધુજનેને નિંદવા જો-
 ય એવા, અને ગુત્કૃષ્ટ જાગે અનંત સારના વધારનાર એવા, અને કરવાં ફલ રૂ-
 પ છે વિપાક તે જેમનો, એટલે અંતેડુર્ગતિના ફલને આપનાર એવા કામજોગ છે.
 રહ્યાં કામજોગ કહેવે કરીને તેના પાધારમૂત એટલે તેમને રહેવાનું સ્થાનક એવાં
 સ્ત્રી પુરુષનાં શરીર જાણવાં. તે શરીર પૂર્વે કહેલા વેશેષણોએ કરીને સહિત છે, એજ
 કારણ માટે તેમને અર્થે એટલે તે કામજોગને અર્થે કોણ પુરુષ પોતાના જીવિતને
 નિષ્ફલ કરે? એટલે જે માહ્યો પુરુષહોય તે નજ કરે.” આ રીતે કુમારે ઉત્તર
 આપ્યો. ત્યાર પછી તે કુમારનાં માગ પિતા, એ પ્રકારે વિષયને અનુકૂલ એવાં બ-
 હુ વચનોએ કરીને તે કુમારને લોખ્ખવાને અસમર્થ ગયાં. પછી વિષયને પ્રતિકૂ-
 લ એવાં, અને સંજમના જયને દેખાનાર એવાં વચનોએ કરીને આ પ્રકારે કહેતાં

હવાં. “હે પુત્ર! નૈર્ગ્મ્ય પ્રવચન કહ્યાં વીતરાગનું કહેલું એવું સિદ્ધાંત અથવા શા સન તે સત્ય છે. કહેતાં સાચું છે, એ અનુચર કહેતાં પ્રધાન છે. અને શુદ્ધ કહેતાં કોષ રહિત છે. અને શબ્દ્યકર્તન કંતાં માયા શબ્દ્ય, નિયાણ શબ્દ્ય, અને મિથ્યા ત્વ શબ્દ્ય, એ ત્રણ શબ્દ્યને નાશ કરનારું છે. અને સુક્તિનો માર્ગ છે. અને સર્વ હુઃ અને નાશ કરનાર એવું વીતરાગનું રહેલું પ્રવચન છે. તે પ્રવચનમાં એટલે જૈનશા સનમાં રહેલા એવાજ જીવો સિદ્ધિને વરે છે. એટલે વીતરાગની આજ્ઞાના પાલ નાર એવાજ જીવો સર્વ કર્મ કરીનેરહિત થાય છે. પરંતુ આ પ્રવચન, લોહાના ચ ણા ચાવવાની પેઠે અતિશે ડુબ્કર; અને વેલુના કોલિયાની પેઠે સ્વાદે કરીને રહિત છે. અને વે જુજાનું એ કરીને મ્હોટા સમુદ્ધ તરવાની પેઠે ડુસ્તર છે એટલે હુઃ એ તરવા જોગ્ય છે. અને વલી આ વ્રચન છે તે તે તીવ્રણ ચજાદિને બહુધન કરવા જેવું છે, તથા દોરમાદિકે કરીને બેલી એવી મહાશિલાદિક વસ્તુ તેને હસ્તાદિકે કરીને ધારણ કરવા જેવું છે. તા અસિધારા વ્રત સેવન કરવાની પેઠે, એટલે જેમ ચજાદિ, અતિક્રમણ કરવાનેપ્રશક્ય છે, તેમ આ મહાવ્રતનું પાલવું અશ-

मय ठे. वखी जैनशासनमां साधुत्तने आधाकार्मिक औद्देशिकादि भोगववाने न
 कडपे. एटले जैनना जे साधु होय ते पोताने वास्तो करेलुं ए आदिक वेतालीश
 दोष सहित वस्तु ग्रहण करे नही. अने हे पुत्र ! तुं तो सदाय काल सुखमां उत्प
 न्न अएलो तुं. कौंइ दहानो पण दुःखमां रह्योज नथी. एज कारण साटे तुं शीत
 कहेतां ताठ अने उष्ण कहेतां घांभ, कुत् कहेतां कुथा, पिपासा कहेतां तृषा, इं
 श कहेतां रूस, मशक कहेतां भगतरां, अने नाना प्रकारना रोगादि रूप, परि
 पह, उपसर्गो प्रत्ये सहन करवाने समर्थ नथी. ते कारण साटे हमणां तने वीका
 देवाने अर्थे आज्ञा आपवाने असे इच्छतां नथी. अर्थात् हमणां तने आज्ञा नही
 आपीए.” त्यार पठी कुमार कहेतो हवो. “हे अंब ! हे तात ! तमें जे संजमनी
 छुष्करता देखानी, ते छुष्करता खलु कहेतां निश्चै छिब पुरुषोने अने कातर पुरु
 षोने एटले कायर पुरुषोने अने कुत्सित पुरुषोने अने आलोकने विषे प्रतिबंधवा
 ला पुरुषोने एटले आ लोकमांज सुख मानी बठेला तेवालेने, अने परलोकथी
 अवला मुखवाला अएला एवा लोकोने एटले परलोकना सुखना अजाण लोको

કુમાર એ પ્રકારે જાચક લોકોએ સ્તવના કરવા માંડેલો એવો, અને નગરના રહે નાર નારીએ આદર સહિત જોવા માંડેલો એવો, અને જાચક લોકોને વાંઠિ ત દાન પ્રત્યે આપતો એવો, નગર શકી બહાર નિકલેને જ્યાં શ્રી વીરસ્વામીજીનું સમવસરણ છે; ત્યાં આવીને શિક્ષિકા શકી હતલ્યો. એટલે પાલખીશ્રી હેવો હતયો. ત્યાર પછી માતા પિતા, તે કુમારને આગલ કરીને શ્રી વીરસ્વામીજીની સમીપે આવીને વંદનાદિ પૂર્વક એટલે વંદનાદિ નમસ્કાર કરીને આ પ્રકારે કહેતાં હવાં. હે સ્વામિન્! આ અતિમુક્તક કુમાર અમને વહાલો છે, અને અમને મનોહ છે, અને એ અમારે એકજ પુત્ર છે. પરંતુ જેમ કમલ, કાદવને વિષે ઉત્પન્ન થાય છે, અને વલી પાણીને વિષે વૃદ્ધિ પામે છે. પણ કાદવ અને પાણીએ કરીને લેપાતું નથી; તે મ આ અતિમુક્તક કુમાર પણ શબ્દ, રૂપ, એ છે લક્ષણ તે જેમનું એવા કામોને વિષે ઉત્પન્ન થયો છે, અને ગંધ, રસ, અને સ્પર્શ એ છે લક્ષણ તે જેમનું એવા જોગો ને વિષે વૃદ્ધિ પ્રત્યે પામ્યો છે, પણ તે કામજોગોન વિષે અને મિત્ર, જ્ઞાતિ, સ્વજન, સંબંધિ એવા લોકોને વિષે લેપાયો નથી. અર્થાત્ મમતાએ કરીને રહિત છે. વ

ली आ कुमार संसारना ज्ञेये करी नृद्धिप्र श्रयो सतो एटले विरक्त मनवालो
 श्रयो सतो आपनी पासे दीक्षा लेवने इहे ठे. ते कारण माटे अमे आपने आ
 शिष्य रूप जिहा प्रत्ये आपीए ठर. आप पण आ शिष्यरूप जिहा प्रत्ये अंगी
 कार करो. त्यारे स्वामिए कहुं, हे वानुप्रियो! जेम तमने सुख उपजे तेम, पण
 प्रतिबंध करशो नही, एटले ममत करशो नही. त्यार पठी अतिमुक्तक कुमार
 जगवंतनुं वचन सांजलीने खुशी यो सतो जगवंत प्रत्ये त्रण प्रदक्षिणा करीने
 अने नमस्कार करीने उत्तर पूर्व क्षिने विषे एटले ईशान कूणमां जइने पोता-
 नी मेलज आत्रण साढ्य अलंकर प्रत्ये मूकतो हवो. ते अवसरे माता, उज्व
 ल वस्त्रे करीने आत्रणादिक प्रत्येग्रहण करीने आंखो श्रकी आंसु मूकती श्रकी
 अतिमुक्तक कुमारने ए प्रकारे केली हवी. हे पुत्र ! पामेला एवा संजम जोगो
 ने विषे तहारे प्रयत्न करवो. अने न्पामेला एवा संजम जोगोने पामवाने अर्थे
 घटना एटले रचना करवी. वली मज्या पालवाने विषे पोताना पुरुषपणानो अ
 जिमान सफल करवो. अने प्रमादो करवोज नही. ए प्रकारे कहनीने त्यार पठी

माता पिताञ्ज जगवंत प्रत्ये नमस्वर करीने परिवार सहित पोताने स्थानके ग
यां. त्यार पठी अतिमुक्तक कुमारश्री वीरस्वामी समीपेआवीने वंदनादिकरी
ने प्रवर्जित अयो. त्यार पठी श्री दरस्वामीए पण पंचमहाव्रत ग्रहण कराववा
पूर्वक एटले पंचमहाव्रत ग्रहण कावीने क्रिया कलापादि शीखवाने अर्थे गीता
र्थे एवा स्थविर सुनियोने सुंघ्यो. पार पठी प्रकृतिए करीने जडक एवो, अने
विनीत एवो, अतिमुक्तक नामे कुार श्रमण, एक दहानो महोटी वृष्टि पने स
ते एटले घणो वरसाद पने सते कखने विपे पात्रुं अने रजोहरण लेइने वहार
निकळयो. त्यां जलनो प्रवाह वहेते देखीने वाल अवस्थाना वश अक्री माटीए
करीने पाल बांधीने जेस नावनो खावनार नाव प्रत्ये चलावे ठे, तेम आ अति-
मुक्तक साधु पात्राने, आ महारी ाव ठे, ए प्रकारे कळपना करीने ते पाणीमां
चलावतो सतो रमतो हवो. ते अवारे स्थविर सुनियो तेनी ते अतिशे अघटित चे
छा देखीने ते साधु प्रत्ये हांशी कमा होय ने शूं जेस ! एम जगवत् समीपे आ
नीने जगवंतने ए प्रकारे पूवता हत. हे स्वामिन् ! आपनो अंतेवासी अतिमुक्त-

क नाम्ने कुमार श्रमण, केटला प्रवोए करीने सिद्धिपदने वरशे? त्यारे प्रगवंते
 कहुं. हे आर्यो! सहारो अंतेवासी अतिमुक्तक साधु, एज प्रवस्यं सिद्धिपदने व
 रशे. ते कारण माटे हे रूपा पुरुषो! तसे अतिमुक्तक कुमार श्रमणनी जात्या-
 दिकने उघाफवाशकी हीलना न करशो. अने तेनी उचित सेवा न करवे करीने
 निंदा न करशो. अने मने करीने लोकनी समकृ गर्ही न करशो. अने तेनी अत्र
 ज्ञान करशो. वली हे देवानुप्रियो! ए अतिमुक्तक साधुने अखेदे करीने अंगी-
 कार करो. अने अखेदे करीने तेनी सहाय्य करो. तथा ज्ञात पाणी लावी आप-
 वारूप विनये करीने एनी वैयावच्च करो. जे कारण माटे आ मुनि, प्रवनो अंत
 करनारज ठे. एटले संसारनो उछेद करनारज ठे. अने चरम शरीरवालो ठे. ए-
 टले आ एने बेलुं शरीर ठे. ए रीते ते ज्ञानवंत एवा स्थविर मुनियोने प्रगवंते
 कहुं. त्यार पठी ते स्थविर मुनियो प्रगवंतले वंदन नमस्कार करीने प्रगवंतना
 वचनने विनय पूर्वक अंगीकार करीने अतिमुक्तक कुमार श्रमण प्रत्ये अखेदे क
 रीने अंगीकार करता हवा. जावत् वैयावच्च प्रत्ये करता हवा. त्यार पठी अति-

मुक्तक मुनि जे ते पण, ते पापस्थानने आलोवीने नाना प्रकारनी तपश्चर्यादिके करीने संजम प्रत्ये सम्यक् प्रकारे आराधन करीने अंते अंतकृत केवली थइ सिद्धि प्रत्ये जता हवा. इति अतिमुक्तक मुनिनुं वृत्तांत जाणबुं. इहां अतिमुक्तक कुमारेने ठ वर्षनी उम्हरमां दीक्षा आपो ठे. तेनुं कारण के, जगवंत पोतेज दीक्षा आप नार ठे; माटे तेमां विरोध जाणवो नही.

अथ कलये परस्मिन् परतरस्मिन्वर्षे पुरुषाः चिंतयन्ति अर्थसंपत्तिं

३ ३ ४ ५

१

७

६

अथं कक्षत्रं परं परारिं । पुरिसा चिंतन्ति अद्भुतसंपत्तिं ॥

अंजलिगतं इव तोयं गजत् आयुः न पश्यन्ति

७ ३० ए ११ १३ १४

अंजलिगतं व तोयं । गलंतमाऽऽन्नं न पिबन्ति ॥ ७ ॥

अर्थ—(पुरिसा के०) पुरुष. अर्थात् मूढ पुरुषो जे ते, (अथं के०) आज (कक्षत्रं के०) काळ्य (परं के०) पहोर. एतले आवते वर्ष, (परारिं के०) परास्य. एतले

तेषु पण आगड्ये वर्ष, (अन्न के०) अर्थ. एटले धन तेनी, (संपत्तिके०) प्राप्तिते
 ने (चिंतति के०) चिंतवे ठे. एटले विचारे ठे. अर्थात् आज मारे संपत्ति अशे,
 काड्य म्हारे संपत्ति अशे, पहारे महारे संपत्ति अशे, अथवा परार अशे; एवी आ
 शाये करीने दिवस गमावे ठे, परंतु ते पुरुष (अंजलिगयं के०) अंजलिने विषे
 रहेलुं एवुं (तोयं व के०) पाणी तेनी पेंठे (गलंतं के०) गलतुं. एटले स्रवतुं एवुं
 (आंजं के०) आनखाने (न पिडंति के०) नथी देखता ॥ १ ॥

ज्ञावार्थ-वली ते सुठ पुरुषो मनमां एम विचारे ठे के, महारे आज, काड्य,
 पहारे अथवा पराख, धननी घणी प्राप्ति अशे. एम विचार कखा करे ठे. परंतु
 हाथेलिमां रहेला पाणीनी पेंठे कणे कणे नाश पामता एवा पोताना आनखा-
 नो विचार नथी करता ॥ १ ॥

यत् कल्ये कर्त्तव्यं तत् अथ एव कुरुध्वं तरभाणाः
 १ १ ३ ४ ५ ६ ७

जं कल्ये कायधं । तं अज्जं चिय करेह तुरभाणा ॥

बहुविधं एव मुहूर्तं मा अपराह्णं मतीकृध्वं
११ १० ए १३ १२ ३४

बहुविधो ह्यु मुहुतो । मा अवरएहं पम्किह ॥ ३ ॥

अर्थ-हे प्राणियो ! (जं के०) जे धर्मकार्य (कल्ले के०) काढ्य (कायवं के०) करवा योग्य होय, (तं के०) तेने (अङ्गचिय के०) आजज (तुरमाणा के०) नता वला (करेह के०) करो. केसके, (मुहुतो के०) मुहूर्त. एटले काल विशेष जे ते, (हु के०) निश्च (बहुविधो के०) घणा विघ्नवालो ठे. साटे जे धर्मकार्य. पहेला प होरमां करवानुं होय तेने (अवरएहं के०) अपराह्ण एटले पाबला पहारे करीशुं. एम (मा पम्किह के०) विलंब न करो ॥ ३ ॥

भावार्थ-हे ऋष्य जीवो ! जे धर्म संबंधी काम काढ्य करवानुं होय, तेने नतावलधी आजज करो. केसके, सारां काम-करवानी वखते, निश्च घणां विघ्न आधी पमे ठे. साटे जे धर्मकार्य पाबला पहारे करवानुं होय, तेने पहेला पहारे मांज करी लियो. अर्थात् जे धर्मकार्य, जे वखते करबुं घटनुं होय, तेने तेज वख

ते करी ल्यो ॥ ३ ॥

हीनिखेदे संसारस्वप्नावस्य आचरणं स्नेहानुरागरक्ताअपि

३ ?

ही संसारसहावं । चरियं नेहाणुराग्ररत्तावि ॥

ये पूराल्ले दृष्टाः ते अपराल्ले न दृश्यंते
३ ५ ६ ७ ८ ए १०

जे पृषण्हे दिठा । ते अवरण्हे न दीसंति ॥ ४ ॥

अर्ध—(संसार सहावं चरियं के०) संसारनो जे स्वप्नाव, तेनुं जे आचरण, तेने देखीने हमने, (ही के०) घणो खेद आयठे. केमके, (जे के०) जे (नेहाणुरा यरत्तावि के०) स्नेहनां अनुरागे करीने रक्त एवा पण, अर्थात् प्रेम बंधने करी बंधायेला एवा पण, स्वजनादिक जे ते (पृषण्हे के०) प्रातःकालने विषे (दिठा के०) दीठा, (ते के०) तेज (अवरण्हे के०) सांज (न दीसंति के०) नशी देखीता ॥४॥

ज्ञावार्थ=ही इति खेदे!! अहह!!! अज्ञे! आ संसारनो ज्यो स्वप्नाव ठे?

કે, જેના સ્વપ્નાવનો વિચાર કરતા તારતજ સ્વેદ નૃત્યન્ર પ્રાય છે !! કેમકે, જે પરસ્પર પ્રેમવંધને કરીને ગાઢાં વંધાયેલાં છે, તેવાં સ્વજનાદિક પણ જે પ્રાતઃકાલે ક્ષીણાં હોય, તેનાં તેજ, સ્વજનાદિક સાંઝે દેખાતાં નથી !! એટલે સ્નેહાનુરાગે કરીને ગાઢપણે વંધાયેલાંને પરસ્પર વિજોગ ન પરખવો જોઈએ, તોપણ સંસારનો એવો સ્વપ્નાવ છે કે, જે પ્રથમ ક્ષણમાં વીઠું, તે વીજા ક્ષણમાં તેવુંને તેવું નથી દેખાતું; માટે તેમનો વિજોગ પ્રાય છે. એટલુંજ નહિ પણ સ્થૂલ વિજોગ પણ પ્રયા કરે છે ॥ ૪ ॥

મા સપિથ જાગરિતવ્યે પલાયિતવ્યે કસ્માત્ વિશ્રામ્યથ
૧ ૩ ૧ ૪ ૫ ૬

મા સુબ્રહ જગિઞ્ચવંમિ કીસ વીસમેહ ॥

ત્રયઃ જનાઃ અનુલભાઃ રોગઃ ચ જરા ચ મૃત્યુઃ एव
૧૩ ૧૪ ૧૫ ૭ ૮ ૯ ૧૦ ૧૧ ૧૨

તિન્નિ જાણા અણુલગ્ગા । રોગો અ જરા અ મચ્ચૂ અ ॥૫॥

अर्थ—हे लोको! (जगिअधे के०) जागवाने ठेकाणे. अर्थात् धर्म कृत्येने वि-
 पे (मा सुअह के०) न सूइ रहो. अर्थात् धर्म कृत्येने विषे प्रमाद न करो. अने
 (पलाइअधंसि के०) नासवानी जग्याए (कीस के०) केम (वीसमेह के०) विसा
 मो करो ठो? अर्थात् आ संसार नासवानी जग्या ठे, तो तेमा निरांते केम वे-
 सी रच्या ठो? केमके, (रोगो के०) रोग (अ के०) वली (जरा के०) वृद्धवस्था
 (अ के०) वली (मच्चू के०) मृत्यु (अ के०) एज (तिनि जरा के०) त्रय जरा जे
 ते (अशुलग्गा के०) तमारी धूठे लाग्या ठे. एटले तमारी केमे पड्या ठे. माटे ध
 र्म कृत्यमां प्रमाद न करो ॥ ५ ॥

जावार्थ—हे धर्मार्थि जीवो! जेस आ ठेकाणे लोकोक्ति एवी ठे के, जेनी
 पालि धन होय, तेमरो लुटवानी जग्याए जागता रहेवुं, अने नासवानी जग्याए
 वेसी न रहेवुं, तेम धर्म कृत्येने विषे प्रमाद न करवो. अने नालवा योग्य एवो
 जे संसार तेमां वेसी न रहेवुं, शाथी के, रोग, जरा, अने मृत्यु ए त्रय दुष्मनो
 तमारी धूठे निरंतर पमेलाज ठे, माटे प्रमाद गोर्नने धर्म करणीमां साव-

धान रहो. ॥ ५ ॥

दिवसनिसाधमिमालाया

आयुःसलिलं

गविनां

शुद्धीत्ता

३

४

५

दिवसनिसाधमिमालं । आन्तरहृदं जीव्याण धितूषं ॥

चंद्रादित्यवलीधौ कालएवअरहृदस्तं भ्रामयतः

६

७

चंद्राश्चवशुद्धा । कालरहृदं ज्ञसामंति ॥ ६ ॥

अर्थ—(चंद्राश्च के०) चंद्रसूर्यरूप (वशुद्धा के०) बलद जे ते (दिवस निसा धमिमालं के०) दिवस रात्रि रूप घमाली श्रियायो वरु (जीव्याण के०) जीवन्तु आन् के०) आन्तरा रूप (सलिलं के०) पाणीने (धितूषं के०) ग्रहण करीने (कालरहृदं के०) काल रूप रहृदने (ज्ञसामंति के०) ज्ञेने नीचे ज्ञसामंते ठे, अर्थात् ज्ञेने नीचे फेरवे ठे. ॥ ६ ॥

ज्ञावार्थ—चंद्र अने सूर्य ए रूप धोलो नें रातो एवा घणा बलवान् ने बलद जे

ते दिवस अने रात्रि ते रूप लाल ने काला घफानी श्रेणियोवडे, जीबोनुं आउखा
रूप पाणीने उलेची नांखवाने, काल रूप रंहेटने फेरवे ठे; साटे हे प्रव्य प्राणियो!
आवुं नजरे जोइने पण तमने संसार उपरथी उदाल जाव केसनथी झतो? ॥६॥

सा नास्ति कला तत् नास्ति औपधं तत् नास्ति किमपि विद्वानं शिल्पं

६ ७ ९ ११ १० १३ १५ १३ १४

सा नञ्चि कला तं नञ्चि । असहं तं नञ्चि किंपि विद्वाणं ॥

येन श्रियते कायः साद्यमानः कालसर्पेण

४ ५ ३ २ १

जेण धरिज्जइ काया । खजंती कालसप्पेणं ॥ ७ ॥

अर्थ-हे प्रव्य जीवो! (काल सप्पेणं के०) काल रूप सर्पे (खजंती के०)
खावा मांहेली एवी (काया के०) देह जे ते (जेण के०) जेणे करीने (धरिज्जइ
(के०) धारण करीए, अर्थात् रक्षा करीए, (सा के०) ते. अर्थात् तेवी (कला के०)
बहोतेर कला मांहेली कोइ पण कला(नञ्चि के०) नथी (तं के०) ते. अर्थात् तेवुं

(असहं के०) औपध (नहि के० नश्री. (तं के०) ते अर्थात् तेबुं (किंपि के०) कांइ पश (विनाशं के०) विज्ञान. अर्थात् शिष्टं चातुरी (नहि के०) नश्री. अर्थात् प-मता शरीरनी रक्षा करे, एवी कोइ पश वस्तु नश्री. ॥ ७ ॥

भावार्थ—काल रूप सर्प, आ शरीरनुं नक्षत्र करी ले डे, ते कालरूप सर्पने निवारण करे एवी कोइ पश कला नश्री. तथा काल रूप सर्पे नक्षत्री कायानुं ऊर उतारवा समर्थ कोइ पश औपध नश्री, तथा जगतमां अनेक प्रकारनी शिष्ट चातुरी डे, पश कोइ शिष्ट चातुर्य एबुं नश्री के, जेथी काल रूप सर्पनुं ऊर लखेज नहौं. मटे हे नव्य प्राणियो ! मोटा मोटा समर्थ पुरुषोनां वज्र समान शरीरने पश काल रूप सर्प गली गयो डे; तो आपणा रांक जेवानी काची कायानो नयो नरुसो ? मटे शीघ्रपणे धर्म कृत्य करी डयो. ॥ ७ ॥

दीर्घफणींद्रवनाले महीभराएवकेसर

३

विशएवमहादले

४

दीहरफणिंदनाले । महिअरकेसर विसामहदलिध्वे ॥

ई इतिपश्चात्तापे पितृति कालव्यभ्रमरः जनाएवमकरंदं पृथ्वीएवकमले

१ ७

५

७

६

उं पीअइ कालत्रमरो । जणमथरंदं पुहविपज्जे ॥७॥

अर्थ—(उं के०) उं इति खेद ! एटले आ घणी खेद कारक वार्त्ता ठे. अर्थात् आ वात जे न जाणे तेने पश्चात्ताप घणो आय ठे. (काल त्रमरो के०) काल रूप त्रमर जे ते (दीहर के०) दीर्घ एटले महोडुं (फणिंदनाल के०) शेषनाग रूप ठे नाल ते जेनुं एबुं, ने (महिअर केसर के०) महिअर एटले पर्वत ते रूप ठे केसरा ते जेने विषे एबुं, ने (दिसा महदलिल्ले के०) दिशा रूप ठे महोटां पत्र ते जेने विषे एबुं (पुहवि पज्जे के०) पृथ्वी रूप कमलने विषे (जणमथरंदं के०) जनरूप मकरंदने अर्थात् लोकरूप रसनं (पीअइ के०) पीए ठे. ॥ ७ ॥

भावार्थ—लोकमां एवी प्रसिद्धि ठे के, त्रमरो कमलमांथी एवी रीते रस ले के, जेथी करीने ते कमलने लगार मात्र इजा न आय, तेवी रीते पोताने खप जेटलो ज मधुरे स्वरे बोलनीने ओहो ओहो रस ले ठे; परंतु आ जग्याए तो तेना-

श्री तमाम उलटी रीते जाणवा जेवुं ठे. माटे ते वार्त्तानो विचार करतां ज्ञव्य प्राणीउने तो दयाना अधिक प्रणामश्री कंपारो बूढ्या विना रहेज नही!! जेम के, कालरूप असंतोषी एवो एक जमरो ठे. ते पृथ्वीरूप कमलमांश्री लोकरूप तमाम रसने, व्याधि वेदनारूप क्रूरपणुं वापरीने चूशी ले ठे. एटले कोइ साण सने ते काल जकण कख्या विना रहेतोज नश्री. इहां पृथ्वीरूप कमलनुं शेष- नागरूप नालवुं कहुं, ते लोकोक्तिश्री जाणवुं. एटले लोकमां एबुं कहेवाय ठे के, आ वधी पृथ्वीने शेषनागे साथा उपर उपानी लीधी ठे. वली ए पृथ्वीरूप कमलमां पर्वतो, ते केसराने ठेकाणे ठे. ने दश दिशायो ते महोटां महोटां पांन मांने ठेकाणे ठे. आवा महोटा कमलनो रस निरंतर पीतां पण कालरूप जमरो आज सूधी पण तृप्त थयो नश्री; ने थतो पण नश्री, अने शशे पण नही. माटे हे ज्ञव्य प्राणियो! कालरूप जमराना आस्वादनां न अवाय, एवा आत्मस्वरूपने पामवाना साधनमां; प्रमाद वेर्त्ताने उद्यम करो!! ॥ ८ ॥

बायाविषेण कालः सकलजीवानां

४ ३

बलं गवेषयन्सन्

२

३

बायामिसेण कालो । सयलजीआणं बलं गवेसंतो ॥

पार्थ कथमपि न मुञ्चति तस्मात् धर्म उद्यमं कुरुध्वं

६ ७ ८ ए १० ११ १२ १३

पासं कहवि न मुंचइ । ता धम्मे उद्यमं कुणह ॥ ए ॥

अर्था—(बलं के०) बलने (गवेसंतो के०) गवेषणा करतो एवो (कालो के०) काल जे ते, (बायामिसेण के०) शरीरनी गायाने मिषे (सयलजीआणं के०) स कल जीवोनुं (पासं के०) पासुं तेने (कहवि के०) कोइ प्रकारे पण (न मुंचइ के०) नश्री मूकतो. (ता के०) ते हेतु साटे (धम्मे के०) धर्मेने विषे (उद्यमं के०) उद्यम ने (कुणह के०) करो ॥ ए ॥

त्रायार्थ—हे ऋष्य प्राणियो ! रात्रि दिवस, विड्ने खोलतो एटले आ प्राणि क्षयरे स्वखलना पामे के, एने हुं पकनी लेउं, एवी वांगाये निरंतर गायाने मिषे

पकमवाने माटे पठवामे पमेळो एवो जे काल, ते कोइ प्रकारे पण पाळो हेठ ए
 वो नथी. एतो जरूर उचिंतो जाली लेशे. ते वखते तमने घणो पश्चात्ताप अशे,
 के, अरेरे ! आपणे कांइ पण धर्मसाधन करी शक्या नही ! माटे जिन्नप्रणीत
 अहिंसादिक धर्मने विषे, ज्यां सूधी कालना ऊपाटां बरावर नथी आव्या,
 त्यां सूधीमां कांइ पण प्रयत्न करी ड्यो ॥ ए ॥

क ले अनादौ

जीवानां

विविधकर्मवशांनां

३

१

४

३

कालंसि अणार्इए । जीवाणं विविहकम्मवसगाणं ॥

तत् नास्ति संविधान-चेदत्वं संसारे यदेकैद्वियादित्वं न संभवति

१० ११

७

५

६

८ ए

तं नद्धि संविहाणं । संसारे जं न संभवइ ॥ १० ॥

अर्थ—(अणार्इए के०) आदि रहित एवा (कालंमि के०) कालचक्रे विषे प-
 रित्रमण करता एवा, ते (विविहकम्मवसगाणं के०) नाना प्रकारना कर्मने वडा

अएला एधा जीवाणके० जीवने (संसारके०) संसारने विषे (जंके०) जे संविहाणं
 के०) संविधान, अर्थात् एकेंद्रियादिक जेद (नं. संज्ञवद् के०) प्राप्त थयेलो नथी संज्ञ
 वतो एम, (तं नहि के०) ते नथी. अर्थात् सर्वे एकेंद्रियादिक जेद ए जीवने थएला
 संज्ञेचे ठे. ॥ १० ॥

ज्ञावार्थ-काल, कर्म, जीव, अने संसार ए सर्वेनु अनादिपणुं ठे, साटे आ
 जीव कर्मना वशे करीने अनादि कालनो कालचक्रने विषे परिभ्रमण करतां क-
 रतां संसारने विषे सधला एकेंद्रियादिक जेदने पामी चूक्यो ठे. पण एवुं न क-
 ही शक्या के, अमुक जेद नथी पाम्यो. माटे हे नव्य प्राणियो ! आज तमे अ-
 हंकार करोवो, पण तमे तो केटली एक वखत गधेना पण थया ठो, कूतरा पण
 थया ठो, अने बली ज्यारे वोर मूला मेगरी आदिकनी जातिमां उत्पन्न थया
 थ्यारे तो तमने न्हानां ठोकरां पण दाणा साटे वेचाथी लीधा, एटलुंज नही
 पण उपर माग्यामा पण गया; यावत् विष्टाने विषे कीनापणे पण उत्पन्न थइ
 चूक्या ठो. तेना तेज तमे, आज शेठ शाहूकार वनीने वेठा ठो. माटे तमे सर्व

अर्थ—(रे जीव के०) हे अज्ञानी जीव ! (सुआ. के०) पुत्र तथा पुत्रीयो जे ते (विहमंति के०) विघटे ठे. अर्थात् तेनो विजोग आय ठे. तेज रीति (बंधवा के०) स्वजन जे ते (विहमंति के०) विघटे ठे. अर्थात् स्वजननो पण विजोग आय ठे. (य के०) वली (वद्धहा के०) वहाली स्त्रीयो पण (विहमंति के०) विघटे ठे. ए-टले तेनो पण विजोग आय ठे. एज रीति सर्व वस्तुनो विजोग आय ठे, पण (इक्षो के०) एक (जिणअणित के०) जिनपरमात्माये कहेलो (धम्मोके०) धर्म जे ते (कहवि के०) क्यारे पण (न विहरइ के०) वियोग पामतो नथी. ॥ ११ ॥

भावार्थ—हे सुग्ध जीव ! तुं विचार कख के, आ संसारभां तहारुं कोण ठे? केम के, पुत्र, स्वजन, अने वहाली स्त्रीयो इत्यादिक सर्वेनो विजोग आय ठे. ए टले तेमने सूकीने तुं जइश, अथवा तने मूकीने ते जशे. भाटे ज्यां संयोग ठे, त्यां निमाये. विजोग ठेज. पण एक जिनराजनो कहेलो धर्म एटले जीवने दुःख मां पन्तां धरी राखे भाटे धर्म कहीए, ते धर्मनो कोइ काले पण विजोग नथी थतो. अर्थात् आ जीवने साचुं सगपण तो धर्मनुंज ठे. अने वीजुं सर्वे सगपण

फोगट ठे ॥ १७ ॥

अष्टकर्मिण्येव पाशास्त्रैर्वृद्धः

जीवः संसार एव चारके वंदितृहं तिष्ठति

१

अप्रकृष्टमपासबद्धो । जीवो

३

संसारचारए

४

ठाइ ॥

अष्टकर्मपाशमुक्तः

आत्मा शिवमंदिरे तिष्ठति

५

७

अप्रकृष्टमपासमुक्तो । आया शिवमंदिरे ठाइ ॥ १३ ॥

अर्थ—हे आत्मन्! (अप्रकृष्टमपासबद्धो के०) आठ कर्म रूप पासे बंधाणो ए
वो (जीवो के०) प्राणी जे ते (संसारचारए के०) संसार रूप बंधिखानाने विषे
(ठाइ के०) रहे ठे, ते (अप्रकृष्टमपासमुक्तो के०) आठ कर्मरूप पासथी मूकाएलो
एवो (आया के०) आत्मा जे ते (शिवमंदिरे के०) मोक्ष मंदिरे विषे (ठाइ के०)

* आ जीव ज्यांसुथो कर्म बन्ने बंधायेलो ठे, ह्यां सुथी एने महोटा पुरुषो जीव कहें ठे.
अने जेम जेम कर्मथी मूकातो जाय ठे, तेम तेम तेने आत्मा कहीने बोलवि ठे. तेवी बात ज-
णाववाने मोटे आ गाथाभां जीव तथा आत्मा एवा वे शब्दी मूकेला ठे.

रहे ठे. एटले एक समथमां बीजा हेत्रने न रूपर्श करतो मोक्षने पासं ठे. ॥१३॥
 ज्ञावार्थ-हे जीव ! तुं विचार कख्य के, आ जगत्मां एक पास वने बंधाये
 लो मनुष्य पण मूकाइ शकतो नश्री, तो, तुंतो आठ कर्म रूप आठ पास वने
 बंधायेलो तुं, ने तेसां वली संसाररूप बंधिखानाना घरमां पड्यो तुं. तोपण तेसां
 मिश्या सुख मानी वेगो तुं, पण तेमांश्री निकलवानो उद्यम नश्री करतो, पण
 ज्यारे ज्यारे, तेमांश्री निकलवानो उद्यम करीने ज्यारे आठ कर्मरूप पासने तो
 नीश; त्यारेज तुं मोक्ष मंदिरमां जईश. पण ते विनातो तेने अविनाशी सुख
 क्यारे पण मलवानुं नश्री ॥ १३ ॥

विज्जवः ^३ भज्जनसंगः ^३ द्विपयसृष्टानि ^३ विज्ञासद्धालिगानि

विहवो सज्जणसंगो । विसयसुहाइं विज्ञासद्धलिअइं ॥

नलिनीदलाप्रदेशोलनशीलः ^५ जललय इव परिचंचनं ^५ सर्वं

नलिणीदल्लगघोलिर । जललयपरिचंचनं सर्वं ॥ १४ ॥

अर्थ—(विह्वो के०) विभव एटले लक्ष्मी जे ते, तथा (सङ्गसंगो के०) माता, पिता, भाई, जार्या, इत्यादिकनो जे संबंध ते, तथा (विलास के०) विलासे करीने (ललिआइं के०) सुंदर एवां (विरय सुहाइं के०) विषय सुख (संबं के०) ए सर्व जे ते (नलिणी के०) कमलिनी (पोयणी) तेना (दलग के०) पां नमना अग्र जागने विषे (घोलिके०) घुमरातुं अर्थात् रहेतुं एवुं (जललव के०) पाणीनो विंडु तेना जेवुं (परिचंचलं के०) अतिशे चंचल ठे. अर्थात् अटप वायु श्री पण शीघ्रपणे पनी जाय तेवुं ठे ॥ १४ ॥

भावार्थ—आ जीवे मानी लीधियां एवां जे सुखकारी पदार्थ, जेवां के, लक्ष्मी, सगां, संबंधी, तथा अनेक प्रकारना विलासे करीने शोभतां एवां पंच विषयनां सुख ए सर्वे अतिशे चंचल ठे. जेस कमलना पांनराना अग्रजागमां रहेतुं पाणीनुं टीपुं ओम्नी वारमां स्वभावैज नाश पामे ठे. तेम ते सघतुं सुखे पण ओम्ना कालमां हतुं नहेतुं अइ जाय ठे. माटे हे जीव! एवा अतिशे अस्थिर विषयसुखने विषे तुं शुं आसक्त आय ठे! ॥ १४ ॥

तत्र कुचगतं बलं तत्र कुत्र
? ३ ३ ५ ६ ७ ८

तं कञ्च बलं तं कञ्च । जुष्येणं अंगचंगिमा कञ्च ॥

सर्वं अनित्यं पश्यत दृष्टं पूर्वं नष्टं पश्चात् कृतान्तेन कृता

?? १२ १३ १० ए

सधमऽणिच्चं पिचह । दिठ्ठनठं कयंतेण ॥ १५ ॥

अर्थ-हे प्राणियो! (तं के०) ते (बलं के०) शरीरनुं बल (कञ्च के०) कयां ग-
युं? बली (तं के०) त (जुष्येणं के०) जवानीपणुं (कञ्च के०) कयां गयुं? बली
(अंगचंगिमा के०) शरीरनुं सुंदर पणुं (कञ्च के०) कयां गयुं? ते हेतु माटे (कयं-
तेण के०) काले करीने (दिठ्ठनठं के०) प्रथम दीठुं, ने पठी नाश पांम्पुं एवुं, (सधं
के०) सर्व वस्तु (अणिच्चं के०) अनित्य एवाने (पिचह के०) अवलोकन करो।
अर्थात् विचारी जुड. ॥ १५ ॥

ज्ञावार्थ-केटलाएक पुरुषोने प्रथम जवानीपणामां घणा बलादिके सहित

जोइने, पठी तेमने वृद्ध अवस्थामां अति निर्बल जोइने उपदेश करे ठे. के, हे प्राणिव ! तारी जवानीपणानी शोभाये सहित शरीरनुं बलादिक कयां गयुं? अहो ! काले करीने हतुं नहोतुं अइ गयुं. !! माटे सर्व वस्तु अनित्य ठे. एम जाणी रात्रि दिवस करवा मांमेली एवी शरीरनी शुश्रूषा तेने उठी करो, केमके, तमे गमे तेटलुं इव्यादिकनुं खरच करीने शरीरनी साचवणी करो, तोपण ते शरीरनी जवानी कडि काले तेवीने तेवी रहेवानी नथी. माटे जेनी सेवा निष्फल न जाय, एवा धर्मनी सेवामां तत्पर आउ. ॥ १५ ॥

घनानि कर्माणेषु पाशास्त्वैवैधः अत्र एव नगरचतुष्यथानि तेषु त्रिविधाः

१ ३ ४

घणकर्मपासबधो । अवनयरचउप्पेहेसु विविहानु ॥

प्रप्तोति विम्वनाः जीवः कः अत्रसंसारे शरणं तस्य

६ ५ ७ ए ७ १० ८

पावइ विम्वणानु । जीवो को इह सरणं से ॥ १६ ॥

अर्थ—(घणकम्मपासवल्लो के०) निविम कर्मरूप पासाए एटले गांओए बंधयिलो एवो (जीवो के०) जीव जे ते (जवनपर के०) संसाररूप नगरना (चउपहेसु के०) चौटाने विघे, अर्थात् च्यार गतिरूप चौटाने विघे (विविहाउ के०) अनेक प्रकारनी दुःख दाइ एवी (विम्वणाउ के०) विटवनाने (पावइ के०) पामे ठे. ए हेतु माटे (इच्छ के०) ए संसारने विघे (से के०) ते प्राणीने (को के०) कोण (सरणं के०) रक्षण करनार ठे? अर्थात् कोइ पण नथी. ॥ १६ ॥

भावार्थ—हे प्राणिन् ! आ जीव घणां कर्मरूप पासबंधथी बंधयिलो एवो स तो च्यार गतिरूप संसारना चोगानमां (चौटामां) अनेक प्रकारनी शरीरने त-था मनने दुःखदायक बंधनादिरूप विटवनाने पामे ठे. त्यां तने रक्षण करवा कोण समर्थ ठे ! अर्थात् ते जीवनी रक्षा करनार धर्म विना बीजुं कोइ पण स मर्थ नथी. ॥ १६ ॥

धारे गर्जवासि जठरच्छयसग्रह एव जंवालः कर्दमस्तेन शुचिचीत्तसे

३ ४ ३

धोरमि गप्प्रवास । कलमलजंवालअसुइवी जठे ॥

उपितः स्थितः अनंतकृत्योऽनंतवारान् जीवः कर्मानुभवितेन

७ ६ १

वसिष्ठ अर्णेतखुतो । जीवो कम्माणुजाविण ॥ १७ ॥

अर्थ—(जीवो के०) जीव जे ते (घोरसि के०) घोर एटले ज्ञयानक एवो (क-
लमल के०) पेटमां रहेला इयनो (पदार्थोन्नो) समूह ते रूप (जंवाल के०) का-
द्व तेषे करीने (असुइ के०) अशुचि जरेलो एवो, ने (बीजहे के०) बीजत्स. क-
हेतां कमकमाट जरेलो एवो (गज्जवासने के०) गर्जवासने विषे (कम्माणुजाविण
के०) शुभाशुभ कर्मना प्रज्जत्ते करीने (अणंत खुत्तो के०) अनंतीवार (वसिष्ठ
के०) रहेलो ठे. पण ते दुःखने जूली जइने फरीश्री अनंती वार गर्जवासमां
दुःख जोगवतुं परे, एतुं कृत्य करे ठे. परंतु फरीश्री गर्जवासमां न आवतुं परे,
एवो उद्यम नथी करतो ए घणुं आश्चर्य ठे ! ॥ १७ ॥

भावार्थ—हे महासुग्ध प्राणिन् ! आ संसारमां सारा माणसनी एवी रीत
ठे के, जे जग्याए घणुंज दुःख पडतुं होय, ते जग्याए फरीश्री न जाय, पण आ

જીવનોતો એવો અવલો સ્વપ્નાવે છે કે, તેજ જગ્યાએ વારંવાર અવાય એવો ઉપાય
 કસ્યા કરે છે. પણ તે અકી વિરામ નથી પાસતો. તેને જોઈને જ્ઞાની પુરુષ ઉપ-
 દેશ કરે છે કે, ગર્જનાસગાં ઘણુંજ કહ્યું છે. કે, જેનું વર્ણન પણ વરોબર અહ શ-
 વતું નથી. તોયપણ इहां यत्किंचित् कहीए ठीए. તે ગર્જનાસ અનેક પ્રકારના
 મલમૂત્રની ડુર્ગંધથી ઝરપૂર છે. કે, જેમાં સારી હવા આવવાનો તો લેશ માત્ર
 રસ્તોજ નથી. ને અનેક પ્રકારના સૂદ્ધ જંતુજ તે ગર્જના કોમલ શરીરને ઘણી
 વેદના ઉપજાવે છે. ને, તે ગર્જને નાશી જવાની જગ્યા નથી મલતી, તેથી વારં-
 વાર મૂર્ઝાયાદ તેની તે વેદના સહન કરે છે. ચલી ત્યાં અનેક પ્રકારની રૂંધણ
 ધાય છે તેની વેદના, તથા જઠરાગ્નિથી ધમેલી ઉષ્ણ વેદના, इत्यादिक कमक-
 માટ ખરેલી અનેક વેદનાબને સહન કરતો એવે માથે નવમાસ સુધી ટટલતો
 હતો. માટે હે જીવ! તે ડુઃખના દિવસ તેં અનંતીવાર જોગવ્યા તોપણ તું કેમ
 સૂલી જાય છે? અને ફરીથી પાઠાં તેનાંતેજ ડુઃખ પામવાના ઉપાય કેમ ક-
 સ્યા કરે છે? ॥ ૧૭ ॥

घटुगशीतिः किल लोके शास्त्रे योनीनां प्रमुखानि शतसहस्राणि लक्षाणि विद्यन्ते

चुलसीइ किर लोए । जोणीणं पमुहसयसहस्साइ ॥

एकैकस्थां योनौ च जीवः धनंतच्छत्वः समुत्पन्नः

इक्किम्मि अ जीवो । अणंतखुतो समुत्पन्नो ॥ १८ ॥

अर्थ—(लोए के०) लोकने विषे (जोणीणं के०) जीवनी उत्पत्तिनां स्थानक (चुलसीइ के०) चोराशी (पमुह के०) प्रमुख (सय सहस्साइ के०) लाख, एट ले चोराशी शब्दने प्रमुख कहेतां अग्रेसर करीने लाख शब्द जोरुवो. अर्थात् चोराशी लाख, जीवने उपजवानां स्थानक ठे. (किर के०) निश्चे. एटले ए वात शास्त्रमां कहेली ठे. ते चोराशी लाख योनिने विषे (जीवो के०) जीव जे ते (इक्किम्मि के०) एकेक योनिने विषे (अ के०) वली (अणंतखुतो के०) अनंतीवार (समुत्पन्नो के०) उत्पन्नअयो ठे ॥ १८ ॥

जावार्थ—हे जीव ! तुं चोराशी लाख जीवा जोनीने विषे अनंतीवार अमण

જીવનેતો એવો અત્યલો સ્વપ્નાવે છે કે, તેજ જગ્યાએ વારંવાર અવાય એવો ઉપાય
 કહ્યા કરે છે. પણ તે બધી વિરામ નશી પાસતો. તેને જોઈને જ્ઞાની પુરુષ ઉપ-
 દેશ કરે છે કે, ગર્ભવાસમાં ઘણુંજ કહ્યું છે. કે, જેનું વર્ણન પણ વરોબર અહ શ-
 ક્તું નથી. તોયપણ इहां यत्किंचित् કહીએ ઠીએ. તે ગર્ભવાસ અનેક પ્રકારના
 મલમૂત્રની ડુર્ગંધથી ખરપૂર છે. કે, જેમાં સારી હવા આવવાનો તો લેશ માત્ર
 રસ્તોજ નથી. ને અનેક પ્રકારના સૂક્ષ્મ જંતુઓ તે ગર્ભના કોમલ શરીરને ઘણી
 વેદના ઉપજાવે છે. ને, તે ગર્ભને નાશી જવાની જગ્યા નથી મલતી, તેથી ઘારં-
 વાર મૂઝાંચાઈ તેની તે વેદના સહન કરે છે. વલી ત્યાં અનેક પ્રકારની રૂંધણ
 ધાય છે તેની વેદના, તથા જઠરાગ્નિથી ધ્યેલી ઉષ્ણ વેદના, શ્યાદિક કમક-
 માટ ખરેલી અનેક વેદનાબંને સહન કરતો બંધે માથે નવમાસ સુધી ટટલતો
 હતો. માટે હે જીવ ! તે ડુઃખના દિવસ તે અનંતીવાર ઝોગવ્યા તોપણ તું કેમ
 ખૂલી જાય છે ? અને ફરીથી પાઠાં તેનાંતેજ ડુઃખ પામવાના ઉપાય કેમ ક-
 હ્યા કરે છે ? ॥ ૧૭ ॥

घटुशीतिः किल लोके शान्ते योनीनां प्रमुखाणि शतसहस्राणि लक्षाणि विद्यन्ते

चुलसीइ किर लोए । जोणीणं पमुहसयसहस्साइ ॥

एकैकस्थां योनौ च जीवः अनेतच्छत्वः समुत्पन्नः

७ ८ ९ १०

इक्किक्किम्मि अत्र जीवो । अणंतखुत्तो समुत्पन्नो ॥ १८ ॥

अर्थ—(लोए के०) लोकने विषे (जोणीणं के०) जीवनी उत्पत्तिनां स्थानक (चुलसीइ के०) चोराशी (पमुह के०) प्रमुख (सय सहस्साइ के०) लाख, एट ले चोराशी शब्दने प्रमुख कहेतां अत्रेसर करीने लाख शब्द जोरुवो. अर्थात् चोराशी लाख, जीवने उपजवानां स्थानक ठे. (किर के०) निश्चे. एटले ए वात शास्त्रमां कहेली ठे. ते चोराशी लाख योनिने विषे (जीवो के०) जीव जे ते (इक्किक्किम्मि के०) एकेक योनिने विषे (अ के०) वली (अणंतखुत्तो के०) अनन्तीवार (समुत्पन्नो के०) उत्पन्न भयो ठे ॥ १८ ॥

भावार्थ—हे जीव! तुं चोराशी लाख जीवा जोनीने विषे अनन्तीवार अमण

करी आब्यो हुं. ने, तै ते जीवा जोनीने विषे अनेक प्रकारनां वेदन त्रैदननां दुः-
ख, तै अनंतीवार सहन करीं, तोय पण ते उत्पत्ति स्थानमांथ्री कंटालो पामीने,
धर्मकृत्य करवाने विषे तुं प्रीति केम जोरुतो नथी? ॥ १८ ॥

मातापितृबंधुभिः संसारस्थैः पूरितः लोकः

३ १ ५ ४

मायापिभंधूहिं । संसारहेहिं पूरिञं लोञं ॥

बहुयोनिनियासिभिः नच ते त्राणं पुनः शरणं पुनः

२ ११ ६ ८ ७ १० ए

बहुजोएिनिवासीहिं । नय ते ताणं च सरणं च ॥ १९ ॥

अर्थ—(संसारहेहिं के०) संसारने विषे रहेलां एवां, ने (बहुजोणी के०) घणी
एवी योनि एटले चौराशी लाख योनि, तेने विषे (निवासीहिं के०) निवास करी
ने रहेलां एवां (मायापियबंधुहिं के०) माता पिता ने बंधु, तेमणे करीने (लोञं
के०) लोक जे ते (पूरिञं के०) पूरेलो ठे. (ते के०) ते सर्वे (च के०) चली ताहरं

(ताणं के०) रक्षण करनार, अने (च के०) वली ताहरे (सरणं के०) शरण करवा योग्य (नय के०) नश्रीज. केम के, जे पतिजे बंधनमां पड्या होय, ते सामाने बंधनश्री शी रीते गोमावे? ॥ १ए ॥

भावाश्र-इ जीव ! आ जगत्मां रहेला सर्वे जंतु कदाचित् तहारुं पादण पोषण करवा माटे, माता, पिता तथा बंधुरूपे श्रयां ठे, ने तसणे करीने आ स र्ध लोक पूरेलो ठे. परंतु ते सर्वेश्री षण आज सूधी तहारुं रक्षण अर शक्युं नश्री. माटे ते ताहरे शरण करवा योग्य पण नश्री. कारण के, संसारना महा दुःखरूप प्रवाहमां खंचाता प्राणियोने, जेमां सारो कर्णधार (नावनो चलवैनार) ठे, एवी नौका (नाव) रूप जिनधर्म जे तेज, शरण करवा योग्य तथा ग्रहण करवा योग्य ठे, पण माता पितादिक शरण करवा योग्य नश्री ॥ १ए ॥

जीवः व्याधिविदुसः सफरो मत्स्यः इव निर्जले आकुलीभवति-

३ ? ४ ५ ६

जीवो वाहिविदुतो । सफरो इव निर्जले तमपफडई ॥

सकलः अपि जनः पश्यति कः शक्तोऽस्ति वेदनाविगमे

७ ८ ए १० ११ १३ १२

सयत्नो विं जणो पिबुइ । को सक्को वेअण्णाविगमे ॥ २०॥

अर्थ—(वाहि के०) व्याधिये करीने (बिलुत्तो के०) उपइव वालो एवो (जीवो के०) जीव जे ते (निच्चले के०) जल रहित प्रदेशने विपे (सफरो इव के०) मातलानी पेठे (तरुफरुई के०) तरुफरुं ठे, एटले आकुल व्याकुल थायठे. ते प्रकाशना रोग करीने पीडाता प्राणीने (सयत्नो वि के०) सकल एवो पण (जणो के०) जन. एटले लोक जेते (पिबुइ के०) देखे ठे. परंतु ते जीवनी (वेअण्णाविगमे के०) वेदनानो नाश करवाने विपे (को के०) कोण पुरुष (सक्को के०) समर्थ होय? अपितु कोइ पण समर्थ न होय ॥ २० ॥

भावार्थ—आं जीव अनेक प्रकारना व्याधि बने अस्त अइने ज्यारे जलविना ना मातलानी पेठे तरुफरुं ठे, ते बलत उ मा ! उ वाप ! ! इत्यादिक सामाने अतिशे करुणा उत्पन्न थाय एवा पोकार करे ठे; त्यारे तेनी वेदनाने लेशमात्र

बुढी करवाने कोइ पण समर्थ श्रंतुं नथी. उलटा तेना मनने बीजी वेवना उत्प
 न्न आय, एवी रीतना करुणा शरेला शब्दो वापरीने अने औपघादिकना घणा
 खरचमां नांखीने अने आंखोमां आंसु लावीने, उलटा तेने वधारे गन्नरामणमां
 नांखे ठे. अने पोते ज्यारे निराश आय ठे, त्यारे निसासा मूकीने ठेवटे तेने धर्म
 तुं शरण वतावे ठे. पण तेमांथ्री कोइथ्री कांइ पण दुःख लइ शकानुं नथी. माटे
 हे जीव ! परिणामे धर्मनुं शरणतो करबुंज पमे ठे, तो प्रथमथ्रीज तुं धर्मनुं श
 रण कख. कारण के जे धर्मना प्रजावथ्री तहारे फरीथ्री एवं दुःख प्रोगथ्रबुं प-
 के नही, माटे तेवा धर्मने कख. ॥ ३० ॥

मा जानीहि हे जीव त्वं पुत्रकलत्रादि मम सुखहेतुर्भविष्यति
 ४ ७ ? ५ ३ ४

मा जाएसि जीव तुमं । पुत्रकलत्राश्च मज्ज सुहहेज्ज ॥

निपुणं गाढं बंधनं एतत् संसारे संसरतां
 ११ ? ३ १० ८ ए

निजणं बंधणमेयं । संसारे संसरंताणं ॥ ३१ ॥

अर्थ—(जीव के०) हे प्राणिन्! (पुत्रकलचाइ के०) पुत्र तथा स्त्री इत्यादिक जे ते (मज्ज के०) महारे (सुहृद्देऊ के०) सुखनुं कारण अशे. एम (तुमं के०) तुं (आ जाणसि के०) न जाणीश. केम के, (संसारने के०) संसारने विषे (संसरंताणं के०) नरक तिर्यंच इत्यादि रूपे भ्रमण करता एवा जीवोने (एयं के०) ए पुत्र क लत्रादिक जे तेज, उलटा (निवृणं के०) अतिशे गाढ एवा (बंधणं के०) बंधन रूपे आय ठे. ॥ ११ ॥

भावार्थ—अरे रे जीव! तहारी शी विपरीत बुद्धि अरु ठे? के, दुःखनुं कारण ठे, तेनेज तुं, एकांते सुखनुं कारण मानी वेगो तुं! केमके, संसारने विषे स्त्री पुत्रादिक एज महेटुं बंधन ठे. ते बंधनने तुं एम जाणो ठे के, एशी महारे सुख अशे, परंतु तेशी कडि पण तहारे सुख अवानुं नथी. कारण के, तेमने विपे गाढ प्रीति राखवाथी नरकने विपे जवुं पमे ठे. तथा तिर्यंच गतिने विषे गधेमा कृतरादिकना निःशंकपणे विषय जोगववाना अवतार धरवा पमे ठे. अने त्यां त्यां अनेक प्रकारनां दुःख सहन करवां पमे ठे. तेनुं कारण एज ठे के, आ महारी

स्त्री, आ महारो पुत्र इत्यादिक समत्वज्ञान करवायी एवां फल भवे वै. ने आ
 ब्रह्ममां तेनुं पावन पेषण करवामां रात्रि दिवस गनवि वै. पण एम विचार नश्री
 करतो के, आज बयो दिवस गयो, तथा आज बधी रात्री गइ, पण तेसां केटली
 घन्ती में महारा आत्मानुं राधन करहुं? एवो विचार तुं केम नश्री करतो? ॥११॥

जननी जनांतरे जायेने जाया स्त्री जाया याता पिता च पुत्रः चकारात्पुत्रःपिता
 ५ १.३ ६ ७ ए ११ ७ १२ १०

जणणी जायइ जाया । जाया माया पिया य पुतो य ॥

अनवस्थाऽस्ति संसारे कर्मयत् सर्वजीवानां

४ १ ३

आणवह्या संसारे । कम्मवसा सबजीवाणं ॥ १२ ॥

अर्थ—(संसारे के०) संसारेने विषे (कम्मवसा के०) कर्मना वश थकी (सब-
 जीवाणं के०) सर्व जीवोनी (अणवह्या के०) अनवस्था. एटले एक जातनी स्थि-
 ति नश्री रहेती, कारण के, (जणणी के०) माता जे ते, जवांतरे (जाया के०) स्त्री

રૂપે. અને (ય કે^૦) વલી (જાયા કે^૦) સ્ત્રી જે તે, પ્રવાંતરે (માયા કે^૦) માતારૂપે.
 અને (ય કે^૦) વલી (પિયા કે^૦) પિતા જે તે, પ્રવાંતરે (પુત્રો કે^૦) પુત્રરૂપે પણ
 (જાયઙ કે^૦) ધાય છે. અર્થાત્ આ જીવની એક સરસી સ્થિતિ નથી રહેતી. ૬-
 ત્યાંદિ અનવસ્થા જાણવી ॥ ૨૨ ॥

જ્ઞાવાર્થ—હે જીવ! સંસારમાં સર્વે જીવ કર્મને વશ છે. માટે તેમનું સ્વરૂપ
 સદાકાલ એકરૂપે રહેતું નથી. એજ સંસારનો વિષમ સ્વપ્નાવ છે. કારણ કે, જે મા-
 તા છે, તે પ્રવાંતરે માતારૂપેજ નથી થતી, પરંતુ તેજ માતા સ્ત્રીરૂપે ધાય છે. અ-
 ને જે સ્ત્રી એટલે પોતાની માર્યા છે તે પ્રવાંતરે માતારૂપે ધાય છે. પણ મ્નાર્યારૂપે
 નૃત્પન્ન નથી થતી. અને જે પિતા છે, તે પ્રવાંતરે પિતારૂપેજ નથી થતો, પરંતુ પુ-
 ત્રરૂપે પણ નૃત્પન્ન ધાય છે. માટે જેના ઉપર તું આજ પ્રીતિ રાખીને તહારો વધો
 જન્મારો તેનુંજ પ્રથમ પોષણ કરવામાં, પશુની પેઠે આ મનુષ્યપ્રવર્તને એલે ગમા
 વે છે. પણ એમ વિચાર નથી કરતો કે, એજ મહારાં કેટલીએક વચત શત્રુ અફ-
 ને તેજે મને હેદન, પ્રેદન તારુનતર્જન, ઘાતપાતાલિક અત્યંત વેદના ઉપજાવી

दृश्ये. तोयण तु तेना उपर सरागत्रावे करीने उलटो रात्रि दिवस तेनीज चिंता-
 मां रहींने महारं धर्मध्यान मूर्खीने शुं करवा खराव श्रुं तुं? एवो विचार तुं जे
 शमात्र पण करतो नश्री. कारण के, तुं आखो जन्मारो तेमने माटे कूटी कूटी
 ने मरी जइश, तोयपण जो तेमना कर्ममां सुख नश्री, तो तुं केम करीने सुखी
 करीश? तथा तेमना कर्ममां जो इव्यादिकनो लाज नश्री, तो तुं तेमने क्यांप्री
 लावीने आपीश? तेम वतां कदापि तुं कूरु, कपट, उलजेद, प्रपंच, विश्वासघा-
 त अने अन्यायादिक अनेक प्रकारनां कुकर्म करीने, सहोटा मेरुपर्वत जेवना
 माथे पापरूप नार नरीने, तुं इव्य मेलवीने तेमने आपीश, तोयपण तेमनी
 पासे ते रडेवानुं नश्री. अने जो तेमना जाग्यमां इव्यादिक पदार्थ ठे, तो तुं कां
 इ पण नही आपे, तोयपण ते महोटा कोटिध्वज शशे. माटे केवल तेमनेज मा
 टे पोतानुं धर्मध्यान चूकनुं, ते ठीक नही ॥ ९१ ॥

आ बावीशमी गाथामां आ जीवने ज्ञवांतर आश्रीने अनेक प्रकारना संबंध
 प्राय-ठे. एम कथुं. परंतु आने आ ज्ञवमांज अनेक प्रकारना संबंध श्रया ठ, ते-

नी कथा नीचि प्रमाणे जाणवी.

॥ कथा ५ ॥

मथुरा नगरीने विषे कुवेरसेना एंव नामे एक गणिका (वेड्या) रहेती हती. ते एक इहामो पोताने गर्भ उत्पन्न अवा अकी अतिशे खेद पामी. त्यारे तेनी माता कुट्टिनी तेषीए, तेने खेदवाली जोइने, तेनी पीसा दूर करवाने अर्थे वैद्यने बोलाव्यो. ते वैद्ये नामी जोइने तेने रोग रहित जाणीने ए प्रकारे कहुं. के, आना शरीरमां कोइ पण रोग नथी. फक्त पेटने विषे, पुत्र पुत्रीरूप जोरुलुं उत्पन्न अयुं ठे. ए कारण माटे एने खेद वर्ते ठे. त्याए पढी वैद्यने विदाय करीने ते कुट्टिनी, पुत्री प्रत्ये कहेती हवी, आ गर्भ तहारा प्राणनो नाश करनारो ठे. ते कारण माटे राखवा जोग्य नथी. एतो पाम्वा जोग्य ठे. ते अवसरे वेड्या कहेती हवी. क्लेश (डःख) पण सहन करीश, परंतु मारा गर्भने कुशल रहो. एम कहीने पढी ते वेड्याए गर्भनी वेदना सहन करीने अवसरे पुत्र पुत्रीरूप जोरुलुं प्रसव्युं. त्यारे वली कुट्टिनी कहेतां तेनी मा, कहेती हवी. हे पुत्री ! आ ठोकरा

नुं जोम्लुं तद्दारा ज्वानीपणाने नाश करनारुं शशे. ए कारणमाटे आं जोम्लुं
 विष्टानी पेटे न्याग करीने, आजीविकानुं कारण एबुं पोतानुं ज्वानीपणुं राख्ये.
 त्यारे वेच्या कहेती दधी. हे मातः ! जो एम ठे तो दश दिवस सूधी बिलंब क-
 से. पवी तमारुं कहेलुं करीश. त्यार पवीतेनी माताये आझा आपी. त्यार पवी
 ते वेच्या दश दिवस सूधी घवरावीने ते वालकौनुं सम्यक् प्रकारे प्रतिपालनं क-
 रीने अगीयारमे दिवस, एक जणनुं कुंवरदत्त, अने एक जणीनुं कुंवरदत्ता ए प्र-
 कारे वे जणनां नाम पारुने पवी तेमना नाम सहित एवी वे वींटीयो करावीने
 ते वे जणनी आंगलीयोमां घालीने पवी एक लाकडानी पेटीमां ते वे जणने
 मांही मूकीने संध्या समये यमुना नदीना प्रवाहने विषे ते पेटीने वहेती मूकी
 दीधी. त्यार पवी ते पेटी जलमां वहेती शकी अनुक्रमे करीने दिवसनी चंद्रय
 शए सते, शौर्यपुर नगरे आवी. त्यां खान करवाने अर्थे आविला एवा वे शेठना
 पुत्रो ते पेटीने आवती देखीने, तत्काल लेहने एक जणे तेनी मध्ये एक वालक
 अने वाविकाने जोहने, तेमनी मध्ये जे पुत्रनी अर्थि हतो, तेणे पुत्र लीधो. अने

बीजा पुत्रीनो अर्थि हतो, तेणे बालिका लीधी. ए प्रकारे ते एक एक बालक ले-
 इने पोत पोतानी स्त्रीने आप्युं. पढी मुडिकासां लखेला अकरेने अनुसारे तेमनुं
 नाम पाम्युं. त्यार पढी ते कुबेरदत्त अने कुबेरदत्ता एवे नामे बे बालक, ते शा-
 हुकारोने घेर अतिशे उद्यमे करीने महोटां अयां. पढी अनुक्रमे करीने जोवन
 अवस्था पाम्यो. त्यार ते बे बालकोनुं सरखुं रूप जाणीने, ए बे शाहुकारो ते बे ज
 एनो मांहे पाणीग्रहणनो उत्सव करता हवा. एटले लग्ननो उत्सव कर्यो.
 त्यार पढी ते स्त्री झरतार, एक इहानो सोगटां वाजी रमवा बेठां. ते अवसरे
 कुबेरदत्तना हाथशकी ते नामांकित मुडिका कोइक प्रकारे निकलीने, कुबेरदत्ता
 नी आगल पढी. त्यार पढी तेणीए ते मुडिका पोतानी मुडिकानी सांशे सरखी
 आकृतिवाली, अने एक देशसां घमेली, अने सरखा नामवाली एवी देखीने म-
 नने विषे कुबेरदत्तने पोतानो जाई ठे, एम निश्वे करीने ते बे वींटीयो कुबेरदत्त-
 ना हाथसां घाली. ते अवसरे कुबेरदत्त पण ते वींटी जोवा शकी तेमज तेने पो
 तानी वहेन ठे, एम निश्वे करीने अतिशे खेद पाम्यो. त्यार पढी ते बे जण पण

पोताना विवाहना कार्यने अकार्य मानतां एटले आ खोंदुं श्युं! एम जाणतां
 एयां पोलानो संदेह निवारवाने मांटे पोतपोतानी माताने सभ खवरावीने अति
 हो आग्रहे करीने पोतपोतानुं स्वरूप पूग्युं. ते अवसरे तेमनी माताउए ते वे ज
 णनी आगल मंजूयामांश्री (पेटीमांश्री) कहाड्यां त्यांश्री मांश्रीने सर्व पण वृ-
 चांत कहुं. त्यार पठी कुबेरदत्त माता पिताने कहेवा लाग्यो के, तमे अमने जो
 मत्रे जन्मेल्यां जाणीने पण आबुं अकार्य केस कर्तुं? त्यारे ते कहेवा लाग्यां के,
 तद्वारा सरखी कन्या अने तेना सरखो वर कयांहि अमने मडयो नही. तेथ्री स
 रखां शोभादि गुणवालां तमने जाणीने तमारा बेनोज मांहोमांहि विवाह कर्यो.
 परंतु हजु सूधी कांइपण वगम्युं नथी. जे कारण मांटे तमारा वेनुं एक करपी
 मनज श्युं ठे. एटले फक्त एक हाथनोज मिलाप श्यो ठे. पण मैथुन कर्म श्युं
 नथी. ते मांटे तुं खेद न करीश. तने बीजी कन्या परणावीशुं. त्यार पठी कुबे-
 रदत्ते कहुं. तमारुं नचन महारे प्रमाण ठे. परंतु हमणां तो हुं व्यापार करवाने
 मांटे परदेशे जवानी इवा राखुं तुं. ए कारण मांटे मनेआइआ आपो, त्यार पठी

ते श्रेष्ठ शैठालीए आजाआपी. पढी कुबेरदत्त, ते वृत्तांत पोतानी बहेनने कहीने, घणांक क्रियाणां लेइने, दैवयोग अकी पोताने उत्पत्तिनुं स्थानक एवी मथुरा नगरीए गयो. त्यां ते निरंतर पोताने उच्चित व्यापार करतो सतो, एक दहासो कोइक माठा कर्मना जोगअकी अद्भूतरूपे करीने शोजायमान एवी, पोतानी माता कुबेरसेना वेश्याने देखीने, कामेपीनीत अयोसतो, ते वेश्याने बहुइव्य आपीने, पोतानी स्त्री करीने निरंतर तेनी संगामे विषय संबधी सुख जोगवतो हवो. त्यां अनुक्रमे करीने तेने एक पुत्र अयो. हवे शौर्यपुरने विषे ते कुबेरदत्ता, माताना मुखअकी मूलअकी पोतानी ते प्रवृत्ति सांज्जलीने, तत्काल वैराग्य प्रत्ये पामी सती आर्या (साध्वी) नो संजोग अये संतं दीक्षाग्रहण करीने, घणां महोटां तप करीने, विशुद्ध अध्यवसायना योग अकी श्रोता कालमांज, तेणीए अवधिज्ञान उत्पन्न कर्युं. त्यार पढी ते साध्वी, अवधिज्ञाननाबले करीने पोताना ज्ञाईनुं स्वरूप जोती सती मथुरा नगरीने विषे पोतानी माता संगामे लागेलो एवो, अने पुत्र सहित एवो, तेने देखीने कर्मनी गतिने धिक्कार करती ए

टले धिक्कार पद्मो कर्मने !! एम कहेती सती पोताना जाईने अकारजरूप म
 होटा पापरूप कादव अकी उदारवाने एटले काढवाने, पोते मथुरा प्रत्ये आवी-
 ने, कुबेरसेना वेदयानेज घेर जईने, धर्मलाजरूप आशिप् देईने तेनी पोसे पो-
 ताने उतरवानुं स्थानक सागुं. ते अवसरें कुबेरसेना पण ते आर्याने नमस्कार
 करीने एम कहेती हवी. हे महासती ! हुं वेदया हुं. पण हमणां एक जरतारना
 नंत्रोगअकी निश्चे कुलस्त्री अइ हुं. ते कारण मोटे तमे सुखे करीने महारा घर
 नी समीपे पाप रहित एवा आश्रयने अर्द्धण करीने, अमने रूपा आचारमां प्रव
 तीवो. तयार पठी कुबेरदत्ता साध्वी पण, पोताना परिवार सहित तेणीए अपे-
 खां उपाश्रयमां रही. इवे ते वेदया, निरंतर त्यां आवीने, ते बालकने साध्वीनी
 आगल भूंइ उपर लोटतो मूकती हवी. ते अवसरें अवसरनी जाण एवी जे सा
 ध्वी, ते आगामी कालमां लाभ जाणीने ते बालकने आ प्रकारें बोलावती हवी.
 हे बालक ! तुं महारो जाई हुं. ॥ १ ॥ तुं महारो पुत्र हुं. ॥ ११ ॥ तुं माहारी दीयर
 हुं. ॥ ३ ॥ तुं महारा जाईनो पुत्र हुं, एटले अत्रिजो हुं. ॥ ४ ॥ तुं महारो काको हुं.

॥૫॥ તું મહારા પુત્રનો પણ પુત્ર હું. ॥૬॥ તથા જે તહારો પિતા છે, તે મહારો
 જાઈ છે. ॥૧॥ અને મહારો પિતા છે. ॥૨॥ અને મહારા પિતાનો પિતા, એટલે મ
 હારો વનાજન છે. ॥૩॥ મહારો ખરતાર છે. ॥૪॥ મહારો પુત્ર છે. ॥૫॥ અને મ
 હારો સસરો પણ છે. ॥૬॥—તથા જે તહારી માતા છે, તે મહારી માતા છે. ॥૧॥
 અને મહારા પિતાની માતા છે. ॥૨॥ અને મહારા જાઈની સ્ત્રી છે. ॥૩॥ અને મ-
 હારી વહુ છે. ॥૪॥ અને મહારી સાસુ છે. ॥૫॥ અને મહારી શોક્ય પણ છે. ॥૬॥
 એ રીતે કહીને સાધ્વી તે વાલકને વારંવાર બોલાવે છે. ત્યાર પછી એક દહાનો
 કુબેરદત્ત તેનું વચન સાંજલીને, આશ્ચર્ય પામ્યો સતો, 'તે સાધ્વીને કહેતો હવો.
 હે આર્યે! વારંવાર આલું અજુક્ત શું બોલો ગો? ત્યારે સાધ્વી કહેતી હવી. હું અ-
 જુક્તુ નથી બોલતી. જે કારણ માટે આ બાલક એક માતાપણા થકી જાઈ છે,
 એટલે તેની અને મહારી એક માતા છે. તેથી મહારો જાઈ થાય છે. ॥૧॥ અને મ
 હારા ખરતારનો પુત્ર છે, માટે મહારો પુત્ર થાય છે. ॥૨॥ અને મહારા ખરતારનો
 નહાનો જાઈ છે, માટે મહારો દીયર છે. ॥૩॥ અને મહારા જાઈનો પુત્ર છે, માટે

મહારો જત્રી જો છે. ॥૧૪॥ અને મહારી માતાના પતિનો જાઈ છે, માટે મહારો કાકો
 લાગે છે. ॥૧૫॥ અને મહારી શોક્યના પુત્રનો પુત્ર છે, માટે મહારો પોત્રો લાગે છે.
 ॥૧૬॥—૯ પ્રકારે વાલકની સંધાએ પોતાના ઠ સંજન દેખાણીને, વલી કહેતી હવી.
 જે આ વાલકનો પિતા છે, તે મહારે એક માતાપણા પ્રકી જાઈ છે, એટલે તેની અને
 મહારી એક માતા છે, માટે જાઈ થાય છે. ॥૧૭॥ અને મહારી માતાનો જરતાર જ
 યો, તેથી મહારો પિતા થાય છે. ॥૧૮॥ અને મહારા કાકાનો પિતા થયો, તેથી મ
 હારો વનાનુહ થયો. ॥૧૯॥ અને પ્રથમ મને પરણ્યો છે, માટે મહારો જરતાર થાય
 છે. ॥૨૦॥ અને મહારી શોક્યનો પુત્ર થાય છે, માટે મહારો પુત્ર પણ થાય છે. ॥૨૧॥
 ॥ અને મહારા દીયરનો પિતા થાય, માટે મહારો સસરો છે. ॥૨૨॥—૯ પ્રકારે વા
 લકના પિતા કુવેરદત્તની સાથે પોતાના ઠ સંબંધ કહીને, વલી કહેતી હવી. જે
 આ વાલકની માતા છે, તે મને પણ જણતારી છે, માટે મહારી પણ માતા છે. ॥
 ૨૩॥ અને મહારા કાકાની માતા છે, તેથી મહારી દાદી લાગે છે. ॥૨૪॥ અને મહાર
 રા જાઈની લ્હી થઈ, તેથી મહારી જોજાઈ થાય છે. ॥૨૫॥ અને મહારી શોક્યના

पुत्रनी स्त्री अह, माटे महारी बहु अह ॥४॥ अने महारा भरतारनी माता अह,
 तेषी महारी सासु अह ॥५॥ अने महारा जार्दनी बीजी स्त्री अह, माटे महारी
 शोक्य अह ॥६॥ ए रीति आ बालकनी माता कुबेरसेना वेदयानी साश्रे पोताना
 ठ संबंध देखाड्या. ए प्रकारे आ अठार संबंध कहिने ते साध्वी, ते संबंधोनी या
 तरी करवाने अर्थे, पोते व्रत ग्रहण कर्तुं ते अवसरे राखेली पोतानी वींटी कुबेरद
 चने आपती हवी. त्यार पठी कुबेरदत्त पण ते वींटी देखीने सर्व संबंधनुं विरुद्ध
 णुं जाणीने, तत्काल वैराग्य पामीने, पोतानी निंदा करतो सतो पोतानी शुद्धि
 ने अर्थे, चारित्र ग्रहण करतो हवो. अने वली सहा तप करतो हवो. तथा कुबेर
 सेना बेइया पण ते प्रवृत्ति सांजलवा अकी प्रतिबोध पात्री सती श्रावकनो धर्म
 शंगीकार करती हवी. त्यार पठी कुबेरदत्ता साध्वी, ए प्रकारे तेमनो अठार क
 रीने पोतानी प्रवृत्तिनी पासे गह, एटले पोतानी गुरुणी पासे गह. अनुक्रमे ए
 सर्व जीवो, पोतानो धर्म सभ्यक् प्रकारे आराधन करीने सकृत्तिनां नजनार अ-
 यां. अर्थात् रूनी गतिमां गयां, ए प्रकारे अठार संबंध उपर कुबेरदत्तनुं दृष्टांत

कहें। आ एक प्रवने आश्रीनि संबंध देवाल्हा। अनेक जवनी अगेहाभां तो प्राये करीनि सांख्यवहारीक जीवोनि एकएक संबंध एण अनंतीवार प्रया वे। ते प्रकारे श्री नगवती चूत्रना प्रारप्ता इतकना सातजा उदेशभां कछुं वे, तेनो अर्थ इहां लखीए वीण.

हे जगवंत! आ जीव सर्व जीवोना जातापणे करीने, पितापणे करीने, मा इपणे करीने, बहेनपणे कर्जने, स्त्रीपणे करीने, पुत्रपणे करीने, पुत्रोपणे करीने पुत्रनी स्त्रीपणे करीने, श्यामाच्यनकी शत्रुपणे करीने, वैरिपणे करीने एटले आ जुनावना अनुबंध सहितपणे करीने, घातकपणे करीने एटले मारनापणे करी ने, अने तापन करनापणे करीने, प्रत्यनीकपणे करीने एटले प्रतिकूलपणे करी ने, अने कार्यना उपघातपणे करीने, एटले अमित्रशहायीपणे करीने, राजापणे करीने, जुत्रराजपणे करीने, यावत् शार्थग्राहपणे करीने, दासपणे करीने, एटले घरनी दासीना पुत्रपणे करीने प्रेम्पणे करीने एटले चाकरपणे करीने, नृतक पणे करीने एटले इकावाधिकने विषे अन्नसाटे लीधिलो तपणे करीने, कर्षणादि

लाजना जाग ग्राहकपणे करीने, अन्ध पुरुषोए उपार्जन करेला अर्थना शोण-
कारी नरपणे करीने, वली कला शीखववा जोग्यपणे करीने, अने वली छेपक
रवा जोग्यपणे करीने पूर्वे उत्पन्न अयो ठे? ए रीते गौतमस्वामीए जगवंतने पू
ठुं. त्यारे जगवंत कहेता हवा. हे गौतम! हा! अनेकवार अथवा अनंतीवार
आ जीव सर्व जीवोनी माता अह, पिता अयो, आई अयो, ए रीते उपर कथा
प्रमाणे पूर्वे सर्व संबंध करी चूक्यो ठे. एज प्रकारे सर्व जीवो पण आ जीवना
मातादिकपणे करीने, अनेकवार, तथा अनंतीवार पूर्वे उत्पन्न अथा ठे. ए रीते
सर्व जीवोने मांहोमांहि सर्व संबंध अह चूक्या ठे. इति संसारनी अनवस्था उपर
कुवेरसेना गणिकानुं दृष्टांत तथा श्री जगवती सूत्रना पाठनो अर्थे जाणवो.

॥अनुष्टुप्बृत्तम् ॥

न सा जातिः न सा योनिः न तत् स्थानं न तत् कुलम्
११ ए १० ३४ १२ १३ १७ १५ १६ ३० १० १५

न सा आई न सां जोणी । न तं ठाणं न तं कुळं ॥

न त्रवाः न घृताः यत्र सर्वे जीवाः अनन्तशः
५ ६ ७ ८ ९ १ २ ३ ४

न जाया न मुञ्चा जह । सधे जीवा अणंतसो ॥ १३ ॥

अर्थः—(जह के०) ज्यां (सधे के०) सर्व (जीवा के०) जीव जे ते (अणंतसो के०) अनंतीवार (न जाया के०) नश्री उत्पन्न अया, तथा (न मुञ्चा के०) नश्री मण पांम्या, एवी (सा के०) ते. अर्थात् तेवी कोइ (जाई के०) जाति जे ते (न के०) नश्री. अने (सा के०) ते अर्थात् तेवी कोइ (जोणी के०) योनी जे ते न के०) नश्री. अने (तं के०) ते अर्थात् तेबुं कोइ (गणं के०) स्थान जे ते (न के०) नश्री. अने (तं के०) ते. अर्थात् तेबुं कोइ (कुलं के०) कुल जे ते (न के०) नश्री. एटले सर्व जीवोने पूर्वे कहेत्तां सर्वे स्थानको अनंतीवार अयां ठे ॥ १३ ॥

बली आ अधिकारेने विशेषे जाणवानी मरजी होय तो, श्री भगवती सूत्र ना वारमा शतकना सातमा उद्देशामांश्री बोकरानुं दृष्टांत जोइ लेज्यो.

॥ आर्यावृत्तम् ॥

तत् किमपि नास्ति स्थानं

लोकं

वालाग्रकोटीमात्रमपि

७ ८ १२ ११ ए १०

तं किंपि नहि वाणं । लोए वालगगकोन्निमित्तंपि ॥

यत्र न जीवाः बहुशः

सुखडुखपरंपरां

प्राप्ताः

१ ५ २ ४ ३ ६

जह्न न जीवा बहुसो । सुहडुखपरंपरं पत्ता ॥ २४ ॥

अर्थ—(जह्न के०) जे स्थानने विषे (जीवा के०) जीव जे ते (सुह डुख परंपरे के०) सुख दुःखनी परंपराने (बहुसो के०) घणीवार (न पत्ता के०) नशी पा म्या. (तं के०) ते. अर्थात् तेषु (किंपि के०) कोइ पण (लोए के०) लोकने विषे (वालग के०) वालनो अत्र तेनो (कोन्निमित्तंपि के०) प्रांतजाग मात्र पण, अर्थात् किंचित्मात्र पण (वाणं के०) स्थान जे ते (नहि के०) नशी. अर्थात् आ जीव, सर्वे स्थानकमां जइ आव्यो वे. ॥ २४ ॥

જ્ઞાનાર્થ—અવધાર રાહીને ધામેલા જીવોને અનંતો કાલ શરૂ થઈ ગયો છે. મહિ
 તે જીવોને સર્વ જાતિ આક્રમકને વિષે અનંતીવાર હત્પત્તિ શરૂ જ હશે? એમ સં-
 જ્ઞાનના કષીણ ડીંગ, કેલકે, એ અગ્નિપ્રાય તો વહુશ્રુતનેજ ગમ્ય છે. અર્થાત્ તે
 અગ્નિપ્રાય તો વહુશ્રુત જાણે. કે જીવ ! તું અનંતીવાર સારી સારી જાતિમાં તથા
 સારી સારી યોનિમાં હત્પન્ન થયો છે. અને સારા સારા સ્થાનમાં તથા સારા સા-
 રા કુલમાં હત્પન્ન થયો છે. અને તું ત્યાં અનેક પ્રકારે જન્મ મરણ પામ્યો છે. પ-
 રંતુ વિચારી જોતાં તો તું એવો છે, તેવોને તેવોજ છે એટલે તદ્દાહં સ્વરૂપતો નિશ્ચે
 નયમતે કરીને એટલે, અલેચ, અજર, અમર, જ્ઞાનરૂપ, સુલ્કરૂપ અને સત્તારૂપ
 એવું છે. તેને તું વિગરી જઈને, દેહાદિ પરબ્રાવસ્માં આસક્ત થઈને પંચ પ્રકારના વિ-
 પયસુલ્ક બ્રોગવધાની તૃષ્ણા, હજુ સૂધી તને જતી નથી. પરંતુ તું એમ વાંઘા રા-
 શે છે કે હું સારી સારી જાતિ આક્રમકમાં જઈને સારા સારા વિષય બ્રોગવું. પણ
 તે વિષયનાં સુલ્ક તેં અનંતીવાર બ્રોગવીને વમન કર્યો છે, તોયપણ તેને તેજ બ્રો
 ગની ડઘા રાહીને વાનાંણી (વમન કરેલાને ઘાનારો) કેમ થાય છે? વલી એ

विषयसुखने जोगवीने कांइ तूत श्रवातुं नथी पण, उलटी तेनी तृष्णा जेम बल-
ता अग्निमां घी होअे, ने तेनी ज्वाला वृद्धि पासे, तेम विषय तृष्णा वृद्धि पामशे;
मटि हे जीव ! तुं एम विचार के, हुं सर्व ठेकाणे जइने सर्व जातिनां सुख दुःख
अनंतीवार जोगवी आव्यो तुं. पण कोइ ठेकाणे नथी जइ आव्यो एम नथी. ए
तुं विचारीने विषय सुखथी विराम पामीने तुं तहारा आत्मस्वरूपना अविना-
शी सुखमां मग था. आ बे गाथानो जेगो जावार्थ ठे. ॥१३॥ ॥१४॥

॥ आर्यावृत्तम् ॥

सर्वाः ऋद्धयः प्राप्ताः सर्वेऽपि राजनसंनथाः
२ ३ ६ ४ ५

सवान् रिधीन् । पत्ता सध्वेवि सयणसंबंधा ॥

संसारे तस्मात् विरम ततः ऋद्ध्यादिभ्यः यदि जानासि तदा आत्मानं सुखिने
१ ७ १२ ११ १० ९ ए

संसारे ता विरमसु । ततो जइ मुणसि अप्पाणं ॥१५॥
अर्थ—(संसारे के०) संसारने विषे (सवान् के०) सर्व एवी (रिधीन्के०) क-

द्वियो जे ते. तथा (सर्वेदि के०) सर्व एवा पण (संयणसंबंधा के०) स्वजन सर्वेष
जे ते (पत्ता के०) पाप्मयो ठे (तो के०) ते कारण माटे (जइ के०) जो (अप्पाणं के०)
आत्माने (मुणसि के०) जाणे ठे, तो (तत्तो के०) ते इन्द्रियादिक थकी (विरमसु
के०) विरास पाप्म. अर्थात् निवृत्ति पाप्म. ॥ १५ ॥

ज्ञाथार्थ—हे आत्मन्! संसारने विषे अनादि कालकी प्रमण करतां आ जी
वे देव मनुष्यादिकनी सर्वं समृद्धियो पासी ठे. तथा सर्वेनी साथे, पोतानो मा
ता पिता न्नाई न्नार्यादिक संबंध, जोफायो ठे, माटे तेमां तहारें मोह राखवो घ
टतो न्थी. केम के, जे स्त्री ठे, ते पराज्वनुं स्थानक ठे. तथा जे बंधुजन ठे, ते
ज बंधन ठे. तथा जे विग्रयमुख ठे, तेज विग्र ठे. (ऊर ठे.) एं प्रकारे जे तहारा
झगु ठे, तेनेज तुं मित्र जाणीने तेने विषे मोह राखीने वेगो ठे. ते कारण माटे
एक पोताना आत्म स्वरूपनुं ज साबुं सुख मानीने, ते रुद्धि, स्वजन, इत्यादिक
नुं कश्चित सुख मानीने अर्थात् तेने दुःखरूप जाणीने ते सर्व थकी निवृत्ति
पाप्म. ॥ १५ ॥

वधबंधमरणव्यसनानि

एकः वध्नाति कर्म

एकः

५

एगो बंधइ कम्मं । एगो वहबंधमरणवसणाइ ॥

कर्मजन्यजितः सन्

अमति

एक एव

विपहते जने

१०

९

विसहइ जवंमि जममइ । एगुच्चिअ कम्मवेलविउ ॥१६॥

अर्थ—(एगो के०) एकलो. अर्थत् सहाय्य रहित एवो जीव जे ते (कम्मं के०) ज्ञानावरणीआदि कर्मने (बंध के०) आत्मानी संगथे बांधे ठे. तथा (एगो के०) एकलोज जवांतरने विषे (वह के०) तामन. अने (बंध के०) बंधन. अने (मरण के०) प्राणनो वियोग. अने (वसणाइ के०) आपत्ति, तेमने (विसहइ के०) सहन करे ठे. वली (एगुच्चिय के०) एकलोज आ जीव (कम्मवेलविउ के०) कर्मवेरु ठे गायो सतो (जवंमि के०) संसारने विषे (जममइ के०) जमे ठे. ॥ १६ ॥

जावार्थः—हे जीव ! जे वखत तहारो जन्म थयो, ते वखत ते एकलेज ध-
पुंज कष्ट सहन कर्युं, पण ते वखत तेहारुं दुःख मटाफवाने माटे, तने कोइए स

द्वाय्य करी नदी. अने जे बखते तुं मरण पायीश, ते बखते ते मरणानी वेदना प
 ण, तद्दारे एकलानेज सदन करवी पम्शे. अने पठी ज्यारे नरकादिक त्रवांतर-
 ने विषे जईश. त्यारे त्यांनी वेदना पण, तद्दारे एकलानेज सदन करवी पम्शे;
 पण जेने अर्थे एटले देहने अर्थे, स्त्रीने अर्थे, पुत्रने अर्थे, तथा संबन्धीने अर्थे ते
 अनेक प्रकारनां पाप कर्यो ठे, परंतु, तेसांनु कोइ पण तद्दारी वेदनातो ज्ञाग ले
 बाने आवशे नदी. एवीज रीते बीजा ज्ञवोमां पण कर्मवने उगायेलो तुं, एक-
 लोज कष्ट जोगवीश. अर्थात् तद्दारां करेलां कृत्यने तुंज जोगवीश, पण ते कष्ट
 जोगववाने बीजो कोइ पण आवशे नदी. ॥ २६ ॥

अन्यः न कुरुते अहितं द्दितमपि आत्मा करति नैव अन्यः
 १ ३ ४ ५ ६ ७ ८

अन्नो न कुणश्च अहियं । हियंपि अप्पा कोरइ नहु अन्नो ॥

आत्मकृतं एषः सं ज्ञान किं ततः कस्मादसि दीनमुखः
 ११ १२ १३ १४ १५ १६

अप्पकयं सुहडुक्कं । ज्ञंसि ता कीस दीणमुहो ॥२७॥

अर्थ-हे प्राणिन! (अन्नो के०) अन्य जे ते (अहियं के०) अहित (अनिष्ट) ने (न कुण्ड के०) नशी करतो. परंतु आत्माज करे ठे, अने (हियं पि के०) हि तने पण, ते (अप्पा के०) आत्माज (करेइ के०) करे ठे. पण (अन्नो के०) अन्य कोइ (नहु के०) नशीज करतो. (ता के०) ते कारण माटे (अप्पकयं के०) आत्मानुं करेलुं जे (सुहडुकं के०) सुखडुख, तेने (जुजसि के०) पोते आत्माज भोगवे ठे. माटे तुं (वीणसुहो के०) दीनसुख वावो (कीस के०) केम प्राय ठे? अर्थात् तुं बीजान्नो दोष शं करवा देखे ठे? ॥ १७ ॥

भावार्थ-हे जीव! तुं एम विचारे ठे के, फलाणाये महारुं बगामरुं, एम धारीने तेना उपर द्वेष करे ठे, अने फलाणाये महारुं सुधारुं, एम धारीने तेना उपर राग करे ठे, पण तेमानुं कोइ तहारुं बगामरुं पण नशी, ने सुधारतुं पण नशी. परंतु ते बगामरुं अने सुधाररुं, ते तहारो आत्माज ठे. अर्थात् सुख पण तहारो आत्मा करे ठे, अने दुःख पण तहारो आत्माज करे ठे. माटे दुःख आव्ये सते दीनसुख वावो भइने, बीजानो दोष शं करवा देखे ठे? वली श्री

उत्तराध्ययन सूत्रना वीशमा आध्ययनसां कर्तुं वे के, वैतरणी नदीनो पमान्ना
 र पण आ आत्माज वे. अने कूटशाडनलि वृक्षनी वेदनाने पमान्नारो पण आ
 आत्मा वे. अने कामयेनु गायने पमान्नारो पण आ आत्मा वे. अने नंदनवन
 तथा देवलोक अगे मोक्ष तेने पमान्नारो पण आ आत्माज वे. वली आ आत्मा
 कोइ अपेक्षायि कर्त्ता वे, अने कोइ अपेक्षायि अकर्त्ता वे. एज रीते सुख दुःखनो
 कर्त्ता अकर्त्ता पण आत्माज वे. वली मित्र तथा अमित्र पण आत्माज वे. अने
 सदाचार अने दुराचारने करनारो पण, आ आत्माज वे. एम जाणीने कोइना
 उपर राग द्वेष करवो नहीं. ॥ २७ ॥

बहुआरंभेण उपाजितं चित्तं अनुभवंति हे जीवं स्वजनगणाः

बहुआरंभ विदत्तं । वित्तं विद्वसंति जीव सयणगणा ॥

तेन आरंभेण जितं पापकर्म अनुभविष्यति नरकं पुनः तं एव

तज्जाणियपावकम्मं । अणुहवसि पुणा तुमं चवे ॥२७॥

अर्थ—(जीव के०) हे प्राणिन् ! (सयणगणा के०) माता, पिता, माइ, स्त्री, पुत्रादिक स्वजननो समूह जे ते, (बहुआरंज के०) तें, खेतीआदिक घणा आरंजे करीने (विहृतं के०) उपार्जन कर्तुं एवुं, जे (विचं के०) धन, ते प्रत्ये अर्थात् ते धने करीने, तेज (विलसंति के०) विलास करे बे. अर्थात् ते धननुं फल ते स्वजनादिक जोगवे बे. (पुणो के०) वली (तद्गणिय के०) ते आरंजे करीने उत्पन्न श्युं एवुं, जे (पावकर्मं के०) पाप कर्म, तेने (तुमं चैव के०) तुं एकलोज (अ-गुहवसि के०) अनुभव करीश. अर्थात् नरकादिकने विषे ते पापनुं फल तुं एक लोज जोगवीश. ॥ ३८ ॥

भावार्थ—हे जीव ! तें अनेक प्रकारे जीव हिंसा तथा क्रूरकपट ठलजेद प्रपंचादिक केटलाक अनर्थ करी, तथा नीच सेवादिक घणां अकर्तव्य करी, तथा अनेक प्रकारे परदेशमां जमीने, तथा लमाइ प्रमुखमां मरणांत कष्ट माथे लेइने, तथा पोताना स्वधर्मनो पण त्याग करीने तथा रात्रि दिवस शरीरनुं सुख पण न गणीने, धन उपार्जन कर्तुं; परंतु ते धनने स्वजन तथा ज्ञाति आदिक लोक,

तद्द्वारो उपकार न गणतां, उलटा तने दवावीने, तथा तने तिरस्कार करीने, त-
 था मेहेणां मारीने, अने अनेक प्रकारनी युक्तिवने करीने, एटले उंदरनी पेठे
 फूकी फूकीने तेने खाइ जाय वे. अथ्रात् धोले इहामे प्रख्या शेहेरमां ते स्वजना
 विक चोर, तने लूटी ले ठे. अने ते धन उपार्जन करतां जे पाप अयुं, तेना फल
 ने तो नरकादिकने विषे, तुं एकलोज जोगवीश. पण बीजुं कोइ कोइ जोगववा आ-
 वशे नही. सांटे हे प्रव्य प्राणिन् ! कांइक विचार करीने न्यायश्री धन उपार्जन
 करीने तेने कांइक तो सारा मार्गमां वापख ! ॥ २७ ॥

अथ उःखिताः तथा बुनुक्तताः इति यथा चिंतिताः किंचित्
 ४ ५ ६ ७ ८ ९

अह उश्चिआइ तह जु । खियाइ जह चिंतिआइ मिंजाइ ॥

तथा सोकपि न आत्मा विधिंतिः अतस्त्वां हे जीव किं प्रणोमः
 ए ११ १२ १० १३ १ १४ ३५

तह थोवंपि न अप्या । विधिंतिनु जीव किं प्रणोमो ॥२८॥

वाना स्वप्नाव वालुं एवुं (शरीरं के०) आ शरीर ठे. (अ के०) वली (अन्नो के०) शरीर अक्की जूदो एवो, अने (सासयसरुवो के०) शाश्वतुं ठे स्वरूप ते जेनुं, एवो (जीवो के०) जीव ठे. तेने (कर्मवसा के०) कर्मना आधीनपणाथी शरीर नी साथे (संबंधो के०) संयोग थयो ठे. माटे (इह के०) ए शरीरने विषे (तुज्ज के०) तहारे (को के०) श्यो (निब्वंधो के०) अनुबंध ठे? एटले ए शरीरने विषे तहारे शी सूद्धां ठे? ॥ ३० ॥

आवार्थ-हे जीव ! तुं अवेद्य, अज्ञेय, अजर, अमर, शुव, अनंत ज्ञानमय, अनंत दर्शनमय, अनंत चारित्रमय, अनंत वीर्यमय; ज्योतिःस्वरूप, पवित्र, अलिंग, अव्यक्त, निर्लेप, निरंजन, अने आनंदमय एवो तुं निश्चे नय मते ठे. परंतु अनादि कालथी कर्मना वशे करीने, अनित्य, अने अशाश्वत एवुं, अने त्वचा, मांस, हारुकां, रुधिर, नसो, मेट्ट एटले हारुकां उपर रहेली चामनी, अने मज्जा एटले हारुकांमां रहेलुं मांस, अने मल मूत्र, ने दुर्गंध, ने विप्रीत्स (बिहामणी) एवी वस्तुए जेरेला चामनाना कोथला रूप आ शरीर ठे. तेवा शरीरने विषे हे

जीव ! तू कर्मना वशधकी बंधाएलो ठे. तेने विषे महारापणुं मानी खेइने, एटले
 आ शरीर ते हुं ठुं. एम धारीने तेना उपर ममत्वभाव राखीने शुं करवा मिथ्या
 हेरान श्राय ठे? इहां प्रसंगानुसारे शरीर उपरश्री मूर्छा उत्तरवाने माटे, विचार
 वा जेवुं एक दृष्टांत लखीए ठीए.—जम कोइ पुरुषे सरकारनो अपराध कयौ हो
 य, तेणे करीने तेने सकत मजुरी साश्रे, महा दुःखदाइ बंधीखानामां, असुक
 वर्षनी टीप मारीने पूर्यो होय, तेम तने पण, तहारा कर्म, पूर्वे लखेली अशुचि
 वस्तुए करीने जरेलो, अने दुर्गमय शरीररूप पुरुषनी आकृतिवालो तथा स्त्री
 नी आकृतिवालो चामरानो कोथलो, तेमां तने असुक सुदत सूधी पूर्यो ठे. तो
 पण तेवा शरीरने विषे तुं एवो ममत्व धारण करे ठे के, हुं शेठ, हुं शेठानी, हुं
 राजा, हुं राणी, हुं ब्राह्मण, हुं ब्राह्मणी, इत्यादिक कडिपत नाम ठरावीने तथा ते
 कोथलानो रंग, कालो धोलो देखीने तेमां रूपवान् कुरूपवाननी कल्पना करीने,
 तुं मोह पामे ठे; परंतु एम नश्री विचारतो के, आ महारा शरीरमां शेठ ते कि
 यो? हाथ शेठ? पग शेठ? के, मांधुं शेठ? एम खरी रीते विचारीश तो सर्व

कष्टपना मात्रज मालम परुशे. माटे एवी रीते वस्तुगते विचारीने, तुं शरीर उ
परश्री सूड्डी सुताख. किं बहुना ? आ अधिकारने विषे श्री आचारंगजी सूत्रमां
विशेष प्रकारे कह्युं ठे, त्यांश्री जोड लेवुं. ॥ ३० ॥

कुतः आगतं कुत्र चलितं त्वमपि कुतः आगतः कुत्र गमिष्यसि
१ ४ ५ ६ ७ ८ ९ १० ११

कह आयां कह चलियं । तुमं पि कह आगनु कहं गमिही ॥

अन्योन्यमपि युवां न जानीथः हे जीव कुंडुवमिदं कुतः तव अन्तःकरणव

१२ १३ १४ १५ १६ १७

अनुन्नंपि न याएह । जीव कुडुंबं कउ तुज्ज ॥३१॥

अर्थ—(जीव के०) हे आत्मन् (कुडुंबं के०) आ माता पिता माइ स्त्रीयादि
कुडुंब (कह आयां के०) क्यांश्री आव्युं ठे ? अने (कह चलियं के०) क्यां गयुं ?
एटले अहिश्री मरीने क्यां गयुं ? अने (तुमं पि के०) तुं पण (कह आगनु के०)
क्यांश्री आवयो ? अने (कहं गमिहि के०) क्यां जइश ? एम (अनुन्नंपि के०) पर-

स्पर एटले एक बीजाने पण (नयाएह के०) नथी जाणतो. माटे (तुज्ज के०) तदारुं कुटुंब (कड के०) क्यांथ्री ? अर्थात् एक बीजाने जाण्या वगर आ कुटुंब मदारुं ठे, एम मानी वेगो हुं, ते मिळ्या ठे. ॥ ३१ ॥

प्रावार्थ—हे जीव ! जेना उपर तने घणो मोह ठे, ने महारां महारां करे ठे, ते तहारां माता पिता स्त्रीयाविक केइ गतिमांथ्री आव्यां ठे ? ने केइ गतिमां ज-
 शे ? अने तुं पण केइ गतिमांथ्री आव्यो ठे ? ने केइ गतिमां जइश ? ते संबधी
 तने कांइ पण खवर मथ्री. एटले जेम परवने विषे कोइ क्यांथ्री आव्युं ? ने को
 इ क्यांथ्री आव्युं ; ए रीते ते सर्वे आवीने एकठां मले ठे. पगी तेउ पाणी पीने
 सउ सउने मार्गे वेराइ जाय ठे. तेम आ जवरूप परवने विषे कुटुंबरूप सर्व लो
 क पण, कोइ नारकीमांथ्री, कोइ तिर्यचमांथ्री, कोइ मनुष्यमांथ्री अने कोइ दे-
 वलोकमांथ्री, एम सउ सउनी गतिमांथ्री आवीने जेगां थयां ठे. तेउ पोतपोता
 ना कर्मने अनुसारे सुख दुःख जोगवीने, पोत पोतानां करेलां कृत्यने अनुसारे
 घाल्यां जाय ठे. परंतु तेमने राखवाने माटे तुं अनेक प्रकारना उपाय करीश,

तोयपण ते रही शकवानां नश्री, ते कारण माटे तेमने तुं एमभानी बेवो हुं
के, आ महारुं कुटुंब ठे, पण ते वस्तुगते तहारुं कुटुंब ठेज नही. परंतु तहारुं सा
हुं कुटुंब तो ज्ञान, दर्शन, धारित्रादिक आत्मगुण ठे. ॥ ३१ ॥

आ अधिकारने विशेष जाणवानी मरजी होय तो, श्री आचारांगजी सूत्र-
ना प्रथम श्रुतस्कंधना प्रथम अध्ययनना, प्रथम उद्देशामां जोड लेज्यो. ॥ ३१ ॥

क्षणज्ञगुरे शरीरे मनुजन्त्रवे अभ्रपटलसद्वे

खणज्ञगुरे सरिरे । मणुअज्ञवे अप्रपम्लसारिठे ॥

सारं एतावन्मात्रं यद्यस्मात् क्रियते शोचनः धर्मः

१० ए ५ ६ ७

सारं इत्तियमेतं । जं कीरश् सोहणो धम्मो ॥ ३२ ॥

अर्थ-हे आत्मन् ! (खणज्ञगुरे के०) क्षण क्षणमां नाश पामतुं एवुं (सरिरे
के०) शरीर सते, तथा (अप्रपम्ल सारिठे के०) मेघना समूह जेवा एटले जेम

वायराश्री मेघ शीघ्र नाश पामे ठे, तेम ओम्ना कालमां नाश पामे एवा. (मशु-
 अन्ने के०) मनुष्य जवने विषे (जं के०) जे (सोइलो के०) सारो. एटले पांच
 आश्रवथी विराम पामवा रूप (धम्मो के०) जिनप्रणीत धर्म जे ते (कीरइ के०)
 करीए. (इत्तियमितं के०) एटलुं मात्रज (सारं के०) सार ठे. अश्रति आ संसार-
 मां जेटलुं धर्म साधन प्राय ठे, एटलुंज सार ठे. ॥ ३२ ॥

ज्ञावार्थ—हे ज्ञव्य जीव! देवादिक जवनी अपेक्षाए ओम्ना काल रहे एवो,
 आ मनुष्य जव ठे. तेमां वली आ शरीर कृणे कृणे नाश पामे ठे. अश्रति चारे
 तरफथी बलवा मानेला घर जेवुं आ शरीर ठे. तेवा कृणिक शरीर वरु, जेटली
 घनि तुं धर्म साधन करीश, एटली वारनोज तहारो मनुष्यजव लेखानो ठे.
 जेम कोइ घर बलतुं होय, ने तेमाथी जेटलो सामान काढो लीधो, तेटलो ज आ
 पणो ठे. तेम नाश पामता शरीरथी जेटली घनि तुं तहारा आत्मानुं साधन क
 रीश, एटली जवार तहारो मनुष्यजव जायवो. अने वाकीनो पशुना जेवो निर
 श्रक जायवो. एटले जेम पशु ठे, ते आहार, उंध अने मैथुन तेषे करीने पोता-

માતાના યોનિ યંત્રમાંથી નિકલતાં, માતાને તથા પોતાને, અતુલ વેદના આય છે. તેવી રીતે મરણનું હુઃખ પણ જાણી લેલું. હવે જન્મ અને મરણ એ બે હુઃખોની મધ્યે, રહેલા હુઃખોનું વર્ણન કરીએ ઠીએ. બાહ્યાવસ્થાને વિષે, તે બાલકને બોલતાં ન શ્રાવનવાપ્તી, તેને જે વેદના શ્રદ્ધ હોય, તે વેદના મટાનવાના ઉપચારને બદલે, ગલ્લટી તેને વધારે વેદનાં આય; તેવા ઉપચાર કરવામાં આવે છે. જેમ કે, તે બાલકને માથુ હુઃખતું હોય, તેનો ઉપચાર મૂકીને પેટ હુઃખતું મટાનવાનો ઉપચાર કરે છે. ઇત્યાદિ. વલી જવાનીમાં એટલે માની લીધેલી સુખની અવસ્થામાં પણ, સંસારના સમસ્ત સુખની પ્રાપ્તિ થતી નથી. —કંદાપિ પરાયે એક સુખની પ્રાપ્તિ આય છે; તેવામાં વીજાં બે હુઃખ ગુજાં આય છે. જેમ કોઈ વસ્તુનો ધર્મો કરવા માટે, કાંઈ પણ સ્ત્રીજ ન જનવાથી, ચોમાસામાં હુત્પન્ન થાણાં આશરે, ૬ શ પંદર દેનકાં લેઈ, પાંચશેરીનો ધર્મો કરે છે, તેવામાં તે ધર્મો કાંઈક ગુજો થવાથી જેવામાં વીજું એક દેનકું લેવા જાય છે, તેવામાં વે દેનકાં કૂડી જાય છે. વલી બેને પકનવા જાય છે, તેવામાં ચાર ગતોં રહે છે. તેમ એ દૃષ્ટાંતનું સિદ્ધાંત

ए ठे के, स्त्री, धन, पुत्र, निरोगीपणं जगतमां मान्यपणं, तथा मंहोटी हवेली-
 ठ, अने स्वजनादिकनुं अनुकूलपणं इत्यादिक ववां सुख भोगववानी इहा करे
 ठ, तेनामां तेसांश्रीज अणधायुं, अणचिंतव्युं, अचिंतु संहाकष्ट आवी परे ठे. जे
 म के, पुत्रना सुखनी इहा करवा जाय ठे, तेवासां स्त्री मरी जाय, वली स्त्रीना
 सुखनी इहा करवा जाय ठे, एटलामां इव्य नाश थइ जाय, वली-पराणे कदा
 पि इव्य मळ्युं, तो शरीरे सांदो प्राय, कदापि शरीरे साजो थयो, तो घर बली
 जाय, वली घर सलु कराववा जाय, एटलामां चोरीनो, अथवा स्वजनादिकनो
 लपइव थाय, साटे जवानीमां पण, सर्व प्रकारनी बरोबर व्यवस्था राखीने सु-
 ख भोगववा जाय, तोपण भोगवी शकालुं नथी. तो बुदावस्थामां तो क्यांश्रीज
 भोगवाय? केम के, सर्व सुख भोगववानुं सुख्य साधन एंठुं जे शरीर, ते निर्व-
 ल, रोगी, कहुपु थइ जाय ठे. तेमज शास्त्रमां कह्युं ठे के, हाथ पग विंगेरे अंग
 थरथर ध्रुजे ठे. तथा आंखे पूरुं देखालुं नथी. काने पूरुं संजालालुं नथी, नाकमां
 थी लीट नितरे ठे, ने दांत पण हाली नुठे ठे. तथा पत्नी पण जाय ठे. तथा खां

सी, श्वास अने शरीरनुं निर्बलपणु वधे ठे, अंग ज़ागे ठे. तुटे ठे अने फाटे ठे. व
 लीं मुखेथी बराबर चोरुं बोली शक़ातुं नथी. अने लोकने पण अनादर करवा
 जोग्य, तथा हांसी करवा जोग्य थाय ठे. तथा दिवसे दिवसे ज्ञान पण उठुं थतुं
 जाय ठे. तोयपण वधा कामसां रुहापण सोहोलवा घणो जाय ठे, त्यारि पोता-
 नी स्त्री तथा वहालो पुत्र अने पुत्री विगरे, ते मोझाने तिरस्कार करीने एम कहे
 ठे के, तसे ठानामाना खाटलामां पड्या रहो ने! नकामो लवारो शुं करवा करो
 हो! तमारुं हेयुं फूटी गयुं ठे, पण कांइ अमारुं फुटी गयुं नथी के, तमारुं कहुं
 करीए !! वली घरना खूणाने विषे खांसी खातो खातो एक तूटमूट खाटलीमां
 पड्यो रहे ठे. वली जवानी अवस्थामां पुत्रादिकने पालन पोपण करेलां, ते एवी
 आशाए के, तेउ वृद्धावस्थामां महारी चाकरी करशे, तोयपण ते स्त्री, पुत्र पुत्र
 नी स्त्रीयो, इत्यादि ते पण ते मोसाथी न सहन थाय तेवो, पराजव करे ठे. अ
 ने वली मोठेथी बोले ठे के, आ मोसो भरतोए नथी, ने मांचो मूकतो पण नथी.
 वली ते मोसाने घरमां रहेला माणसोज निंदा करे ठे, एट्युंज नदीं, परंतु ते

वृद्ध पतिज, पोताना देहनी निंदा करे ठे. ते उपर टीकामां लखेलुं काव्य तथा तेनो अर्थ लखीए ठीए.

वैतालीयवृत्तम्.

वद्विसंततमस्थिशेषितं शिथिलस्त्रायुधृतं कलेवरम् ॥

स्वयमेव पुमान् जुगुप्सते किमु कान्ता कमनीयविग्रहा ॥२॥

अर्थ-वृद्धवस्थायी जेना बधा शरीरनी त्वचा (चामडी) मां करचौलीयो वली गइ ठे. तथा शरीरमां केवल हारुकांज देखाय ठे. अने नासियो पण, शिथिल थइ गइ ठे. एवा बेहंगा कलेवरने जोई, ए वृद्ध पोते पोतानी मेलेज, ते शरीरनी निंदा करे ठे, तो जेनुं शरीर सुंदर ठे, एवी स्त्रीयो निंदे; तेमां तो शुंज कइनुं ? ॥ १ ॥

वली ते वृद्धवस्थाना दुःख उपर टीकामां कथा लखेली ठे, तेनो अर्थ लखीए ठीए. कथा. ३

कौशांबी नगरीने विषे घणा धनवालो, अने घशा पुत्रवालो एवो, एक धनो

नामे सार्धवाह्व हतो. तेषे एकलेज नाना प्रकारना उपाये करीने, धन उपार्जन
 कर्युं. ने ते सघलुं धन, दुःखवालां बंधुजन, तथा खजन, तथा मित्र, तथा स्त्री,
 अने ज्ञाई आदिक सर्वे संबंधीलेना ज्ञागने अर्थे वापर्युं, त्यार पढी ते धनो, का-
 लना परिपाकपणार्थी वृद्ध अवस्थाने पाम्यो. ने तेना सघला पुत्रो, तेनुं सारी
 रीते पालन पोषण करवानी योग्य कलामां कुशल हता. अने संसार संबंधि स
 घला कामनी चिंतानो जार, तेषे ते पुत्रो उपरज तांख्यो हतो. तोयपण ते पु-
 त्रो एम बोले वे के, अमने आ पिताजीएज आवी सुंदर अवस्थाने पमाड्या वे.
 तथा सर्वे लोकना अग्रसर कर्या वे. तथा तेसणे अमारो बहु उपकार कर्या वे.
 ए रीते पोतानुं सारुं कुलीनपणुं, ते पुत्रो जणावता हता. पढी कोई कार्य प्रसं-
 गे, ते वृद्धनी स्त्रीयो पोताना स्वामीनी चाकरी करती हतो. तेमां पण शरीर
 चोलीने स्नान करावतुं, तथा ज्ञाजन करावतुं इत्यादिक जे काले जेम करवुं घ-
 ट, ते तेम निरंतर करती हती. तेम करतां करतां केटलाएक दिवस गया, पढी
 वृद्धपणुं वृद्धि पाम्युं. एटले आखा शरीरनी इंद्रियो स्वाधिन न रही. अने सर्व

अंग केपवा लाग्यां. अने नेत्रादिकमांथ्री पाणी गलवा मांरुं. त्यारे हलवे हलवे
 ते स्त्रीयादिकोए, ते वृद्धनी चाकरी घटामवां मांनी. केमके, वृद्धपणुं तो वंघवा
 लाग्युं माटे. बली ते वृद्ध चित्तना अचिमान वने करीने, वृद्धावस्थाना दुःखरूप
 समुद्रमां पड्यो. बली ते वृद्धना वीकरानी स्त्रीयो एम कहे ठे के, आ मोसानुं व
 इतर कूटवानुं ते आमारा कर्मसां क्यां सूधी घाली सुक्युं हशे ! ते कांइ मालम
 पम्तुं नथ्री. त्यारे तेमना स्वामीनुं मोसाना पुत्रो, बली ते स्त्रीयोने समजांवीने
 मोसानी चाकरीमां बलगांने ठे, त्यार पवी एक दिवस ते सर्वे स्त्रीयो, संप क-
 रीने पोत पोताना नरतारने कहे ठे के, तमारा पितानी असे घणी घणी चाक
 री करीए ठीए, तोयपण ते वृद्धपणामां बुद्धिनी विकलताथी, अमारी करली चा
 करीना जसने बदले, जलटो अपजस आपे ठे. माटे तमने जो अमारुं कहुं मा
 नवामां न आवतुं होय, तो बीजा कोई माणस पासे ते मोसानी चाकरी करा-
 वो; एटले खबर परुशे. पवी ते पुत्रोए तेमज क्युं. त्यार पवी केटलाएक दिव-
 शे पुत्रे पूव्युं के, हे पितानी ! केम हवे सारी रीते चाकरी आय ठे ? त्यारे ते

मोसो बोल्ह्यो के, ज़ाई! शुं कहुं!! महारुं मन जाणै ठे, कांइ कहेवानी वात म
 थो. एवी रीते ते मोसानुं बोलवुं सांजलीने, ते सर्वे स्त्रीयो पोताना पतिने कहे-
 वा लागी के, तसे अमारुं कहुं प्रथम नहोता मानता, पण हवे जखमारीने मा
 न्युं!! इत्यादिक रीते बोलीने, ते मोसाना अवगुण पोताना पतिना हृदयमांसा
 री रीते ठसाव्या. ते पुत्रो पण ते स्त्रीयोनुं कहेवुं मान्य करीने, पोतानां पिताने
 तिरस्कार करवा लाग्या. ए रीते ब्यारे तरफनुं दुःख भेगुं भवाथी, ते मोसाए
 पोको मूकवा मांरी. ते सांजलीने ते स्त्रीयो बोली के, आपणा ससराने अन्न प
 चतु नथी, ते वगर विचार्युं खा खा करे ठे, तेशी चूंक आवती इशे, मांटे लावो!
 देवतावरे शेकीए. पठी ते स्त्रीयो पण लूगमाना डुचा सारी पेठे उंना करीने जे
 म माम दे, तेम मोसाने शेके ठे. तेशी ते मोसाने घणी पीना भवाथी मोसो ना
 ना कहैतो जाय ठे, तोपण पराणे शेके जाय ठे! अने मनमां विचारे ठे
 के, आ मोसाए लोकमां अमारी बहु फजैती करी ठे, मांटे फरी फरीने
 भावो लाग मलवानो नथी. एम विचारीने, ते मोसाने बहु पराज्रव करे ठे. त्या

ર પત્ની તે નોસો પણ આર્તધ્યાને કરી શ્રોત્સ દિવસમાં મરણ પામ્યો. એ રીતે વૃ-
હાવસ્થાનું ડુઃખ જાણવું.

વલી તે વૃહાવસ્થાના ડુઃખના વર્ણનનું વીજું કાવ્ય, ટીકામાં લખ્યું છે, તે
લઘ્વીએ ઠીએ.

॥ શાર્દૂલવિક્રીન્નિતવૃત્તમ્ ॥

માત્રે સંકુચિતં ગતિર્નિગલિતા, દન્તાશ્ચ નાગં ગતા ।

દષ્ટિર્ન્રશ્યતિ રૂપમેવ ક્ષસતે, વક્ત્રં ષ લાલાયતે ॥

વાક્યં નેવ કરોતિ વાન્ધવજનઃ, પત્ની ન શૂશ્રૂપતે ।

ધિક્ કષ્ટં જરયાન્નિન્નૂતપૂરુષં, પુત્રોઽપ્યવજ્ઞાયતે ॥ ૧ ॥

અર્થ—વૃહાવસ્થામાં શરીર સંકોચાઈ જાય છે, એટલે શરીરે કરચોલીઝ વ-
લે છે. અને ગતિ પણ વિકલ થાય છે, એટલે જ્યાં પગ મૂકવો ધાર્યો હોય, ત્યાં
ન મૂકાતાં વીજે ઠેકાણે મુકઈ જાય છે. અને દાંત પણ પત્ની જાય છે. અને આં-
લે પણ ઝાંલ આવવાથી વરાવર દેખાતું નથી. અને રૂપ પણ દિવસે દિવસે ઘટ
તું જાય છે. અને મુલમાંથી લાલ ચૂં છે. વલી વાંધવજન પણ, તે વૃહનું કહ્યું

કરતા નથી. અને પરણેલી સ્ત્રી પણ, સેવા કરતી નથી. માટે જરાએ (વૃદ્ધવસ્થા
 એ) કરીને પરાન્નવ પામેલા પુરુષને ધિક્કાર થાતો !! કેમકે, પુત્ર પણ તે વૃદ્ધને
 તિરસ્કાર કરે છે. માટે એ વૃદ્ધપણું જીવવું, તે કેવલ કષ્ટરૂપ જાણવું. ॥ ૧ ॥

વલી કહું છે કે, જેમ તે વૃદ્ધની પોતાનાં ઘરનાં માણસો નિંદા કરે છે. તેમ
 તે વૃદ્ધ પણ પોતાના ઘરના માણસોના, અનેક દોષ પ્રકટ કરીને, તેની નિંદા
 કરે છે. વલી તે વૃદ્ધ પૂર્વે એટલે જવાની અવસ્થામાં ધર્મ કર્યો હતો, તેથી કેટલા
 એક લોક તે વૃદ્ધનો નિર્વાહ કરતા હતા, તે પણ આ વૃદ્ધવસ્થામાં, તેનું ડુઃખ ના
 શ કરવાને સમર્થ થતા નથી. જેમ કોઈ માણસ નૌકામાં (વહાણમાં) બેઠો હોય,
 તેવામાં તે નૌકા જરૂર ડરિયા વચ્ચે ઝાગી જાય, ત્યારે તેમાં બેઠેલા માણસોને, જેમ
 ડુઃખ થાય, તેમ આ વૃદ્ધને પણ સહાયતા ન મળવાથી, તેનું ડુઃખ થાય છે. તથા
 વૃદ્ધવસ્થામાં પ્રાયે સૌંદર્ય રોગ હત્પન્ન થાય છે, તથા જે વૃદ્ધને જોવાથી બીજાને
 પણ કરુણા હત્પન્ન થાય, તેવો તે વૃદ્ધ ડુઃખી થાય છે. ઇત્યાદિ વિસ્તાર શ્રી આ-
 ચારાંગજીસૂત્રથી જાણવો. વલી શાસ્ત્રમાં કહું છે કે,

॥ अनुष्टुप्वृत्तम् ॥

एवमे जीवाधि इच्छति । जीविच्छं न मरिज्जच्छं ॥

तम्हा पाणिवहं घोरं । तिगंथा वज्जयति एं ॥ ३ ॥

अर्थ-पूर्वे वृषावस्थानुं जे डःख कहुं, तेथी मरणनी वेदनानुं डःख अत्यंत जाणवुं. माटेज शालमां कहुं ठे के, सर्वे जीवो जीवुं वांटे ठे, पण कोइ जीवो मरवुं इच्छता नथी. एटलाज माटे निग्रंथ महासुनियो घोर एवा प्राणिवधनो त्याग करे ठे. ॥ ३ ॥

वती एज अधिकारने विशेष जाणवाना अर्थि पुरुषोए, श्री आचारांगजी सूत्रमांगी जोइ लेवुं. वती गाथामां च शब्दनुं ग्रहण कर्युं ठे तेथी इव्य संबंधी पण घणुंज डःख ठे; ते देखाने ठे.

अर्थानामर्जने डःखपत्तितानां च रक्षणे ॥

अप्ये डःखं व्यपे डःखं धिगर्थं डःखसाधनम् ॥ ४ ॥

अर्थ-आ संसारने विषे मनुष्योने वे प्रकारना प्राण ठे. तेमां एक अंतःप्राण, ने वीजा बहिःप्राण, तेमां अंतःप्राणतो प्रसिद्ध ठे. अने बहिःप्राण ते धन ठे. केम

के, प्राण जतां जेवुं डुःख थाय ठे, तेवुंज डुःख धन जतां पण थाय ठे. एटला-
ज माटे इहानी पुरुषोए आ डुःखमी पंक्तिमां धनने, पण गणुं ठे. केम के, (अ-
र्थां के०) धन मेळवतां पण डुःख ठे, तेमज उपार्जन करेला धनने साचववा
मां पण डुःख ठे, माटे धन आव्ये पण डुःख ठे, अने धन गये पण डुःख ठे.
अर्थात् ते धनज डुःखदायक ठे. माटे डुःखनुं साधन एवा धनने धिक्कार थान्न !!
॥ ४ ॥—ए रीते जन्म, जरा, रोग, मरण अने धन, ते संबंधी डुःखनो विचार
करवो, पण अंधपरंपराए नचालवुं. ए उपदेश. ॥ ३३ ॥

॥ आर्यवृत्तम् ॥

यावत् न इच्छियाणां हानिः १ ३ ३ यावत् न जराराक्षसी परिस्फुरति १ ५ ५

जाव न इंदियहाणी । जाव न जररखसी परिस्फुरई ॥

यावत् न रोगत्रिकाराः ४ १० यावत् न मृत्युः समाश्लिष्यति ११ १३ १५

जाव न रोगवित्राश । जाव न मच्चू समुद्विभ्रई ॥३४॥

अर्थ—हे जीव ! (जाव के०) ज्यां सूधी (इंद्रियहाणी के०) इंद्रियोनी हानी,
 एतलें इंद्रियोनुं ह्नीणपणुं (न के०) नश्री अहुं, तथा (जाव के०) ज्यां सूधी (जर
 रक्षती के०) जरारूप राक्षसी (न परिशुद्धई के०) नश्री प्रकट अई, तथा (जाव
 के०) ज्यां सूधी (रोगविआरा के०) रोग विकार (न के०) नश्री प्रकट अया, तथा
 (जाव के०) ज्यां सूधी (मत्तु के०) मृत्यु जे ते (न समुद्धिअई के०) नश्री नदय
 सां आबुं, त्यां सूधीसां शक्तिने न गोपवतां तहाराश्री वने तेटलुं धर्मसाधन क
 री ले; नहिं तो पठीश्री तने घणोज पश्चात्ताप अशे. ॥ ३४ ॥

आवार्थ—हे प्राणिव ! ज्यां सूधी तहारी इंद्रियोनी शक्ति नरपूर ठे, अने ते
 शक्तिने जरारूप राक्षसीए नक्षण नश्री करी, अने ज्यां सूधी रोग विकार रूप
 शत्रुए, कायारूप नगरसां घेरो नश्री घाडयो, अने ज्यां सूधी कालना सपाटासां
 बरोबर नश्री आब्यो; त्यां सूधी तुं जेटलुं आत्म साधन करलुं धारीश, तेटलुं व-
 नी शकशे. माटे जेम वने तेम प्रमाद मूकीने जलदीश्री धर्मसाधन कख. ॥३४॥
 वती ननुंहरिये पण कहुं ठे के,

॥ शार्दूलविक्रीणितवृत्तम् ॥

यावत् स्वस्थमिदं कलेवरगृहं, यावज्जरा दूरतो^१ ।

यावच्चेन्द्रियशक्तिमतिहता, यावत् कृत्यो नायुषः ॥

आत्मश्रेयसि तावदेव विडम्बा, कार्यः प्रयत्नो महान् ।

प्रोदीप्ते^२ भवने हि कूपस्वननं, मृत्युधमः कीदृशः ॥ १ ॥

अर्थ—(यावत् के०) ज्यां सूधी आ शरीररूप घर साजुं ठे, तथा ज्यां सूधी जरा नशी आवी, तथा ज्यां सूधी इन्द्रियोनी शक्ति नाश नशी पामी, तथा ज्यां सूधी आनखुं पूरं नशी अयुं, त्यां सूधी पंक्ति पुरूपे, पोताना कड्याणने अर्थे म होटो प्रयत्न करवो. अर्थात् रात्रि दिवस परलोकें सुख थाय; एवाज साधनमां प्र वर्त्तवुं. केम के, कोई एवुं विचारे के, हालतो जवानी अवस्था ठे, माटे हालमां संसारनां सुख भोगवीने, पढी वृद्धवस्थामां धर्म साधन करीशुं, पण हे सज्जनो ! जेम (प्रोदीप्ते के०) घर अतिशे बलवा मांफुं. त्यारे जे कूवो खोदवानो न धम करवो, ते केवो कहेवाय ? एटले घर बलवा मांड्या पढी कूवो खोदी पाणी

१ यावच्च दूरे जरा.

२ संदीप्ते.

कच्ची घर होलवायज नहीं. तेम बृजावस्थामां वधुं धर्मसाधन करीशुं, एम धारबुं ते सिद्ध प्रायज नहीं. केम के, बृजावस्थानास्वानाविकडुःखथी, धर्म सा धन वनी शकबुं धरुंज कवण ठे. माटे धर्म साधन करवामां प्रमाद न करवो ॥

वदी एज वातने मूल ग्रंथकार पण जणाये ठे.

यथा	गेंहे	पदीसे	कूपं	खनपिंतुं	न	शक्तोति	कोऽपि
?	१	३	५	६	७	८	४

जह गेहंसि पलिते । कूवं खणिजं न सकृए कोइ ॥

तथा संप्राप्ते मरणे धर्मः कथं क्रियते हे जीव

ए १२ १३ १३ १४ १५ १०

तह संपत्ते मरणे । धम्मो कह कीरए जीव ॥ ३५ ॥

अर्थ—हे जीव ! (जह के०) जेम (गेहंसि के०) घर (पलिते के०) बलवा मां छे सत्ते (कोइ के०) कोइ पण, एटले समर्थ होय ते पण (कूवं के०) कूवाने (ख णित के०) खोइवाने. अर्थात् कूयो खोदी पाणी काढीने, बलता धरने होलववा

ने (न सकए के०) न समर्थ आय. (तह के०) तेम (जीव के०) हे जीव! (मरले के०) मरण (संपत्ते के०) प्राप्त अए राते एटले मरण गजीक आव्ये सते (धम्मो के०) धर्म जे ते (कह के०) किये प्रकारे (कीरए के०) करी शकाय? ॥ ३५ ॥

आवार्थ—हे आत्मन्! ज्यारे (जवानी अवस्थामां) तहारे धर्म करवानो अ बतर हतो, त्यारे तुं बीजे चालि गयो, एटले विषयी जीवनी संगते पशुनी पेठे फोगट अवस्था गमावी. अने हवे ज्यारे शरीरनी शक्ति क्षीण अ- नाथी, नकामा जेवो अयो, अगे बली ज्यारे तने कूलरानी पेठे, तहारां ह्री पुत्रा दिके तिरस्कार कर्यो, त्यारे तुं पराणे धर्म साधन करवाने तत्पर अयो, पण हे गूढ जीव! तुं एटलुं विचारतो नथी के, हवे महाराथी शुं बनवानुं ठे? जेम ज्यारे तरफथी धर बलवा मांनहुं, ने तेने होखनवाने साटे, जाणे कूचो खोदी पाणी काहीने, ते बलतुं धर होलहुं, इत्यादिक विचार जेम फोगट ठे, तेम शरीरुं सामर्थ्य गया पठी, धर्म साधन करवानो विचार, ते व्यर्थ ठे. एम देखी तुं विचार्य के, धर्म साधन तो नानपणआथीज, अर्यास करतां करतां प्राये घले

आनेत्रं सिद्धं प्रायते, जेम कूवाना कांवा उपर पाणी काढवानी जग्याए, पश्रो
 शभसां लाकहुं पन्हुं होय, तैमां पण कोमल एवा दोरमा वने, घणे कावे करीने
 वभाराथी उंमा कापा पने ठे. पण तेवो कापो पामवाने, कदापि लोढानी सांक
 लथी आखो दिवस घसे, तोयपण, तेवो कापो न पने. तेम तुं बाढयावस्थाथीज
 विपय कभाय उंवा करवाने सटि धर्मसाधनमां वर्तवानो अज्यास कल्य ॥३५॥

रूपं अशाननं एतत् विद्युल्लतायंचलं जगति जीवितं

५ ३ २

६

४

५

स्वमऽसासयमेयं । विद्युलयायंचलं जए जीञ्चं ॥

संध्यापुराणमहेशं

कणरमणीयं

च तारुण्यं

ए

१०

७

रंजाणुरागसरिसं । स्वगुरमणीञ्चं च तारुन्नं ॥ ३६ ॥

अर्थ-हे आत्मन् ! (एयं के०) आ (स्वं के०) शरीरतुं सुंदरपणुं जे ते (असा
 सयं के०) अशाश्वतुं ठे. केम के, रोगादिके करीने सनत्कुमारचक्रवर्तिना शरी

રની પેઠે નાશ પામે તેવું છે. વલી (જા કે૦) જગતને ત્રિષે (જીઝં કે૦) જીવિત
 જે તે (વિદ્યુલયાચંચલં કે૦) વીજલી રૂપ લતાની પેઠે ચંચલ છે. એટલે જેમ વી
 જલી ક્ષણમાત્ર દેખાઈને પઠી નાશ પામે છે, તેમ જીવિત પણ ઓમા કાલમાં
 નાશ પામે છે. અને (ચ કે૦) વલી (તારુન્નં કે૦) જવાનીપણું જે તે (સંજાણુરાગ-
 સરિસં કે૦) સંધ્યાકાલના નાના પ્રકારના રંગ સરસું, એટલે સંધ્યાકાલે આકા-
 શમાં પંચવર્ણી અબ્રપટલના રંગ, ઉત્પન્ન થાય છે. તેના જેવું (સ્વણરમણીઝં કે૦)
 ક્ષણમાત્ર સુંદર દેખાય તેવું છે. ॥ ૩૬ ॥

ત્રાવાર્થ—હૈમ સંધ્યાકાલે અનેક પ્રકારના વાદલાંના રંગ થાય છે, તે ક્ષણ-
 માત્ર દેખાઈને વાયુના પ્રયોગથી નાશ પામે છે. વલી જેમ જલકમલ (પુંમરીકા
 દ્વિ કમલ) અને સ્થલકમલ (ગુલાવનાં ફૂલ આદિ) કેવાં સુંદર પ્રફુલિત દેખાય
 છે? પરંતુ તેજ ફલ, બે ત્રણ દિવસમાં એવાં કરસાઈ જાય છે કે, તેની કાંઈ પણ
 શોભા રહેતી નથી; તેમ જવાની અવસ્થામાં પણ શરીર, પુષ્પની પેઠે સ્ત્રીલેહું દે
 खाय છે, અર્થાત્ મોહનું કારણ થઈ પમે છે. પરંતુ તેનું તેજ શરીર, વૃદ્ધાવસ્થામાં

एबुं नगळं श्रड जाय ठे के, तेना सामुं जेबुं पण बहुवा गमे नहीं! माटे एवी तरुणावस्थामां शरीरलो शो भद करवो ? ॥ ३६ ॥

आ शरीरनी सुंदरतानो अइंकार न करवा आथी सनत्कुमार चक्रवर्तिनी कथा टीकामां जणाव्याथी लखीए डीए.

कथा ४.

अरतचक्रवर्तिना जेवी रुडियाळो सन(कुमारनासा चक्रवर्ती राजा हतो. सनत्कुमारनो वर्ण अने रूप अनुपम हातां. एक वेला, सुधर्म सन्नामां ते रूपनी स्तुती अई, ते वात कोइ बे देवोने रुची नही; पगी तेउ, ते शंका टाळवाने वि-प्ररूपे सनत्कुमारना अंतःपुरभां गया. सनत्कुमारनो देह ते वेला खेळ अर्थो ह-तो, तेने अंग मईनादिक पदार्थोनुं मात्र विलेपन हंतुं. एक नहानुं पंचियुं पहेयुं हंतुं, अने ते खानमंजान करवा माटे वेगो हतो. तेवामां विप्ररूपे आवेला देवता, तंनुं मनोहर सुख, कंचनवर्णी काया अने चंडना जेवी कांती, जोशने बहु आनंद पाम्या. जरा मांथु घुणावुं, एटले चक्रवर्तिण पृथुं. तमे मांथु केम घुणावुं ?

देवोए कह्युं. असे तमारुं रूप अने वर्ण निरीक्षण करवा माटे बहु अजिलापी होता, स्थले स्थले तमारा वर्ण रूपनी स्तुति सांजली हती. आज ते वात अमने प्रभाण जूत अरु, एथी असे आनंद पाव्या. माटे मांयु धुशाळ्युं के, जेवुं लोकोमां कहे- वाय ठे, तेवुंज रूप ठे. एथी वली विशेष ठे, पण जुहुं नथी. सनत्कुमार, झरीर. ना वर्णनी स्तुतिथी प्रभुत्व लावी बोडयो, तसे आ वेला महारुं रूप जोयुं तो झ ले. परंतु हुं ज्यारे राजसजायां वखालंकार धारण करी केवल सज्ज थइने, ज्या रे सिंहासन उपर वेसुं हुं, त्यारे महारुं रूप अने महारो वर्ण जोवा योग्य ठे; अत्यारे तो हुं खेवजरी काथाइ वेगे हुं, जो ते वेला तसे महारुं रूप वर्ण जुळ तो अदभूत चमत्कारने पासो; अने चकित अरु जाळ. पती देवोए कह्युं, त्यारे असे राजसजायां आवीशुं एम कहिने त्यांथी चाड्या गया. त्यार पती सनत्कु मारे उचअ अने असूडय वखालंकारो धारण कर्यो. अनेक उपचारथी जेम पो- तानी काया, विशेष आश्चर्यने उपजावे तेम करीने ते राजसजायां आवी सिंहा सन उपर वेगे. आजुवाजु समर्थ मंत्रियो, सुजठो, विद्वानो अने अन्य सजास-

दो योग्य आर्सेवे बेसी गया ठे, राजेश्वर, चामरगमथी अने खसाखमाथी विहो
 प शोअनी रसो ठे (नथाइ रसो ठे.) त्यां पैला डेवतानु पाळा बिम रूपे आव्या.
 अद्भुत रूप वर्णथी आनंद पामवाने नदले जाणे खेद पाम्या ठे ! एवा स्वरूपमां
 तेतए माधुं धुणाव्युं. चक्रवर्तिण पूठ्युं. अदो ब्राह्मणो ! गइ वेला करतां आ वेला
 तमे जुदा रूपमां माधुं धुणाव्युं, एधुं गुं कारण ठे ? ते अने कहे. अविज्ञाना
 नुसारं विप्रे कहुं के, हे महाराज ! ते रूपमां अने आ रूपमां भूमी अने आ-
 काश जेडलो फेर पनी गयो ठे. चक्रवर्तिण ते वात स्पष्ट समजवा पूठ्युं त्यारे
 ब्राह्मणे कहुं. अधिराज ! प्रथम तसारी कोमल काया अमृततुड्य हती. पण
 आ वेलाए ऊररूप ठे. तेथी ज्यारे अमृततुड्य अंग इतुं, त्यारे आनंद पाम्या
 इता. आ वेला ऊर तुड्य ठे, त्यारे खेद पाम्या. अमे कहीए ढीए ते वातनी सि
 ळता करवी होय तो, तमे इमणां तांबुल धुंको; तत्काल तेना उपरमदिका वेस
 से अने ते परधाम प्राप्त अशे. सनत्कुमारि ए परीक्षा करी तो सत्य बरी, पूर्व क
 र्मना पापनी जे जाग, तेमां आ कायाना मद संबंधनुं भेलवण अयाथी ए चक्रव

तिनी काया ऊरुमय अह गह. विनाही अने अशुचिमय कायानो आवो प्रपंच जोइने सनत्कुमारना अंतःकरणमां वैराग्य उत्पन्न अयो के, केवल आ संसार त जवा योग्य ठे. आवीने आवी अशुची स्त्री, पुत्र मित्रादिना शरीरमां रहेली ठे. ए सघलुं मोहमान करवा योग्य नथी. एम बोलीने, ते ठ खंरनी प्रभूतानो त्या ग करीने चाली निकल्यो. एलुं जाणीने अहं समत्व न करवो.

गजकर्णवचंचलाः

लक्ष्म्यः

त्रिदशचापसदृशं चंचलं

३

४

५

गयकन्नचंचलाड । लह्मीड तिअसचावसारिहं ॥

विषयमुखं जिवानां

बुध्यसा रे जीव

मा मुह्यस्व

४

१

७

६

८

ए

विसयसुहं जीवाणं । बुधसु रे जीव मा सुप्र ॥ ३७ ॥

अर्थ—(जीवाणं के०) जीवोनी (लह्मीड के०) लक्ष्मीयो जे ते (गयकन्न चंचलाड के०) हाथीना कान जेवी चंचल ठे. अने (विसयसुहं के०) विषय सुख

જો તે (તિઅમચાત્ર સારિહું કે૦) ઇંદનાં ધનુરૂ (આકાશમાં લીલાં પીલાં ઘનુપ-
 ની આકૃતિવાલાં વાદલાં વેલાય ડે તે) સરયાં ચંચલ ઠે. એ હેતુ માટે (રે જીવ
 કે૦) હે મૂઢ જીવ! (બુદ્ધિ કે૦) વોય પામ્ય. અને (શામુદ્ર કે૦) મોહ ન પામ્ય.
 કેમ કે, ફરીત્રી આવી મનુષ્ય દેહાદિક સામગ્રી સલવી ઘણીજ હુલ્લેન ઠે. સા
 ઇંદને વિષે વોધ પામ્ય. ॥ ૩૭ ॥

જાવાર્થ—રે આત્મચ! જે લક્ષ્મીયોને દેહીને તું અહંકાર ધારણ કરે ઠે, કે,
 પ્રા લક્ષ્મી જીવતાં સૂચીમાં મહારી પાસેત્રી જવાનીજ નશ્રી. પરંતુ એ લક્ષ્મીયો
 હાર્થના કાનની પેઠે ચંચલ ઠે. કેમ કે, શ્રોત્ર કાલ ગુપર તેં જેનેને મોટા ધના-
 લ્ય દીઠા હતા, તેનેજ ક્ષયતા વશ શ્રક્તી શ્રોત્ર કાલમાં દરિદ્ર શ્રણલા, તદ્દારાજો
 વામાં આવે ઠે, માટે લક્ષ્મીયોનું સ્થિરપણું નશ્રી. વલી જીવોનાં શબ્દાદિક વિપય
 નુલ પણ, ઇંદ ધનુપની પેઠે એલે આકાશના લીલા પીલા રંગની પેઠે શીઘ્ર ના
 અ પાસે તેવાં ઠે. એલે વસ્તુગતે વિષયનાં સુલ ઝાંખવાનાં પાણી જેવાં, તથા
 ધુમાડાના વાચકા જેવાં અસત્ય ઠે, માટે હે જીવ! મનશ્રી માની લીધેલાં વિપ

१०
५६

य सुखने तथा लक्ष्मीने असत्य जाती, श्री जंबूकुमारनी पेटे धर्म साधन कर
वाने तत्पर आ !! ॥ ३७ ॥

कथा ५.

राजगृही नगरीने विषे ऋषभरत्न नामा श्रेष्ठ तेनी धारणी नामे ज्ञार्यानी
दूखमां, जंबुस्वामीनो जीव, जे पूर्व जेवे पांचमा ब्रह्मदेवलोकने विषे तिर्यकजं
जक जातिसां महर्द्धिक देवता हतो, ते त्यांश्री (देवलोकश्री) चवीने, पुत्रपणे
आवीने नपन्यो. त्यार पढी साताए स्वप्नमां जंबूवृक्ष दीगो, पढी ज्यारे ते कुमा
रनो जन्म ग्रयो, त्यारे तेनो जन्म महोत्सव करीने जंबूकुमार एवुं नाम दीधुं.
अनुक्रमे युवान अवस्था पाम्यो, त्यारे सुधर्म गणधरनी पासे धर्मदेशना सांज
लीने वैराग्य पाम्यो. त्यारे श्री सुधर्म स्वामीने कहुं के, हे जगवन् ! हुं चारित्र
लेइश, पण महारा साता पिताने पूछी आहुं. एम कह्नीने पागो घर तरफ आवे
हे, एटलामां मार्गसां आवतां जंभश्री उपफेळो पत्थर, पोतानी पासेथी निक-
टयो देख्नीने, विचारवा लाग्यो के, हमणां जो मने आ तोपनो गेलो लागी जा

त, तो हुं अत्रलिपसाधां मरण प्राप्त ! एहुं जाली श्री सुधर्मस्वामीनी पासि पा
 हो आधीनि, ते कुमारे समकित मूल जे वार व्रत ठे, ते वारे व्रत लीधां. एटले
 अंगीकार कर्धी. तेसां चौथा व्रतामां एटली अर्थादा शखी के, कदापि माता पि-
 ताना कहेवाशी खीयो परणधी पने तो तेने परणुं; पण ते खीयोनी साथे जोग
 जोगबुं नंही: एवो त्याग करीने, फरी घेर आवी माता पिताने कहुं के, हे मा-
 ता ! हे पिता ! ! मने आज्ञा आपो, हुं श्री सुधर्मस्वामी पासि दीक्षा लेव. त्यारे
 माता पिताए कहुं के, हे पुत्र ! दीक्षा पालवी घणी डुकर ठे, एवी रीते घणो घ
 णो समजाव्यो, तोपण जंबूकुमारे मान्युं नही. त्यारे माता पिताए कहुं के,
 हे पुत्र ! आठ कन्यानु साथे तहाहं सगपण करेलुं ठे, माटे तेने परणीने पढी
 दीक्षा लेजे. ते सांजली जंबुकुमार मौनपणुं धारण करी रहा. त्यार पढी मा-
 ता पिताए, आठ कन्यानुना पिताने कहुं के, अमारो पुत्र वैराग्यवान् थयोठे.
 माटे तमारे दीकरियो परणाववानी मरजी होय तो जले परणावो, पण ते क-
 न्यानुने त्याग करीने जो दीक्षा ले, तो अमारो दोष कहामशो नही. ते सांज-

ली सर्व श्रेष्ठिया कहेवा लाग्या के, अन्ने नही परणावीए. पण ते श्रेष्ठिया लनी दी
 करीलेए कहुं के, असे तो जंबु कुभारनेज परणीशुं. पण वीजाने परणवानो त्या
 ग ठे. त्यारे श्रेष्ठियालेए पोतानो पुत्रीलेने कहुं के, एतो दीक्षा लेजे. तोपण दी-
 करीयोए कहुं के, ए दीक्षा ले तो जले लयो, पण अन्ने तो एनेज परणीशुं. पठी
 ते एक रात्रीमां आठे कन्या परण्या, अन्ने रात्रिये सथ्या लपर वेस्तीने सर्व स्त्री-
 योने कहुं के, हुं तो जन्नाते दीक्षा लेइश. केस के, आ संसार सर्व अनित्य ठे,
 कोइ कोइनी साथे आवनार नथी. त्यारे स्त्रीलेए कहुं के, हे स्वाभिन्न ! तजे ह-
 मणां दीक्षा लेशो नही. हमणां तो जे संसारलुं सुख लड्युं ठे, ते सारी रीति
 जोगवीने, पठी दीक्षा लेजो. नहि तो कर्पणीना न्याये पश्चात्ताप करशो. जेम
 कोइ मारवाम देशनो कर्पणी, पोताने धेर धडं बावीने घठी सेवामजां, पोताने सा
 सरे गयो. त्यां तेनी सासुए साश रोटला करीने आलमां मूक्या. लपरणी शेलनी
 मकी ते शेलनी कर्पणीने घणी सारी स्वादिष्ठ लागी. पठी ज्यारे पोताना सालाने
 पूव्युं के, आ शेलनी तमने कयांथी मली ? एटले तमारे धेर कयांथी आवी ? त्यारे

सालाए कह्युं के, ए असारा घरमां नीपजे ठे. वनेवीए पूबहुं, ते केवी रीते निपजे
 ठे? त्यारे सालाए शेलनी वाववानी विधि देखाड्यो. पठी कर्पणीए जाएयुं के,
 महारे घेर पण हुं वावीश. एम निर्धार करी घेर आवीने मथज जे घडंनु खेन
 वाबहुं हंतुं, तेने गखेनी नांखवा लाग्यो. त्यारे लोकोए कहुं के, आ तुं नुं करेठ?
 तणे कह्युं के, हुं एमां शेलनी वावीश. त्यारे लोको कहेवा लाग्या के, आ देश-
 मां पाणी नथी, माटे शेलनी शशे नही, तेम बतं जो तेने शेलनीज वाववानी
 श्या होय तो. एकवार जे आ घडंनी खेती करेली ठे ते कषावी ले, पठी शेल
 नी वनावजे. एवुं लोकोनुं कहेवुं तणे भान्युं नही, अने शेलनी वावी ते घोनी
 गी, एटलामां कूवानुं पाणी खूटी पक्युं, तेश्री जे अगेली शेलनीहती ते पण
 सुकाइ गइ. त्यारे पश्चात्ताप करवा लाग्यो, तेम हे स्वाभिन् ! तेम पण बतुं
 सुख भूकीने बीजा नवा सुखनी चाहना करोठो तो पठी पस्ताशो!! एवी स्त्री
 योनी वाणी सांझली जंबूकुमारे कहुं के, पूर्वोक्त दृष्टांत पश्चात्ताप नही करूं.
 परंतु जो नही समजशो तो तेमेज पस्तावो करशो. हुं तो ललितानंग कुमारनी

पेठे तमारा फुंदसां नही पडुं, तेनी कथा कहुं हुं ते सांजलो. एक नगरमां एक शेवनी पुत्र ललितान्ग कुमार एवे नामे, सहा रूपवंत पुत्र हतो. तेने एक दिवसे ते नगरना राजानी रूपवती नामा राखी ठे. तेणीये दीवो. त्यारे एकांते बोलावनि, तेनी साथे संसार संबधी जोग विलास करवा लागी. एटलाभां राजा पण त्यां आव्यो. त्यारे ज्ञयत्रांत धडने, राखीए ते ललितान्ग कुम्हारने, खालसां उताख्यो. अने विचारयुं के, पठी कहालीश. हवे राणीतो राजानी साथे रसवा लागी गइ. अने ललितान्ग खालसां जूखे सरतो, कोइ अन्य आवीनि एठवामो नांखे ते खाय, अने एठजुं पाणी पडे ते पीए. एवी रीते च्यार अहिना पर्यंत खालसां पनी रह्यो. इहां कोइ ठ अहिना सूधी पनी रह्यो एम पण कहे ठे. “ तत्व केवली गन्य” त्यार पठी ललितान्गना आबापे घरोये जोयो, पण जड्यो नही. ते श्री शोक करवां वेवां, एटलाजां वर्सादि आव्यो तेथी खालसां पाणी ज़राणुं, ते पाणी कहाफुवा सारं खाल उपाणी, ते खालना पाणीनी साथे ललितान्ग पण त सातो तणातो नगरनी अहोदी खालसां जइ पड्यो. तेने लोकोए देखीने तेना

माता पितानि जइ कह्युं. माता पिता जइ खालमांश्री कहाम्नी घेर लेइ गया, त्यां
 भर्त्ता खाइने पनी रह्यो. शरीर पीलुं पनी गयुं, हारुकां नीकली आव्यां, माता
 पिताथे घरा प्रकारना तैलादिक मसली जागतो कर्यो. त्यारे कांइक सावबेल
 शयो. पठी औपधोपचार करतां करतां घरा दिवसे लेनुं शरीर सारुं शयुं, त्यारे
 वली कपनां प्रमुख पहेरीने वजारमां फरवा निकडयो, तेने राणीये देखीने बो-
 लाओ. ते बोडयो के, हेवे हुं तमारा फंदमां पडुं नही. ॥ इति ललितांग कथा ॥
 एवी रीते आठि स्त्रीयोए, जुदी जुदी आठ कथाउ, संसारना सुखनो त्याग न कर
 वो, ते आश्रयश्री जंबूकुमारने कही. अने जंबुकुमारे पण फरी संसारनी असा
 रता बतावनारी जुदी जुदी आठ कथाउ आठि स्त्रीयोने कही, ते कथाउ इहां अं
 थ वधवाना जयश्री लखी नश्री, जो जाणवानी मरजी होय तो श्री जंबूचरित्र
 मां जोइ लेज्यो. त्यारे स्त्रीयो प्रतिबोध पामी. एवामां एक प्रज्जवोनासे चोर, पां
 चसे चोरने साथे लेइने, जंबूकुमारना घरमां आव्यो. तेले सर्वने विधाना बल-
 श्री अबस्वापिनी निश मूकी, तेश्री सर्वने निश आवी गइ, परंतु जंबूकुमारने नि

डा न आवी. पढी ताकां उधम्वानी विद्याथी प्रभार बुधालीन, नद्याणुं क्रोम सो
 नामहरोनी गांठनियो बांधी, तेने लेइने चालवा मांड्या, एटलामां जंबूकुमारने,
 यथपि इव्य उपर मूर्छा तो विलकुल नथी, तोपण एवो विचार आव्यो के, महा
 इ तो प्रजाति वीक्षा लेवी ठे, अने आ चोर लोको जो इव्य लेइ जशे, तो लोक
 कहेशे के, जुउ ज्ञाहउ! एनुं धन सर्व चोर लोको लेइ गया, तेशी ए माथुं सुंमा
 वे ठे. एवी रीते धर्मनी निंदा थशे, ते वात सारी नही. एनुं चिंतवीने नवकार
 गुणवा लाग्या, तेशी पांचसे चोरोना पण स्थंजाइ गया. त्यारे प्रज्जवाने विचार
 धयो के, आते शुं अथुं! त्यारे जोवा लाग्यो तो जंबूकुमारने जागता वीठा. त्या
 इ प्रज्जवे ज्ञाणुं के, एनी पासे कौइ महा जोरावर विद्या ठे. एनुं जाणीने जंबू-
 कुमारने कह्युं के, महारी बिद्या तमे डयो, अने तमारी विद्या मने आपो. त्यारे
 जंबूकुमारे कह्युं के, महारी पासे कोइ पण विद्या नथी. वली वीजी विद्या म-
 हारे जोइती पण नथी. महारे तो मात्र नवकार मंत्रनो आधार ठे. एवो धर्मोप
 देश वीधो, त्यारे प्रज्जवे कह्युं के, आ नवी परणेली स्त्रीयोनी त्याग करीने, तुं

वीक्षा झा वारते ले ठे ? संसारनां सुख भोगवीन पठी बीक्षा लेजे, तेन जंबूकु-
 मारे कहुं के, हे प्रजबा ! संसारमां सुख ठेज क्यां ? के, जेने हुं भोगबुं. संसार
 नुं सुख तो मधुविंदुआ समान ठे. तेनी लालचे जीव संसारमां रजले ठे. जेअ
 काठ एक ? पुरुष झूलपी जजर श्अटवीमां जइ पड्यो तेनी पठवामे एक
 श्हाथी दोरयो, त्यारे ते हाथीना जयथी नासतो जागतो, एक वरुनी
 श्हाथ्यामां जइ लटकी रह्यो. हवे ते शाखानी नीचे, एक फ्फुज ठे, ते
 मां च्यूर धर्तप पोताबुं सोहुं फान्नीने बेग ठे, तथा एक अजगर पण
 सोहुं फान्नीने बेगे ठे; तथा ते वरुना श्रमने हाथी धुणावी रह्यो ठे. तथा जे
 शाखाभां ते पुरुष लटके ठे, ते शाखाने एक फ्फालो अने बीजो एधोलो, एवाबि
 उंदरो कापी रह्या ठे. वली तेनी उपर एक मधमाखीनो मधपुनो ठे, तेनी ? म
 द्दिकाले बुनी बुनीने ते पुरुषना शरीरने चटका मारी रहेली ठे. एटलामां ते

? जीव ३ संसाररूप अटवा. ३ कालरूप हाथी. ४ आउत्तररूप शारथी. ५ ज्वररूप
 कूज. ६ च्यार कपायरूप सर्प. ७ करकरूप अजगर. ८ राथी. ९ दिवस एरूप बे उंदरो.
 १० सर्व कुटंबरूप मट्टिकाउ. ११ विषय सुखरूप मधनुं टीपुं.

मधुपुरासांथी एक सधनुं ? टींपुं टवक्युं, ते पेला पुरुषने जीजने जइ लाग्युं, त्यारे ते पुरुषे बंधुं जोवा सांरुयुं तो तेणे दीठुं के, सधपुसासांथी ए मधुबिंडु पने ठे; एलुं जाणीने ते टींपानी नीचे महोडुं बघाडुं राखीने लटकयो अने टींपाना स्वादसां मग्न थयो थको, पोताना उपर पूर्वोक्त अनेक जातनां दुःख पड्यां ठे, ते सर्वे झूली गयो एटलासां एक ? विद्याधर आवीने, कहेवा लाग्यो के, हे पुरुष ! तहारुं दुःख देखीने, मने दया आवे ठे, साटे आब्य ! महारा ? विमान सां बेसी जा. हुं तने दुःखसांथी काढवा बांबु हुं. त्यारे ते पुरुष बोड्यो. हे विद्याधर ! आ एक टींपु मधनुं महारा सुखसां आववा द्यो, पठी हुं आपनी सांथे विमानसां बेसी चांलुं, एस एक टींपुं आब्युं, यली पण कहुं के, आ वीजुं टींपुं आवे तो चांलुं, ए रीते एकेक टींपाना स्वादसां लोत्राणो थको, ते बिकट स्थानेने ठेने नही, त्यारे विद्याधरे जाण्युं के, एतो एवोज मूर्ख ठे, लोत्री ठे, एकां इ दुःखसांथी निकलशे नही. एलुं जाणी तेने त्यांज मूकी विद्याधर घाड्यो ग

? १. सुगुररूप विद्याधर. ? ३. जिनधर्म रूप वैमान.

यो. तेम हे प्रज्जवा ! आ अवसर चूक्या तो फरी संसारमां पड्या, ने मनुष्य अव
 तार मलवो मद्दा दुर्ज्ज ठे. एवां बचन सांजलीने, प्रज्जवो चोरपण, प्रतिबोध
 पाप्म्यो. अने वोडयो कुंके, हे जंबु ! हुं पण तहारी सांघे दीक्षा लेइश. पढी जंबु
 कुमारे पोताना माता पिताने प्रतिबोध दीधो, तथा आठ कन्यांछए वली पोत
 पोताना माता पिताने प्रतिबोध दीधो, तथा प्रज्जवे पण, पांचसे चोरोने प्रतिबोध
 दीधो, एम सर्व मली प्रज्जाले, नवाणुं क्रोम सोनैया धर्म क्षेत्रोमां खरची नांखीने,
 उत्तम उत्सव सहित पांचशे ने सत्तावीश जनोनी साथे, श्री जंबूकुमारे श्री सु
 धर्मस्वामी पासे दीक्षा लीधी. ए रीते लक्ष्मी अने विषयनां सुख त्याग करवा
 आ श्री, जंबूकुमारनुं दृष्टांत कहुं. आ मधुविंइआना दृष्टांतनो सिद्धांत एटले
 उपनय घणो प्रसिद्ध ठे, तोपण किंचित् टीका करीने देखाड्यो ठे.

यथा संध्यायां शकुनानां संगमः यथा पथि च पथिकानां
 ? २ ३ ४ ५ ६ ७ ५ ८

जह संजाए सबद्या । ए संगमो जह पहे अ पडिआणं ॥

स्वजनानां संयोगः तथैव कृष्णभृंगुरः जीव
 ११ १२ ए १३ १०

सयथाणं संजोगो । तदेव खणभृंगुरो जीव ॥३७॥

अर्थ—हे आत्मन् ! (जह के०) जेम (संजाए के०) संध्याकालने विषे (सन्
 णाण के०) पक्षियोनो (संगमो के०) संगम आय ठे. (अ के०) बली (जह के०)
 जेम (पहे के०) मार्गने विषे (पहिआणं के०) मार्गे जनार लोकोनो समागम
 आय ठे. एटले मार्गमां जनार लोकोनो समागम तथा पक्षियोनो समागम जे-
 म थोमा कालनो ठे, (तदेव के०) तेमज (जीवके०) हे जीव ! (सयथाणं के०)
 स्वजननो (संजोगो के०) संयोग जे तो (खणभृंगुरो के०) कृष्णभृंगुर ठे. एटले
 कृष्णमां नाश पामवाना खजाववालो ठे. ॥ ३७ ॥

ज्ञावार्थ—जेम संध्या समये अनेक प्रकारनां पक्षियो, च्यारेदिशा तरफथी
 आवीने एकठा मले ठे, अने प्रातःकाले, तेज पक्षियो पोत पोताना कर्मने अनु-
 सरिने, चारेदिशा तरफ उफा जाय ठे. तेम आ संसारने विषे अनेक प्रकारना

જીવો ચારે ગતિમાંથી આવીને, આ મનુષ્યજન્મમાં એકઠા થયા છે. અને તેજ જી-
 વો, પોતાનું આનુષ્ય પૂર્ણ કરીને, પાઠા કર્માનુસારે ચારે ગતિમાં જતા રહે છે.
 તમા જેમ માર્ગને વિષે, કોઈ કિયે ગામથી કોઈ કિયે ગામથી આવીને જોગા ધ્રા-
 ય છે, પઠી ત્યાં ધોમીવાર વિશ્રામ કરીને, એટલે જ્ઞાતું ઝાહને પાઠા સર્વે પોત
 પોતાના યોગ્ય સ્થાનક પ્રત્યે જતા રહે છે, પણ તેજ એક ઠેકાણે બેસી રહેતા ન-
 હી, તેમ આ સંસારી જીવ પણ, કોઈ કયિ ગતિમાંથી, કોઈ કયિ ગતિમાંથી
 આવીને, એકઠા થાય છે, ત્યાં પોત પોતાના કર્માનુસારે સુખ ડુઃખ જોગવીને,
 પઠી પાઠા પોત પોતાને યોગ્ય ગતિમાં જતા રહે છે. પણ કોઈ કોઈના ઝાહ્યા
 રહેતા નથી. વઢી જેમ ચારે દિશાએથી આવેલા મનુષ્યોનાં નામ, જૂદાં જૂદાં છે,
 તમાં ચારે ગતિમાંથી આવેલા, અને એક ઘરમાં રહેલા એવા જીવોનાં નામ પણ,
 જૂદાં જૂદાં કહ્ય્યાં છે. તેમાં કોઈ માતા કહેવાય છે, કોઈ પિતા, કોઈ પ્રાર્થા,
 કોઈ જ્ઞાઈ, કોઈ પુત્ર, કોઈ પુત્રી इत्यादि कल्पनाए करीने नाम ठराव्यां છે. તે
 માં તે મહોટો મોહ ધારણ કરે છે, અને તેને સુલે સુલ્હી, અને તેને ડુઃલે ડુઃલ્હી

आय ठे, परंतु हे मूढ जीव ! तूं एटलुं विचारतो नशी के, आ जूठा संबंधने सा-
चो संबंध सानीने शुं करवा हेरान शज तुं? माटे हे जीव ! एवा जूठा संबंधने
जूठो सानीने, तेना उपरशी मोह उतारीने, आत्म साधन करवाने विषे उद्यम-
वंत था ! ॥ ३७ ॥

॥ उपनातिवृत्तम् ॥

निजाविरामे जागरितः सन् परिज्ञावयामि गृहे षड्भिः किं ब्रह्म स्वपिभिः
१ ? २ ३ ४ ५ ६ ७ ८ ९ १० ए ११

निसाविरामे परिज्ञावयामि । गेह पलिते किम ऽहं सुयामि ॥

दहंतं आत्मानं उपेक्षे यत् धर्मरहिताः दिवसान् गमयामि तत्
१२ १३ १४ १५ १६

मध्रंतम ऽप्पाणमु वस्कयामि । जं धम्मरहिनं दिअह्हा गमामि ३ ए
अर्थ-हे जीव ! तने एवो विचार केम नशी आवतो के, हुं (निसाविरामे
के०) रात्रि विराम पामे सते एटले पाबली चार घन्ती रात्री रहे सते जागीने

(परिभाषयासि के०) आनो विचार करं के (जं के०) जे हुं (धम्मरहित्तु के०) बर्म रहित्त अयो सतो (दिअहा के०) दिवसोने (गमासि के०) कोकट केम ग-
 भायुं हुं!!! अने वली (गेहे के०) शरीररूप घर (पलित्ते के०) वलवा भांने स
 ते (अहं के०) हुं (किं के०) इया माटे (सुयामी के०) खूर रहुं हुं! अने (रुअंतं
 के०) वाजता एटले शरीररूप घरनी साथे वली भरता एवा (अप्याणं के०) आ
 त्मानी (उवख्कयासि के०) उवेका केम करुं हुं!!! अर्थात् देहनी साथे रहेला
 वलता आत्मानि हुं रका केम नशी करतो!! इत्यादि आत्मभावनातुं केम जा
 वतो नशी! ॥ ३ए ॥

भावार्थ-शास्त्रने त्रिपे सर्व हत्यानु करतां आत्म हत्या महोटी गणी ठे. ए
 टले जाणी जोइने आत्मानुं बगारुं, अर्थात् वती सामग्रीए पण आत्मसाधन
 न करुं. अने रात्रि दिवस देहादिक परभावमांज रच्युं पच्युं रहेबुं; ते शुं आ-
 त्मानी घात करी न कहेवाय? अर्थात् आत्महत्याज कहेवाय!! माटे वधो
 रात्रि दिवसतो संसारना वेगमां चढी जतां कांइ पण विचार न आओ, पण पा

ઠલી ચ્યાર ઘમ્ની રાત્રે ઝઠીને, જરા નિર્મલ ચિત્તવાલો ધરને, બીજા બધા વિચાર રહેવા દેરને, હ આત્મન ! તું તહારા આત્માનો વિચાર કર. इहां पाठली च्यार ઘમ્ની રાત્રે ઝઠીને વિચાર કરવાનું અંશકાર લખે છે, તેનો અભિપ્રાય એ છે કે, જે મ સ્ત્રીયો ધંટીયે દલવા માંને છે; પઠી દલતાં દલતાં દલતે ફેરવતાં ફેરવતાં તે ધંટીને એવા વેગમાં લાવે છે કે, તે વચ્ચે જો ધંટી ફેરવવી મૂકી દે, તોપણ વેગ ના જોરથી તે ફેરવ્યા વિના પાચ સાત આંટા ફરી જાય છે, તેમ આ જીવ પણ વધો દિવસ સંસારના કામનો એવો વેગ લગાને છે કે, તે રાત્રે લાંબો ધરને છૂણે, તો પણ તે કામનાં સ્વપ્ન આવે જાય છે. તે સ્વપ્ન, દિવસે કરેલા કામના હચર કા છે. તે હચરકા ઘણું કરીને પાઠલી રાત્રે શાંત પડે છે. માટે તે અવસર, શુભ ધ્યાન કરવાનો શાસ્ત્રકારે જણાવ્યો છે. માટે તું એવો વિચાર કર્ય કે, આ વધા મનુષ્યજીવના અસૂચ્ય દિવસો ધર્મ વિના ફોકટ કેમ ગમાવે છે? અને આ મહા સું શરીર પણ જરારૂપ અગ્નિની ઝાલવને વલવા માંનું છે, અને તેની સાથે રહેલો જે આત્મા, તે પણ વલવા માંડ્યો છે, તો તે આત્માને તું કેમ વલવા દે છે?

પરંતુ આત્મજ્ઞાનવર્તે દેહધર્મી આત્માને જૂદો સમજીને તેું દેહના પ્રાવ જે જન,
 હુઃખ, અને મિષ્ટ્યાપ્રાવ તેને દેહને વિષેજ સમજ. અને આત્માના પ્રાવ જે સત્,
 ચિત્ અને આનંદરૂપ એટલે સન્નિદાનંદરૂપ તેને તેું આત્મપ્રાવે સમજ. એટલે જે
 દેહ છે તે સત્ની જાય, પત્ની જાય, યાવત્ વિધ્વંસ થઈ જાય તેવો છે. અને જે શ્રી
 રામા છે તે તેશ્રી બલદો છે. એટલે સત્ની જાય તેવો, પત્ની જાય તેવો, યાવત્ વિ-
 ધ્વંસ થઈ જાય; તેવો નથી. એવી રીતે આત્માનું અને દેહનું સ્વરૂપ જૂહું સમજી
 ને, તેં જે દેહને વિષે મિષ્ટ્યા અહંપણું માન્યું છે, તે તથા દેહ સંબંધી પદાર્થોને વિ-
 શે મિષ્ટ્યા મસત્વ માનેલો છે, તેને લોટો જાણીને તે વેનો ત્યાગ કરવાને વિષે પ્ર
 યત્નવંત થા. એ નપદેશ. ॥ ૩૯ ॥

॥ અનુષ્ટુપ્ વૃત્તમ્ ॥

યાયા	ત્રગતિ	રજની	ન	સા	પ્રતિનિવૃત્તે
૧	૩	૨	૬	૪	૫

જાજા વચ્ચઈ રચણી । ન સા પદ્મિનિયત્તદ્ ॥

अधर्मं कुर्वतो जंभोः

७

अफलाः यांति रात्रयः

१० ११ ए

अहस्मं कुणमाणस्स । अहखा जंति राइल ॥४०॥

अर्थ-हे आत्मन्! (जाजा के०) जे जे (श्यणी के०) रात्री (वच्चइ के०) जाय ठे, (सा के०) ते ते (पम्नियत्तइ के०) पाठी आयती (न के०) नथी. आ जा-
स्याए दिवस ग्रहण नथी कख्यो, तोपण उपलक्षणथी ग्रहण करवो. एटले गया
दिवस पण पाठा आवता नथी. केमके (अहस्मं के०) अधर्मेने (कुणमाणस्स
के०) करतो एवो जे तुं, ते तहारी (राइत्तु के०) रात्रीयो जेते (अहला के०) अ-
फल, एटले निष्फल (जंति के०) जाय ठे. अर्थात् अधर्मे करीने तहारा मनुष्य
अयना रात्री दिवस व्यर्थ जाय ठे. ॥ ४० ॥

भावार्थ-आ जीवने जेटलो बखत धर्म साधन करबासां जाय ठे, तेटलो ज
बखत ज्ञानी पुरुषोए सफल गण्यो ठे. अने बाकीनो रात्री दिवसनो जे काल
एटले धर्म साधन विनानो जे काब, ते पशुनी पेटे निष्फल जाय ठे. केमके,

पशुने विषे आहार, निद्रा, ज्ञय अने मैथुन निर्गरे जेवी रीते ठे, तेवीज रीते तद्दारे विषे पण ठे. मटि तद्दारी जन्मारी पण धर्मसिधन विनानो पशु जेशो समजवो.

यस्य अस्ति मृत्युना सख्यं यस्य च अस्ति पत्न्यायन मृत्योः सकाश. व ? ४ २ ३ ६ ५ ७

जरस ऽह्नि मच्च्युता सरकं । जरस व ऽह्नि पद्मायणं ॥

शो जानाति न मरिष्यामि केवलिकाक्यात् सः निश्चये काङ्क्षति भवःशर्मः स्यादिति नान्यैः कार्ये ए १० १२ ११ १३ १७ १८ १५ १६

जो जाणे न मरिस्तामि । सो हु कंखे सुए सिया ॥४१॥

अर्थ-हे जीव! (जरस के०) जे पुरुषने (मच्च्युता के०) मृत्यु संगेशे (सरकं के) मित्रता (अह्नि के०) ठे. (व के०) वली (जरस के०) जे पुरुषने (पद्मायणं के०) मृत्युश्री नासी जबुं (अह्नि के०) ठे वली (जो के०) जे पुरुष (जाणे के०) एम जाणे ठे के, (मरिस्तामि के०) हुं मरीश (न के०) नही. (सो के०) ते

पुरुष (हु के०) निश्चे (सुए के०) श्वः एटले आवती काले धर्मसाधन करीश, ए प्रकारे (सिया के०) स्यात् एटले कदाचित् (कले के०) आकांक्षा करे. एटले इजा करे, अर्थात् ते एवी इजा करे, ते प्रमाणे ठे. परंतु एवी रीते कोई पुरुषने कोई दिवस पण श्युं नथी के, महारे मृत्युनी साथे मित्रतां ठे; माटे महारे तो कदि पण मरखुं नही पन्ने ! तथा कोई पुरुषने एम श्युं नथी के, हुं बलवान हुं माटे, मृत्युधी नाशीन, बचीश. तथा कोइना मनमां एम नथी श्युं के, हुं क्यारे पण नही मरुं, तो पण ते प्राणी धर्म संबंधी कार्यमां शीघ्रता करवाने ठेकाणे आव तो काले श्रेज तो ! एवी रीते प्रमाद, केम करतो दशे !! ॥ ४९ ॥

ज्ञावार्थे-इहां अमृत उपमं अलंकारे करीने उपदेश करे ठे. एटले आवी वस्तु कोइ दिवस निपजी नथी, ते कदाचित् जो निपजे, तो ते आश्चर्यकारक कहेवाय. आ जीवना मनमां एम श्युं ठे के, आजतो धर्मसाधन नही करीए, पण आवती काल करीशुं. पण केम जाणुं के, तुं आवती काळ्य सूधी जीवी

श? मटे आवती काले जीववानुं तो कोण मनमां जाले के, जेने मृत्युनी सा
 अे खरी नाईचंथी होय, एटले ते मृत्युने पोतानी आझामां राखी शकतो होय,
 तो ते पुरुष कदापि एम धारे के, आजनुं काढ्य करीशुं. तो ते युक्त ठे. तथा
 कोई वलवान् पुरुष, मृत्युना ऊपाटामां न आवतां, एवी कोई पर्वतनी गुफा-
 मां पेशी जाय के, ते मृत्युना हाथमांज न आवे ! जो एवो शक्तिवान् होय,
 तो ते पुरुष कदापि आज करवानुं काल्य करीशुं, एम विचारे तो ते युक्त ठे.
 तथा कोई पुरुषे कोई केवलज्ञानी महाराजनी पासेथ्री जाणुं होय के, हुं तो
 कोई काले मरवानोज नथी, तो ते पुरुष कदाचित् एम धारे के, हुं आज कर-
 वानुं काढ्य करीश, तो ते पण युक्त ठे. परंतु उपर लखेली सर्व वातो कोइ का
 ले थई नथी, वर्त्मान कालमां थती नथी, अने आगामी कालमां थशे पण न
 ही. तोयपण एवी मिथ्या कल्पना मनसां करीने, हे जम्बुद्वि जीव ! तुं बीजा
 संसारना कामनो प्रमाद करवो वोनी दइने, फक्त धर्मसाधन करवामां केम प्र-
 माद करे ठे ? ॥ ४१ ॥

॥ आर्यावृत्तम् ॥

दंष्ट्र सूत्रो विष्टेन यथा कुर्वतस्तथा वर्जति निश्चये रात्रयः च दिवसाः च
२ ३ ४ ५ ६ ७ ८ ९ १० ११ १२ १३ १४ १५ १६ १७ १८ १९ २० २१ २२ २३ २४ २५ २६ २७ २८ २९ ३० ३१ ३२ ३३ ३४ ३५ ३६ ३७ ३८ ३९ ४० ४१ ४२ ४३ ४४ ४५ ४६ ४७ ४८ ४९ ५० ५१ ५२ ५३ ५४ ५५ ५६ ५७ ५८ ५९ ६० ६१ ६२ ६३ ६४ ६५ ६६ ६७ ६८ ६९ ७० ७१ ७२ ७३ ७४ ७५ ७६ ७७ ७८ ७९ ८० ८१ ८२ ८३ ८४ ८५ ८६ ८७ ८८ ८९ ९० ९१ ९२ ९३ ९४ ९५ ९६ ९७ ९८ ९९ १००

दंष्ट्रकल्लिअं करिस्ता । वञ्चंति ह्यु राह्वन् य दिवसा य ॥

आयुः लघूत्पूर्वतः गताऽपि न पुनः निवर्त्तते
३ ४ ५ ६ ७ ८ ९ १० ११ १२ १३ १४ १५ १६ १७ १८ १९ २० २१ २२ २३ २४ २५ २६ २७ २८ २९ ३० ३१ ३२ ३३ ३४ ३५ ३६ ३७ ३८ ३९ ४० ४१ ४२ ४३ ४४ ४५ ४६ ४७ ४८ ४९ ५० ५१ ५२ ५३ ५४ ५५ ५६ ५७ ५८ ५९ ६० ६१ ६२ ६३ ६४ ६५ ६६ ६७ ६८ ६९ ७० ७१ ७२ ७३ ७४ ७५ ७६ ७७ ७८ ७९ ८० ८१ ८२ ८३ ८४ ८५ ८६ ८७ ८८ ८९ ९० ९१ ९२ ९३ ९४ ९५ ९६ ९७ ९८ ९९ १००

आभस संविद्धंता । गयावि न पुणो नियत्तंति ॥४३॥

अर्थ—हे आत्मन् ! (दंष्ट्रकल्लिअं के०) दंष्ट्र जेम सूत्रनी कलना (करिस्ता के०) करे ठे. एटले कोलिआदिक नीच लोको फालका उपर चढेला सूत्रने जेम लांबा दंष्ट्रवस्त्रे करीने उकेले ठे, अर्थात् लूगडुं वणवाने माटे लांबो ताणो करवाने अंत्य ज लोको फालका उपर चढेला सूत्रने लांबा दंष्ट्रना लसरका वस्त्रे करीने ऊपा-टांबंय उकेले ठे, तेम (आभसं के०) आभखाने (संविद्धंता के०) उकेलता एवा (राह्वन् के०) रात्रीयो (य के०) अने (दिवसा के०) दिवसो जे ते (वञ्चंति के०) जाय ठे, (य के०) अने वली (गयावि के०) गया एवा जे दिवसो तथा रात्रीउ, ते

(हु के०) निश्रे (पुणो के०) फरीश्री (नियत्तंति के०) पाठां आवंतां (न के०) मथी.
 सावार्थ—एक कायूरूप बंजाल ठे, ते दिवस रात्रीनुं जळुं आवळुं तेरूप, इंद्र
 ना लग्नकराचने करीनि मनुष्यना आठखारूप सूत्रनां पिंनने हीं प्रपणे उकेले
 ठे. एटले आठखाले जळदी घेठनि ठे. माटे हे आत्मन् ! ते आठखामांश्री गये-
 ता रात्री दिवस कडिपण घाटा आवंतां मथी. जेस आश्रं ठपावीने प्रसिद्ध अ
 यांनी तिथि निरुम संचम् १ ए०३० ना कार्तिक शुदि ५ (ज्ञान पांचस) ने सोम-
 वार इती. इत्ते ते वर्षनी तेज तिथि, वार, आखा जन्मसामां फरीश्री आठवानो
 नश्री, तेम हे सव्य जीवो ! आ गएला दिवस रात्री पण, तेनी पेठे पाठा आव-
 वाना मथी. एटले गया ते तो गयाज ! ! एवुं जाणीने आ धर्मकार्य तो काले क्र
 रीशुं, एम मही करतां, ते धर्मध्यान प्रसाद रहितपणे आजज करवुं. ए उपदेश.

॥ उपजातिवृत्तम् ॥

यथा इहलोकं मिहः इव पुनं गृहीतां भृत्युः नरं नयति निश्चयेन अंतकाले
 १ ३ ५ ७ ९ ११ १३ १५ १७ १९ २१ २३ २५ २७ २९ ३१

जहे हं सीहो व मियं गहाय । मञ्चू नरं छेइ ह्नु अंतकाले ॥

न तस्य माता च पिता च भ्राता काले तस्मिन् जीवित्तन्नागधारकाः जवंति
 ३१ ११ १५ १६ १७ १८ १ए १४ १३ ३० ३२

न तस्स माया व पिया व ज्ञाया । कालमि तंमि ऽसहरा जवंति ४३

अर्थ—(इह के० आ लोकने विषे (जह के०) जेम (सीहो के०) सिंह जे ते
 (मियं के०) मृग जे तेने व के०) जेम (व शब्दनो इव अर्थ जाणवो.) (गहाय
 के०) ग्रहण करीने. एटले पकनीने नाश करे ठे. तेम (हु के०) निश्चे (मञ्जू के०)
 मृत्यु जे ते (नरं के०) मनुष्य न अंतकाले के०) आयुष्य पूरु थये (गेइ के०) लेइ
 जाय ठे. (तस्स के०) ते माणसने (तंमि के०) ते (कालंमि के०) समयने विषे ए
 टले मरणानी वखते (माया के०) माता जे ते (व के०) वली (पिया के०) पिता
 जे ते (व के०) वली (ज्ञाया के०) ज्ञाई जे ते (अंसहरा के०) अंशमात्र पण धा
 रण करवाने. एटले लगार मात्र पण रक्षण करवाने (न जवंति के०) समर्थ न-
 श्री शर्ता. ॥ ४३ ॥

ज्ञावार्थ—हे जीव गमे तेवो धीरजवालो मनुष्य होय, तोपण अंतकाले म-

रखनी घणी वेदनाथी ते माणस मृग जेवो निर्वल थइ जाय ठे. त्पारं तेने सिंह
रूप काय पकडीने लेइ जाय ठे. ते वखते ते मनुष्यनां माता, पिता, भाई
इत्यादि कोइ पण लगार मात्र राखवा समर्थ थतां नथी एटले गमे तेठला उपा
य करे, तोपण तेने कणमात्र राखी शकता नथी. ॥ ४३ ॥

॥ आर्यावृत्तम् ॥

जीवितं जलविंडसमं संपत्तयः तरंगजोलाः

१ २ ३ ४

जीञ्जं जलविंडसमं । संपत्तीड तरंगजोलान् ॥

सप्तसमं च प्रम यइ जानीपं तत्तथा कुरु०३
७ ५ ६ ८ ९ १० ११

सुमिगायसमं च पिम्मं । जं जाणसु तं करिजासु ॥४४॥

शर्थ—हे श्रावमन् ! जीञ्जं के० जीवुं (जलविंडसमं के० जलविंड जेवुं ठे. ए
टले माजना प्रप्रभाग उपर रहेला, जलना विंडसमान चंचल ठे. तथा संपत्ति

उ के०) संपत्तियो जे ते (तरंगबोलाउ के०) समुद्रना तरंग जेवी लंचल ठे एटले एक ठेकाएषी बीजे ठेकाएे शीघ्र जती रहे तेवी ठे. (उ के०) वली (पिसमं के०) लीयादिकनो प्रेम जे ते (सुमिणयसमं के०) स्वप्न समान ठे. एटले कणमां ना-श पास तेवी ठे. ते कारण मांटे (जं के०) जा (जाणसु के०) ए प्रकार खरी रीति, जो अंतःकरण्शी अस्थिरपणुं जाणतो होय, तो (करिज्ञासु के०) जाया प्रमा-ण कळ. एटले अप्रमादपणे धर्म साधन कर. ॥ ४४ ॥

आवार्थ-लोकमां चालतुं धणुं पोपटियुं ज्ञान देखीनि अथकार उपदेश करे दे. हवे पोपटियुं ज्ञान एटले शुं? जेम्न कोइ भाणसे एक पोपटने जणाव्युं के, विद्वि (बिलाही) आवेतो तरत उनी जवुं. एवी रीति शिखव्युं, त्यारपठी ते पोपट पण ते वाक्यनो वारंवार अच्यास करीनि, ते रीति बोखवा लाग्यो. परंतु ते विचाराने एम खवर नश्री के, विद्वि ते शुं? अने उनी जवुं ते शुं? पवी एक विवरा ते पोपट जेवो पांजराभांथी निकडयो, तेवो ज बिलाही ए ऊढयो. तोषपण ते पोपट हवे शिखवेला वाक्यने बोखे जतो हतो, ते बोखतेज ते पोपटनी जाकी

मरुती नांग्नी. माटे हे ज्ञान जीवो ! कदा ! हे पोपट्टुं ज्ञान केवुं कहेवाय ? ते-
 म आ सवें लोको मूखे एम बोले ठे के, जीनहुं जलना बिंडु जेवुं चंचल ठे. एवुं
 बोले ठे तोयपण, जीववाने माटे अनेक प्रकारना न करवाना योरय एवां घणा
 उपाय करे ठे. अने वली एम बोले ठे के, आ संपत्तियो पण पाणीना तरंगनी
 पेठे अस्थिर ठे, परंतु तेज संपत्तियोने राखवाने माटे. सन्मार्गने विशेषे वापरवा-
 मां घणुंज कृपणपणुं करे ठे, अने वली एम बोले ठे के, स्त्रीयादिकनो जे प्रेम ठे,
 ते स्वप्न समान ठे, एवी रीते बोले ठे. परंतु ते स्त्रीयादिक पदाग्रोनो ज्यारे नाश
 थाय ठे, त्यारे खरा अंतःकरणश्री लाबि रागे पोको मूकीने रुदन करे ठे. माटे हे
 नव्यप्राणियो ! तसे विचारो के, आ ज्ञान केवुं कहीए ? माटे अंशकार एम कहे
 ठे के, जो एम तसे जाणो गो, एटले, पूर्वे कहेली त्रण वस्तुने अतिशे जो चंच
 ल जाणो गो, तो पूर्वे कहेला पोपटिया ज्ञानने मूकीने, तसे खरा अंतःकरणश्री
 अनुभव ज्ञान करे एटले तमारा कया प्रमाणे तसे वचो. अर्थात् ते खोटाने खो
 टं जाणाने, अने एक जिनराजना धर्मने साचो जाणाने, तेने विषे उद्यम करो.

॥ रथौघत्तावृत्तम् ॥

संधारांगश्च जलवृद्धदुदथ तडपमे

जीविते च

जलाविडचंचले

१

संजरागजलबुबुभवमे । जीविए ग्र जलविंडुचंचले ॥

यावने च नदीवेगसंनिचे

पापजीव

किं इदं न दुःयसे

७

५

६

८

किं इदं न दुःयसे

१३ ११ ए १०

जुधणे य नइवगसंनिचे । पावजीव किमिथं न बुधसे ॥ ४५

अर्थ—(संजराग के०) संध्या समयनौ रंग, तथा (जलबुबु के०) पाणीनौ परपोटो. (भवमे के०) ए वेनी ठे उपमा ते जेने एवुं, (य के०) अने (जलविंडु चंचले के०) माझना अग्रजाग उपर रहेला पाणीना विंडु जेवुं चंचल एवुं, (जी विए के०) जीवित सते (य के०) वली (नइवगसंनिचे के०) नदीना वेगने तुड्य एवुं, (जुधणे के०) यौवन सते (पावजीव के०) हे पापजीव! (न बुधसे के०) तुं नश्री बोध पामतो (इयं के०) ए ते (किं के०) शूं!! एटले ए ते केटलुं वधुं आश्चर्य वे!!! ॥ ४५॥

જાતાર્થ-આ સંસારમાં વધી આશાનું કરતાં જીવવાની આશા ઘણી મહોટી છે. કેમ કે, આ જીવને જ્યારે ઢેલીવારે શ્વાસ હાંપે છે, અને મચકાં આવે છે, તો પણ હજુ હું જીવીશ, હજુ હું જીવીશ, એવી આશા રહ્યા કરે છે. માટે કોઈ વિ-
ઘ્ન પુરુષનું આનું વચન છે કે,

જીર્થેને જીર્ણવયસઃ । પુંસઃ કેશરદાવપિ ॥

જીર્થિતાશા ધનાશા ચ । કુમારીવ વિવર્ધતે ॥ ૩ ॥

અર્થ-જીર્ણ અરૂ છે અવસ્થા તે જેની, એવા પુરુષના કેશ તથા ઢાંત જીર્ણ થાય છે, એટલે વૃદ્ધાવસ્થામાં માથાના કેશ ધોલા થાય છે. એટલું જ નહિ પણ કં ટલાક નાશ પણ પામે છે. અને ઢાંત પણ શિથિલ થાય છે. એટલું જ નહિ પણ પ ની જાય છે. ત્યારે પોતાનું જવાનીપણું દેખામ્વાને માટે, મૂત્રોમાં જ્યારે પલ્લિયાં આવે છે, ત્યારે તેને છુંટાવો નાંહે છે. એમ કરતાં જ્યારે વચ્ચારે ધોલાં આવે છે, ત્યા રે તેને ગલ્લેફ ચઢાવે છે. એટલે કાલારંગ વધે રંગે છે. તથા ઢાંત પમી જાય છે, ત્યારે જવાનીપણું દેખામ્વાને માટે જનાવરના ફાનકાના વનવેલા ઢાંતની વચ્ચી

શી મુંઝામાં ઘલાવે છે. એમ કરીને પરારો પરારો જંવાનીપણું લાવવા જાય છે. તો પણ જંવાની પાઠી આવતી નથી. અને ન બમરું એવું દુઃખપણું પ્રાપ્ત થાય છે, ત્યારે પણ જીવવાની આજ્ઞા તથા ઘનની આજ્ઞા, કુમારી કન્યાની પેઠે દિન દિન પ્રત્યે વૃદ્ધિ પામે છે, એટલે તેને કોઈ દોષો કહીને બોલાવે, તો તે વચન માથુ કાપ્યા જેવું લાગે છે. શાષ્ટી કે, એલે જીવવાની આજ્ઞા ઘણી છે માટે. એટલાજ માટે મૂલ ગ્રંથકાર ઘણાં દૃષ્ટાંત આપી જીવિતરું તથા જંવાનીપણાં અતિશે અસ્થિર પણું દેખાને છે. કે, સંધ્યાકાલના લારાં, લીલા, પીલા, ભ્રમકાવાર રંગના એવું જીવિત જણાય છે. પણ તે રંગ ઘનિં વે ઘનિમાં નાશ પામે છે. એવું જીવિત અસ્થિર છે. વહી તેથી વધારે અસ્થિરપણુ દેયામવાને માટે તોરું દૃષ્ટાંત કહ્યું છે. કે, પાણીના પરપોટા એવું જીવિત અસ્થિર છે, એટલે તે શોનીવારમાં નાશ પામે તે વું છે. તથા તેથી પણ રાખના અગ્રમાગ હપર રહેલું જલ, તેથી પણ શોની વારમાં નાશ પામે છે, માટે તેના એવું જીવિત કહ્યું છે. તેમજ જવાનીપણુ નદીના વેગ જેવું ચંચલ કહ્યું. એટલે નદીનું પાણી જે આપણે નગરે જોયું, તેજ પાણી વિ-

चारीनि प्रोडाए तो केटले ठेठे जतुं रहुं अने आपसे तो जाणीए ठीए के, तेनुं ते
 जे आ पाणी ठे. तम कशे कशे पदयातुं जवानीपणु, तेने आपसे जाणीए के,
 तेनुं तेज ठे, परंतु जे गड काले इतुं, ते जवानीपणु आज नयी. बली जवानी
 आवतां पदेवां सावाप विगरे एसा जाणे ठे के, महारो दीकरे जवान अशे एद-
 ले मन्दाओ थगे. एम समजे ठे, परंतु वास्तविक रीते विचारीए तो, ते दिवसे
 दिवसे नहानो आय ठे. केस के, तैसे जेटतुं आयुष्य झांथुं ठे, तेमांथी हेटलो
 काल उठे थयो. एन रीतना विपरीत ज्ञानना वेगे चढी जवाथी आ जीव सम
 जतो नथी; माटे अंथकार कहे ठे के, हे पापजीव! एटले हे पापरूप अइ गयेवा
 प्राणिन्! आ कहुं तेनुं अस्थिरपणु देखीने पण तुं इजुं केस बूझबो नथी! ॥४५॥

॥ आर्या वृत्तम् ॥

अन्यत्र अन्यगतौ सुताः अन्यत्र गौहनी परिजनोऽपि अन्यत्र

५ ४ ७ ८ ९

अन्नं सुआ अन्नं । गेहिणी परिअणोऽपि अन्नं ॥

भूतेभ्यो बलिष्व कुटुंबं प्रक्षिप्तं ह्यनकृतानिन
 ३ ४ ५ ६ ७ ८ ९ १० ११ १२ १३ १४ १५ १६ १७ १८ १९ २० २१ २२ २३ २४ २५ २६ २७ २८ २९ ३० ३१ ३२ ३३ ३४ ३५ ३६ ३७ ३८ ३९ ४० ४१ ४२ ४३ ४४ ४५ ४६ ४७ ४८ ४९ ५० ५१ ५२ ५३ ५४ ५५ ५६ ५७ ५८ ५९ ६० ६१ ६२ ६३ ६४ ६५ ६६ ६७ ६८ ६९ ७० ७१ ७२ ७३ ७४ ७५ ७६ ७७ ७८ ७९ ८० ८१ ८२ ८३ ८४ ८५ ८६ ८७ ८८ ८९ ९० ९१ ९२ ९३ ९४ ९५ ९६ ९७ ९८ ९९ १००

भूअवल्लिष कुटुंबं । पश्चित्तं ह्यकयंतेण ॥ ४६ ॥

अर्थ—(ह्यकयंतेण के०) निंदा करवा जोग्य एवा जे यमराज (मातुं कर्म) तेणे (कुटुंबं के०) आगल कहेशे एवा, सर्व कुटुंबने (भूअवल्लिष के०) भूतेने जे म वल्लिदान आपे. एटले जेम वाकला बुटा बुटा फेंके, तेम (सुआ के०) पुत्र पुत्रीयौने (अन्नह के०) अन्य गतिने विषे. तेमज (गेह्णिणी के०) वल्लन्नस्त्रीने पण (अन्नह के०) अन्यगतिने विषे. तेमज (परिअणोऽवि के०) परिजनने. एटले परिवारने पण (अन्नह के०) अन्यगतिने विषे (पश्चित्तं के०) पद्दोचाम्यां ठे. अर्थात् पुत्र, पुत्री, स्त्री, अने परिजनादिक सर्वने जूदी जूदी गतिमां फेंकी दीयांठे.

प्रावार्थि—हे आत्मन् ! आ संसाररूप चकमोल उपर चढीने, तुं एम विचार करे ठे के, सधलुं कुटुंब महारा जेगु सदायकाल एक स्थितिमां रहे. पण आ सर्व कुटुंबनो महारे कोइ विवस वियाग पसे नही. एवा उपायमां तुं रात्री

द्विजस मंनेत्रो हुं. परंतु तुं एम विचार नथी करतो के, जे स्वप्नाविज अस्थिर
 वस्तु ठे, ते शेकतो जग्याये पण स्थिर श्रवानी नथी. केम के, जे सर्वे कुंडुवी मा
 णसो ठे, ते सर्वेनां कर्म जूदां ठे. परंतु एकहूये नथी. तेथी करीने पुत्र, पु-
 त्रीयो, स्त्री अने परिचार इत्यादिक पोतपोतानां कर्मानुसारे नाना प्रकारनी ग-
 तियोमांथी जे रीते श्राव्यां हतां, तेवी रीते पाठां नाना प्रकारनी गतियोमां
 चाड्यां जाय ठे. ते केवी रीते चाड्यां जाय ठे? तो के, जेम कोइ श्रूतं देवताने
 वद्विवाकला फेंके ठे, ते वलिचाकला पराधोनपणे जूदी जूदी जग्याए जइ परे
 ठे, तेम आ विचारा पुत्रादिक कर्माधीनपणाथी अनेक प्रकारनी गतियोमां जइ
 पदे ठे. त्यां तया आ जवनां सुख दुःखादिकमां पण, तहारे कोइ उपाय चाली
 आकवानो नथी. तोपण मिथ्या ममत्व बांधीने, जेम चालता गाम्नाजे कूतरु
 चात्रतुं होय, ते कूतरु एम विचारे के, आ सघलो गाम्ना जो जार हुं खेंचु हुं. तेम
 तुं पण एम समयजे ठे के, आ सर्वे कुंडुवनुं जरण पोपण पण हुंज करुं ठे, एवो
 तुं मिथ्या ममत्व करे ठे. परंतु एम नथी जाणतो के, सर्वे कर्माधीन ठे, तेमां

तुं शुं करी शकवानो तुं!! एष धिचारीने तेया खोटा ममत्वने जोनी दुइने, कां
इकतो आत्मसाधन करवानो अयकाश लाव्य !! ॥ ४६ ॥

जीवेन चर्वेश जन्मनिश्चिन्ताः भिलिताः देहाः ये संक्ताः संसारः

जीवेण नवे भवे । सिलियाइ देहाइ जाइ संसारि ॥

तेषां न सागरोपमैः क्रियते संख्या अनंतैः

७ ??

ए

१२

८

ताणं न सागरोहिं । कीरइ संखा अप्रणंतेहि ॥४७॥

अर्थ—हे आत्मन् ! (संसारि के०) संसारने विषे (जीवेण के०) जीव जे तणे
(नवेभवे के०) नव भवने विषे (जाइ के०) जे (देहाइ के०) देह (सिलियाइ
के०) मेलव्यां हे. एटले कर्षीं हे (ताणं के०) ते देहनी (अप्रणंतेहिं के०) अनंत ए-
वा (सागरोहिं के०) सागरे करीने. एटले अनंता सागरना पाणीना बिंडुए कर
ने, अथवा अनंता सागरोपम काले करीने पण (संखा के०) संख्या जे ते (नी

* आ सागरोपमं प्रमाण अथने अतं जगत्सु चे.

के०) नथी (कीरड के०) करी इकाती. ॥ ४३ ॥

प्राथम्य—हे प्राणिन ! जे शरीरने अर्थे तुं अनेक प्रकारनां पाप करे थे, देहना
लक्ष्मणे विचार कख के, तें केडलां शरीर करी करीने सूकी दीधां थे? ते देहनी
संख्या, अनंता सागरना विंदुने पण अइ शकती नथी अथवा अनंता सागरो
पमना काले करीने पण अइ शकती नथी. केमके, शास्त्रसां कहुं ठे के, जीव
जेडनां शरीरनो त्याग करखो थे, तेडना शरीरनो जो ढगलो करीए तो त्रणभू-
वनसां पण माइ शके नही. केवके, ते शरीर अनंतां ठे. ते कारण माटे हे प्रव्य
जीव ! तुं एम विचार कख के, जगतसां देह समान कोइ बीजी अशुचि वस्तु
प्राये देज नही. कारण के, गमे तेवी सारी सारी वस्तु होय, ते पण देहना सं-
वंगथी वगनी जाय ठे. जेम सारासां सारां भेवा मिठाइ इत्यादि, देहसां नांखी
ने तत्काल पातुं काढीने जोइए, तो तेना सासुं पण जोइ शकतुं नथी. एवुं न-
ठासं अइ जाय ठे. वली गमे एवां अचर चंदनादि सुगंधोदार वस्तु, देहनो संवध
पामीने दुर्गंधमय अइ जाय ठे. तेमज गमे तेवां सारासां सारां अने वडु मूख्य-

नां वस्त्र पण, देहना संबंधे करीने मलमलिन घइने गंधाइ उठे ठे. एवी अशुचि
 नुं पात्र आ देह ठे. तेवा देहनीज रात्री दीवस गठवेठ (घणीज सेवा) करवामां
 काल गमवि ठे. तथा ते देहने माटे अधर्म अन्यायादिक करतां पण सरतो नश्री
 पण तेवा देहतो तें अनंता धारण कख्या, ने मूकी दीधा, जेम शरीर उपर पेहरे
 लां वस्त्र जुनां अश्री काही नांखीने नवां धारण करे ठे, ए न्याये तें ह्यारे गति
 मां अनेक प्रकारनां शरीर धारण कख्यां ठे. माटे ते शरीर उपरश्री मूर्छी उता-
 रीने, जेम अशरीरी श्वाय; तेधो उद्यम कख. ॥ ४७ ॥

नयनोदकमपि तासां सागरसज्जिलात् बहुतरं भवति
 ६ १ ७ ८ ए

नयणोदयं पि तासिं । सागरसज्जिलात् बहुतरं होइ ॥

गणितं रुदतीनां मातृणां अन्यान्यासां
 ५ २ ३ ४

गल्पियं रुद्रप्रमाणीणं । मातृणां अन्नमन्नाणं ॥४८॥

अर्थ—हे शत्रुघ्न (तासिं के०) ते (सुअमाणीयां के०) ररुती एवियो ने (अ-
 नपदार्थं के०) अपर अपर जन्मने विपे शयेदीयो एवी (माऊशं के०) आताउ-
 ने (गवियं के०) ओकश्री निकलतां एवां (नयणोदयंपि के०) नेत्रनां आंशु पण
 (भाग्यमद्विजात के०) समुदना पाणी शक्री (बहुपरं होइ के०) अतिशे अधिक
 होगंठे, अत्रोत् समुदना पाणीवने पण आंसुना जलनुं परिमाण शर शकलुं
 नश्री. ॥ ३७ ॥

जावार्थ—केटनाएक पुरुषो स्त्रीयादिक पदार्थी वैराग्य पामीने दीक्षा लेवा
 ने तैगार शया हाय, परंतु तेउ फक्त माता पितानो घणो सोह देखीने अने तेम
 ने रीतां कलकलतां देखीने, तेना प्रणाम पाग हगी जता जोशने ज्ञानी महा-
 राज तेने उपदेश देवाने अश्रं कहे ठे. के, हे प्रव्य जीव ! तुं एक प्रवना माता
 पिताने रीतां कलकलतां जोडने दिलगीर केस शाय ठे ? परंतु विचार कख के,
 तं कर्मना चढे करीने अनंता प्रवमां अनंतां माता पिताने, रीतां कलकलतां
 मूकीने तुं आ प्रवमां आव्यो तुं. ते माता पिताउनी आंखमांथी निकलतां आं-

सुनी संख्या करवा वेसीए तो, समुझना पाणीश्रकी पण अतिशे अधिक थाय
ठे. त्यारे हवे तुं कियां माता पिताने संतोष पमानीश ? मांटे वस्तुताये विचार
कश्य के आत्मानी माता कोण ठे ? पिता कोण ठे ? अर्थात् आत्मानां माता
पिता ठेज नही, एवुं विचारीने साहसिकपणे धर्म साधन कख. ॥ ४८ ॥

यत् नरके नैरयिकाः ३ ५ ६
३ ? ३ ५ ६

जं नरए नेरइया । इहाइ पावंति धोरणंताइ ॥

ततः अनंतगुणितं ७ ए १० १२
निगोदमध्ये ७ १० १२

ततो अशंतगुणियं । निगोअमप्रे इहं होइ ॥ ४९ ॥

अर्थ—(नरए के०) नरकने विषे (नेरइया के०) नारकी जे ते (जं के०) जे
(धोरणताइ के०) महा धोर, ने अनंतां एवां (इहाइ के०) दुःखने (पावंति के०)
पाने ठे. (ततो के०) ते थकी (नीगोअमप्रे के०) निगोद मध्यने विषे (अशंतगु-

पिपिं के०) अनंतगुण (इंद्र के०) डुःख जो ते (निंद के०) होय ठे. अर्थात् नरकना डुःखथी पण निगोदने विप अनेतगुण डुःख होय ठे ॥ ४ए ॥

आचार्य-नारकीना डुःखनुं वर्येन द्रष्टा लिखंतोमां प्रसिद्ध ठे. तथा निगो-
 क्तुं स्वरूप निगोद उन्नीशी पिंगरे प्रकरणथी जाणवुं. परंतु ते डुःखना वर्णने
 इहां दिश मात्र देखामीए वीए. इहां नारकीना डुःखथी निगोदनुं डुःख अनंत
 गुणु साथी कहुं? ते कहीए वीए. दृष्टांत-सातमी नरकमां उक्कछायु तेत्रीश
 सागरोपमनुं ठे, ते तेत्रीश सागरोपनना जेटला समय प्राय, तेटलीवार, कोइ
 जीव सातमी नरकमां पूर्ण तेत्रीश तेत्रीश सागरोपमने आजखे उपजे, त्यारे ते
 न असंख्याता भव नरकना प्राय, ते असंख्याता भवमां सातमी नरकने विप,
 ते जीवने जेटलुं वेदन भेदननुं डुःख प्राय, ते सर्वे डुःख एकहुं करीए, तेथी प-
 ण अनंतगुणु डुःख निगोदीया जीव एक समयमां भोगवे ठे. वळी एक औदा-
 रिक शरीरमां अनंता जीव भेगा रहे ठे. ते भेगा की रीते रहे ठे? ते जणावी
 ए वीए. एक सूईना अग्रभाग उपर रहे तेटली कंदमूलनी कळी होय, तेमां अ

संख्याती श्रेणी रहे वे. ते एकेकी श्रेणीमां असंख्याता प्रतर वे. ते एकेका प्रत रमां असंख्याता गोला वे. ते एकेका गोलाभां असंख्यातां शरीर वे. ते एकेका शरीरमां अनंता जीव वे. एवी रीते निगोदना जीवने रहेवानुं स्थान घणुं सांकडुं वे. ते उपर एक स्पृत दृष्टांत कहीए ठीए. जेस कोइ लाख औषधियोने जेगी क- रीते तेने घणा दिवस सूधी खलमां छुटावीनि, वठी तेनी राइना दाणा जेवनी गोतीयो वाढी, तेमां जे रीते लाख औषधियोने समावेला ययो, ते रीते एक शरीरमां अनंता जीव रहेला वे. ते निगोदना जीव, एक मुहूर्त्तमां पांसठहजार पांचशेने ठत्रीश भव करे, अने एक थ्यालो ह्वासमां सत्तरथी कांडक अधिक भव करे वे. एवी रीते निगोदनां जन्म सरखनां दुःख वे. के, ते दुःखनी उप- माज नथी ! ते आशयीनि निगोदने विषे गरफनां दुःखथी अनंतगुणु दुःख श्री वीतरागे कह्युं वे. ॥ ४ए ॥

तस्मिन्नाकारिके अपि निगोदमध्ये उपिनः रे जीव विविधकर्मवशात्
 ३ ४ ५ ए १ २

तंसि वि निगोदप्रसूत्रे । वासुदे रेजीव विविहकम्भवसा ॥

विपद्यमाणः नीःशाङ्गवे अनेतान् पुद्गलपरावर्तान् यावत्

विमहंनो निःशुद्धं । अयं न पुद्गलपरावर्तः ॥ ५० ॥

अथ—(रे जीव के०) हे जीन ! (निनिवकमभङ्गा के०) नाना प्रकारना क-
मेनवडो करीने (तंसि के०) ते (निगंशप्र के०) निगोवनी मध्ये (विके०) प-
ण (अयंतपुगलपरावर्ते के०) अनंत पुद्गल परावर्त काल सूची एटले अनंता
सूक्ष्म क्षेत्र पुद्गल परावर्त काल पथेत, तुं (तिरकडुं के०) तीक्ष्ण दुःखने (नि
सहंतो के०) सहन करतो सतो (वसिन्तु के०) रहो तुं ॥ ५० ॥

सावार्थ—तेवां दुःखने आ जीवे ज्ञानाचरण।दिक कर्मना वश थकी अनं-
तीवार जोगव्यां वे. मटे ह्येथी तेवां दुःखो न जोगववां परे, तेवा उद्यमसां
तरपर थवुं. ॥ ५० ॥

निःशुद्ध कथमपि ततः मासः मनुजत्वमपि रे जीव
१ २ ३ ४ ५ ६ ७ ८ ९ १०

१ पुद्गलपरावर्तं स्वरूप आगज कर्षणं.

निहरीअ कहवि पत्तो । तत्तो भणुअत्ताणुपि रे जीव ॥

तथापि जिनरधर्मः

मातः

धिताथणिसद्वहः

७

ए

१०

८

तन्हुवि जिणवरधम्मो । पत्तो चिंतामणिसरिद्धो ॥५३॥

अर्थ—(रे जीव के०) हे जीन ! तुं (कहवि के०) कोइ मद्दा कहे करीनि पण तत्तो के०) ते निगोदथकी (निहरीअ के०) निकलीनि (भणुअत्ताणुपि के०) भणुव्यपणाने (पत्तो के०) पाभ्यो ठे. (तन्हुवि के०) तेषां पण (चिंतामणिसरिद्धो के०) चिंतामणि रत्न सरखो (जिणवरधम्मो के०) जिनवरनो धर्म जे ते (पत्तो के०) प्राप्त भयो ठे. ॥ ५१ ॥

ज्ञावार्थ—हे आत्मन् ! तुं अनेक प्रकारनी अक्राम निर्जराए करीने तथा नि गोदनी जवस्थिति पुरी करीने अने मद्दाकहे करीने, मद्दा दुर्वज एवा मनुष्यज वने पाभ्यो. तेषां पण सकल वांगाने पूरण करनार माटे चिंतामणी रत्नसमान श्री जिनधर्म, तेने तुं पाभ्यो ठे. एटवे तुं जे जे सुखनी इहा करीश, तेते सुखनी

प्राणि नर धर्म नमिज मलशे. एवा धर्मने पामीने विषय कषायने घटारुवानो
 निव दिन प्रये लथम कख. के, जेथी मनुष्य नव अने जिनधर्म ए बे पासवांचु
 चिपडापंचु आय. ॥ ५२ ॥

मांदिपि	तस्मिन्	रेजीव	करोवि !!!	प्रमादं	त्वं	तं	एव
३	२	१	१४	१२	॥	११	१३

इति तंमि रेजीव । कुणसि पमायं तुमं तयं चेव ॥

येन	नवांयक्ये	पुनरपि	पतितः	उःखं	लप्यसे
५	१	६	७	८	१०

जेणां नवंधकत्रे । पुणोवि पमिन्न उहं लहसि ॥ ५३ ॥

अर्थ—(रे जीव के०) हे जीव! (तंसि के०) ते जिनराजतो धर्म (पत्तेवि के०)
 पासं सते पण (तुमं के०) तुं (जेणां के०) जेणे करीने (पुणोवि के०) फरीणी पण
 (नवंधकत्रे के०) संसाररूप कूवाने विसे (पमिन्न के०) पमथो सतो (उहं के०)
 उःखेने (लहसि के०) पामीश (तयं के०) ते प्रकारना एटले संसाररूप अंध दूर

वामां फरीश्री नाखि एवा (पमायं के०) प्रमादने एटले निडा विकथादिकने
(चिन् के०) निश्चे (कुणसि के०) केस करे ठे ? ॥ ५१ ॥

ज्ञानार्थ—हे आत्मन् ! तुं जिनराजनो धर्म पाम्या पठी निश्चय अने व्यव-
हार ए बे प्रकारे ते धर्मनुं करबुं, ते मूकी दइने, उलटो तेने बदले जेशी फरीश्री
परा संसाररूप आंधला कूवामां पमाय, एवा निडा विकथादिक प्रमादने केस
सेवे ठे ? केस के, मनुष्यनो जव, अने श्रीजिनधर्मनी प्राप्ति, ए बेनो योग मल
वो तो चिंतामणी रत्ननी पेटे महा दुर्लभ ठे. ॥ ५१ ॥

उपलब्धः जिनधर्मः नृच अनुचीर्णैः सेवितः प्रमाददोषेण
३ ३ ६ ५ ४

बुबलादो जिणधम्मो । नय अपणुचिणो पमायदोमेणं ॥

हा इति खेदे हे जीव हे आत्मवैरिन् च सुबहु परतोऽग्रे खेत्यसे शोचिष्यसे
७ १ ए ८ ११ १० १२

हा जीव अप्पवैरि अप । सुबहुं परञ्च पिसूरिहिसि ॥ ५३ ॥

अर्थ— (नीच के०) हे जीन ! तं देवयोगिनी (जिगधस्मो के०) जिनधर्म जे
 ने (नयनत्रो के०) पाम्यो, पंगु (दयापदेशेण के०) आलस्यादिक दोषे करीने
 आणनिष्णा के०) भव्यो (नय के०) नथी. (हा के०) आ घणी खेदकारक वा
 नोड. (अ के०) बली (अप्यथेण के०) हे आत्माना वैरिन् ! (परञ्च के०) पर-
 तोपने विषे तुं (सुचहुं के०) अतिशे घणुं (विदुरिदिसि के०) खेद पामीश. अ-
 र्थेन घणोज पश्चात्प करीश. ॥५३॥

भावार्थ— हे आमन् ! तर्न मुखनी प्राणिनुं कारण एवा जैनधर्मने पामीने,
 केवल प्रमाद दोषशीज, ते घर्गनुं भवन; तं करुनुं नही. माटे तुं तहारी भेलेज
 तहाग आत्मानो मन्हेटो हाहु अयो. एड्ये आत्मानी इत्या करनारो थयो. माटे
 तुं मरण पाभीने परत्नोकलां शशिप्रजराजनी पेठे घणोज शोक करीश. ॥५३॥
 ते शशिप्रजरालानी कथा नीने प्रमाणे जाणवी.

कथा ६ ठी.

सावत्री नगरीने विषे शूरप्रज, अने शशिप्रज एव नामे वे जाई राज्य जो

गयता हता. तेवासां एकदा समयने विषे, ज्ञानी गुरु श्री धर्मघोषसूरि नगरीनी बहार उद्यानने विषे पधाख्या. वनपालके जइ राजाने वधामणी दीधी. राजाये वनपालकने घणुं डव्य आण्युं. पठी बे बांधव, श्री गुरु पासे गया. त्यां विधिपूर्वक बंदन करी उचित स्थानके बेठा. गुरुए पण अवसर जाणी धर्मदेशना दीधी जेस के,

॥ शिखरिणीवृत्तम् ॥

सदापापः कायः, मणिपिपु सुखं स्थैर्यविमुखं ।

महारोगा भोगाः, कुबलयदशः सर्पसदृशः ॥

गृहविशः क्लेशः, मकृतिचपला श्रीरपि खला ।

यमः स्वैरी वैरी, परसिंह हितं कर्तुमुचितम् ॥ १ ॥

अर्थ—आ शरीर निरंतर अपायरूप ठे. एटले कष्टरूप, दौषरूप, अने पापरूप एबुं महामलिन आ शरीर ठे. तथा स्नेहिनुं सुख पण अस्थिर ठे. एटले स्थिरताये करीने रहित ठे. अर्थात् ते कणमात्रसां स्नेही पण थाय ठे, अने तेज स्नेही कणमात्रसां वैरी पण आय ठे. अने विषय भोग जे ते, महा रोगरूप ठे.

एटले विपयजेगधी अनेक प्रकारना, रोग उत्पन्न आय ठे. अने ल्बीयो जे ते, सर्प
 समान ठे. एटले जेप सर्प करुने, ते ऊर चरुने, ते प्राणतो नाश आय, तेम ल्बीना
 संसर्गची विकार उत्पन्न थाय ठे. अने तेथी अनेकवार जन्म सरण थाय ठे. मट्टे
 जे गृहस्थाश्रममां रहेवुं, ते केवल हेतुरूप ठे. अर्थात् छंटना उपर वेसवा जेथो
 गृहस्थाश्रम ठे. एटले जेम छंटनां अठारेवांकां दोष ठे, तेम गृहस्थाश्रम वालां
 अनेक प्रकारनां वांकां आवी पने ठे. पण कोइ वातबुं पांशरुं पंशरुं नशी. एटले
 गमे तेनी कठण कम्भर बांधीने दृढपणे, छंट उपर वेगो होय, तोपण ते पुरूप हा
 ट्या विना रडे नडि. तेम सुजे तेवो खत्रदार, संसारमां कडेवातो होय तोपण
 तेने कोइ प्रकारचुं लांगन (पाप) लाग्या विना रडे नडी. अने लक्ष्मी पण स्वप्नावि
 चंचल ठे. अने खल ठे. एटले वेतरनारी ठे. अने वैरी एवो काल जे ते, स्वप्ना-
 चाची ठे. एटले पोतानी सरजीमां आवि ते वखते जीवने पकनीने लेइ जाय ठे.
 मट्टे आ नवमां उरकुं आत्मानुं हित करवुं घटे ठे. एटले परलोकमां हितका-
 री पवुं धर्मसाधन करवुंज योग्य ठे. ॥ १ ॥

इत्यादि धर्मदेशना सांजली बने जाई धेर आब्बा. धेर आबीने शूरप्रज्ञ, पोताना जाई शशिप्रज्ञ प्रत्ये कहेतो हवो. हे जाई! महारे राज्यनो खप नश्री त्यारे शशिप्रज्ञे कहुं के, इया माटे तहारे राज्यनो खप नश्री! त्यारे शूरप्रज्ञे कहुं. हे जाई! राज्यने ठेके नरक पामीए. माटे महारे राज्यनो सर्वथा प्रकारे खप नश्री. त्तारे शशिप्रज्ञे कहुं. जाई! अनुष्यन्नव पामीने एले शुं करवा गभावे ठे? ए सर्वे बालकने विहासरूप करी मूक्युं ठे. माटे खानु, पीनु, वावरो, काया बालवाश्री हाथमां शुं आवशे? कोण जाणे परलोक ठे के, नश्री! अने प्रत्येक सुखमूकीने परोक्त सुखने शुं करवा वांठे ठे. माटे हे जाई! महारुं कहेलुं मानीने आराज्य जोगवो, परंतु उतावला अइने जो संसार मूकशो, तो पठीथी घणोज पश्चात्ताप करशो! अने वली पवी तमे कहेशो के, जाईए कहुं नहोतुं. माटे हालमां सांसारिक सुख जोगवीने पगी वृद्धावस्थां संयम लेज्यो. एवी रीते शशिप्रज्ञे कहुं. त्यारे शूरप्रज्ञ कहेतो हवो. अरे जाई! ए तमे शुं कहुं! ॥ धर्मस्य त्वरिता गतिः ॥ एटले धर्म तो प्रमाद मूकीने जलदीप्रीज करवो. माटे आ राज्य ड्यो.

स्वर्गीय कर्तव्यनि बलात्कारे पोताना जाईने राज्य आपी शूरप्रज राज्याये श्रीगु
 रु पाते जइ दीक्षा लीधी. पत्नी व्रणां तप जप करी अंते अनशन करी, समाधि
 गहिरा काव्य करीने पांचमा ब्रह्मदेवलोकेने विषे देवतापणे उपन्यो. इवे श-
 जिप्रजना ज्ञा राज्य जोगवी, सात व्यसन^४ सेवी मरीने त्रिजी नरकने विषे ना
 रणीपत्नी जग्न्यो. हंध शूरप्रज देवताये अवधिज्ञानना बले करी जायुं, त्यारे पो
 ताना जाई शशिप्रजने त्रिजी नरकने विषे दीगो, देखीने विचारुं के, एणे महा
 सं कहेलुं न मान्युं, माटे नारकी शयो, ने घणुं दुःख जोगवे ठे. तोयपण हुं ते
 बःख्य शालुं. पम धारी ते देवता मोहनो लीयो नरकावासामां आव्यो. आवीने
 पोताना जाईने घणो ताणवा मांज्यो, तेम रोम ते घणीज वेदना पाभवा
 लाग्यो. पवी देवता कडे के, जाई! तें महारुं कहेलुं न खानुं, झूटा सं तने घणुं
 प नानुं कतुं. तोपण तुं समज्यो नही. माटे इवे शुं करीश? त्यार ते नारकी क
 द. के जाई! इवे शुं कहे? पत्नी शूरप्रज देव, परमाशक्तिने जलाभरण देइ पावो

* १ जगदं, २ माभनकण, ३ भूगपान, ४ यथागमन, ५ आहंमकम (धृगयाकरथा).

६ बेरीरुग्नी, ७ पम्परीरिबी.

देवलोके गयो. शशिप्रज्ञ घणोज पश्चात्ताप पाप्म्यो. पण ते पश्चात्ताप कांइ काम
 आव्यो नही. तेम जे प्राणी चिंतामणी रत्न समान मनुष्यप्रव पामीने जिनधर्म
 नहि करे, ते प्राणी शशिप्रज्ञ राजानी पेटे महा शोचनाने पाप्मशे!! अने जे प्राणी
 शूरप्रज्ञ राजानी पेटे प्रमाद मूकीने, जलदीशी धर्म साधन करशे, ते प्राणी मोक्ष
 देवलोकिनां सुख पाप्मशे. एबुं जाणी, प्रमाद मूकीने धर्म साधन करबुं. ए बुद्धेश.

शोचति ते वराकाः पथाव सप्तपस्थिते मरुत्से
 १. १ ६ ७ १० ए ८

सोअंति ते वराया । पच्छा समुवट्ठियंमि मरणंमि ॥

पावप्रमादवशेन न संचितः येः जिनधर्मः
 १ ४ ५ १ ३

पावपमायवसेणं । न संचियो जेहिं जिणधम्मो ॥ ५४ ॥

अर्थ—(जेहिं के०) जेमणे (पावपमायवसेणं के०) पापरूप प्रमादना वशे क
 रीने (जिणधम्मो के०) जिनधर्म जे ते (न संचियो के०) पोताना अप्रामाने वि

३ नश्री संचय कर्यो. अर्थात् पीताना आत्मानां जिनधर्म बरोबर ठसाव्यो नश्री.
 (ते के०) तेवा (वराया के०) रांक पुरुषो जे ते. एटले अज्ञान कष्टने करनारा
 पुरुषो जे ते (अरयांभि के०) मरणा (समुबठियंमि के०) प्राप्त अये सते (प्रिछा
 के०) पवी (सोअंसि के०) शोक करे ठे. के अररे ! आपरो कांइ पण धर्म साधन
 कर्यो विना परलोकने विये क्यांशी सुखी अइथुं ! ! इत्यादिक घणोज पश्चात्ताप
 करे ठे. ॥ ५४ ॥

भावार्थ—हे जीव ! जेवी जोइए तेवी तने धर्मसाधन करवानी सामश्री स-
 ली, तोपय कुगुरुना लफदेहाश्री जिनआज्ञा रहित अनेक प्रकारनां अज्ञान कष्ट
 करी, आ लोक तशा परलोक ए प्रकारे बे लोकनुं सुख हारी गयो. केस के, लो-
 कमां मनावा पूजावाना अहंकारशी, समज्या विना अज्ञान कष्ट कर्यो, तेथी प
 रलोकमां तने घणोज पश्चात्ताप थशे. साटे थोडुं पण जिनआशा सहित धर्म-
 साधन करवामां प्रमाद रहित आ. अर्थात् *पांच प्रकारना प्रमादना वशशी विरा

* १ मद, २ विषय, ३ कपाय, ४ निद्रा, अने ५ विकथा.

म पाम्नीने जलदीप्ती धर्मसाधन कख. ॥ ५४ ॥

धिकृत्तिकृक् संसारं देवः मृत्वा यत् तिर्यक् भवति
 ११ १० १ ४ ५

धीधीधी संसारं । देवो मरिक्काणं जं तिरी होई ॥

मृत्वा राजराजाथक्रनर्त्तिनः परिपच्यंतेऽतएव नरकज्वालाग्निः

७ ६ ५ ८

मरिक्काणं रायराया । परिपच्चरू निरयजाखाए ॥ ५५ ॥

अर्थ—(जं के०) जे कारण माटे (देवो के०) देव जे ते (मरिक्काण के०) मर
 ण पाम्नीने (तिरी के०) तिर्यंच (होई के०) आय ठे. अर्थात् देवता मरीने तिर्यं
 चमां तत्रा पृथ्वीआदिकमां वृत्पन्न आय ठे! अने (रायराया के०) राजाना पण
 राजा जे चक्रवर्ती, ते (मरिक्काण के०) मरण पाम्नीने (निरय जालाए के०) नर
 कनी जालावेरु करीने (परिपच्चरू के०) अतिशे पचाय ठे! माटे (संसारं के०) ते
 संसारने (धी धी धी के०) धिक्कार थाळ! धिक्कार थाळ!! धिक्कार थाळ!! इहां
 अतिशे धिक्कार जणाववाने माटे त्रण वखत धिक्कार कह्यो ठे. ॥ ५५ ॥

जावार्त्ती—कोइने एकवार धिक्कार ! कोइने बे चार धिक्कार !! पण आ संसार
 ने तो त्रणवार धिक्कार कछ्यो. तेहुं कारण ए ठे के, देवता सरखा महा रुद्रिवंत
 पण, मरीने तिर्थेच गतिने विषे अथवा पृछवीआधिकसां जम पापाणपणे बरपन्न
 धाय ठे ! आ शुं तुहुं आश्चर्य ठे !! तथा ठ खंमना जोक्ता, तथा चोसठ हजार
 स्त्रीयेना पति, तथा चोरराशी लाख हाथी, चोरराशी लाख घोना, चोरराशी ला-
 ख रथ, अने ठम्रुओम पायइल, वली नव निधान, अने चौदरल तथा सोल हज
 र जह तया वत्रीस हजार मुकुटबंध राजा इत्यादिक, रात्री दिवस जेनी सेवा
 सां रह्या ठे. एवा चक्रवर्त्ती राजा पण मरीने नरकनी ज्वालासां तत्पन्न आय ठे !!
 त्यां ते चक्रवर्त्तिने परसाधर्मी, महा देवना उपजावे ठे. अहो ! हो !! आ ते शुं
 शोभी आश्चर्यकारक वार्त्ता ठे !! ॥ ५५ ॥

याति अ ाथः जीवः दुमस्य पुष्पं इव कर्मएवगतस्तेनहतः

१० १ ५ ७ ८ ए ६

जाइ अपणाहो जीवो । दुम्मस पुष्पं व कम्मवापइउ ॥

धणधन्नाहरणाहं । घरसमणकुटुंब मिद्धेवि ॥ ५६ ॥

अर्थ—(अशाहो के०) अनाथ एवो, (जीवो के०) जीव जे ते (धणधन्नाहरणाहं के०) धन, धान्य, अने आजरणोने तथा (घरसमणकुटुंब के०) घर, खजन, अने कुटुंब जे तेघोने (मिद्धेवि के०) झूकीने पण (कर्म वाय हल के०) कर्मरूप वाचुए करीने हलायो रातो (उत्तमस के०) वृक्षना (पुष्कं व के०) पुष्पनी वेठे (जात्र के०) जाय ठे. अर्थात् हेठे पमे ठे. ॥ ५६ ॥

भावार्थ—जस वायुश्री पराधीन थएलुं पुष्प, औषधीवारमां नीचे पत्नी जाय ठे, तेस आ जीव पण कर्म प्रेखो सतो धन, धान्य, कुटुंब परिवार, घर हाट, हनेली अने महोटी सहोटी ईमारतो, तथा सारां सारां घरेणां इत्यादिक साह्यवी झूकीने, अनाथ एटले रांक जेवो अइने, नरकादिक दुर्गतिने विषे जाय ठे. त्यां गया पगी पूर्व केहेली कोइ पण वस्तु ते जीवने खप लागती नथी. सोटे हे जी-

व ! परिणामे जे वस्तु तहारी साथे नथी आवती, तेवी वस्तु उपरथी मोह मम
 त्वनो त्याग करीने, जे परभवने विणे साथे आवीने सुख करे ठे, तेवा ज्ञानदर्श
 न चारित्रादिक धर्मनुं आराधन कख. ॥ ५६ ॥

उपितं गिरिसु उपितं कंदरासु उतितं समुद्रमध्ये
 ४ ३ ६ ५ ७ ९

वसियं गिरिसु वसियं । दरीसु वसियं समुद्रमंभ्रंमि ॥

वृक्षाश्रेषु च उपितं संसारे संसरता कदाचित्
 १० ए ११ १ २

रुक्मण्येसु य वसियं । संसारं संसरंतेषु ॥ ५७ ॥

अर्थ—हे आत्मन् ! (संसारे के०) संसारने विषे (संसरंतेषुं के०) पर्यटन कर
 तो एवो जे तुं, तेषे (गिरिसु के०) पर्वतोने विषे (वसियं के०) निवास कर्यो ठे.
 तथा (दरीसु के०) पर्वतोनी गुफाने विषे पण (वसियं के०) निवास कर्यो ठे. त-
 था (समुद्रमंभ्रंमि के०) समुद्रनी मध्ये (वसियं के०) निवास कर्यो ठे. (य के०)

वली क्यारेक (स्वर्गगसु के०) वृक्षना अग्रने विषे (वसिथं के०) निवास कर्यो ठे. अर्थात् पूर्वे कहेला सर्वे स्थानकोमां तुं अनंतीवार निवास करी आव्यो ठे. माटे तहारुं निवासस्थान एक ठेकाणे नथी. ॥५७॥

आवार्थ—कोइ शिष्येले पोताना देशनुं, तथा पोताना गामनुं, तथा पोताने रेइरानी ईमारतनुं; तथा पोतानी उत्तम जातिनुं, तथा पोताना प्रसिद्ध कुलनुं, तथा पोताना उत्तम वर्णनुं, इत्यादिक अजिमानेने धारण करतो जोइने, गुरु उपदेश करे ठे. के, हे शिष्य ! तुं मिळया अजिमान हुं करवा करे ठे? परंतु तुं विचार कर के, आ संसारमां अज्ञान करतां केटलीएक वखत तुं पर्वतने विषे पधुर रूपे अइ आव्यो ठे. तथा केटलीएक वखत पर्वतनी गुफामां पण सिंहादिक पशुरूपे अइ आव्यो ठे. तथा केटलीएक वखत सशुइने विषे जलजंतु रूपे अइ आ व्यो ठे. तथा केटलीएक वखत वृक्षोना अग्रजागमां कागना प्रमुख पक्षिरूपे निवास करी आव्यो ठे. इत्यादिक घलीक जग्याए निवास करी आव्यो ठे. माटे तहारुं कीयुं एक निवास स्थल ठे? अर्थात् एक पण ठेकाणे निवास करवाना

स्थाननौ लहारी निश्चय नश्री. तोपण अवारं महारं करीने सिथ्या अग्निमान शू
करवा करे ठे ? ॥ ५७ ॥

देवः नैरोपिकः इति च कीटः पंगः इति मानुपः एषः परावर्त्तते

१ २ ३ ४ ५ ६ ७ ८ ९ ए

देवो नैरुद्ध ति य । कीरु पयंगु ति माणुसो एसो ॥

रूपीरुवात् च विरूपः सुखजागी च उःखजागी च

१० ११ १२ १५ १६

रुवस्सी य विरूवो । सुहजागी दुखजागी य ॥ ५८ ॥

अर्थ—हे जीव ! तूं केटलीएक वखत (देवो के०) देव थयो ठे. तथा (नैरुद्ध
के०) केटलीएक वखत नारकी ए प्रकारे थयो ठे. (य के०) वली (कीरु के०) के
टलीएक वखत क्रमियादिक कीरु थयो ठे. तथा (पयंगु ति के०) केटलीएक व
खत पतंगियो ए प्रकारे थयो ठे. वली (माणुसो के०) केटलीएक वखत अणुष्य
थयो ठे. वली (एसो के०) एज तुं (रुवस्सी के०) केटलीएक वखत रूपवंत थ-

यो ठे. (य के०) वली एज तुं (विरूथो के०) केटलीएक वखत कुरूपवंत अयो ठे.
 (य के०) वली (सुहजागी के०) केटलीएक वखत सुखत जोगवनारो अयो ठे.
 अने वली (डुखजागी के०) केटलीएक वखत डुःखनो जोगवनारो पण अयो ठे.

जावार्थि—आ जीवि नटवानी पेठे जूदा जूदा रूपे करीने आ संसाररूपी रंग
 झूमिमां अनेक प्रकारनां नाटक कर्यो ठे. जेम् के, कोइक वखत देवतानो वेश
 झजव्यो, त्यारे एबुं विचार्युं के, जगत्मां महारा जेवो कोइ सुखीयो नथी. त
 था कोइक वखत नारकीनो वेश झजव्यो, त्यारे एबुं विचार्युं के, जगत्मां महा-
 रा जेवो कोइ डुःखीयो नथी. तथा कोइक वखत तिर्यंचनो वेष झजव्यो, त्यारे ए
 बुं विचार्युं के, जगत्मां महारा जेबुं कोइने परावीनपणाबुं डुःख नथी. वली
 कोइक वखत मनुष्यनो वेश झजव्यो, त्यारे एबुं विचार्युं के, जगत्मां कोइ म-
 हारा जेवो श्रेष्ठ बुद्धिवालो नथी. एमज कोइक वखत पोताना पुहलना रूपनो
 अहंकार कर्यो, के, महारा जेवो जगत्मां कोइ रूपालो नथी. तथा ज्यारे कुरूप
 वान् अयो, त्यारे एबुं विचार्युं के, महारा जेवो जगत्मां कोइ कुरूपवान् नथी.

एम मांकदानी पेठे कोइ वखत सुखी अइने नाख्यो, अने कोइ वखत उःखी
 थइने नाख्यो. माटे हे आत्मन् ! ए सर्वे वेशने असत्य जाणीने, फरीश्री तेवा वे-
 श धारण करवा पने नहीं, तेवो उद्यम कर. ॥ ५७ ॥

राजा इति च छमकोरक इति च एपः श्पाक इति एषः वेदविन्
 १ ३ ३ ४ ५ ६ ७ ८

राउत्ति य दमगुत्ति य । एस सवागुत्ति एस केयबिऊ ॥

स्वामी दासः पूज्यः खल इति अथनः धनपतिरिति
 ए १० ११ १२ १३ १४

सामी दासो पुजो । खलोत्ति अथणो धणवइत्ति ॥ ५८ ॥

नापि अत्र कोपि नियमः स्वस्यकर्मतस्याधिनिवेशः तस्यसदृशी कृताचेष्टायेतसः
 ४ १ २ ३ ५

नवि इह काइ निअप्रमो । सकम्मविणिविठससिसकयचिठो ॥

अन्यान्यरूपवेषः नटइव परावर्त्तते जीयः
 ७ ६ ८

अपन्नुन्नरूवेवसो । नरुव परिअत्तए जीवो ॥ ६० ॥ युग्मम् ॥

अर्थ-हे जीव ! तું केटलीएक बखत (राज ति के०) राजा ए प्रकारे अयो.
 (य के०) बली (दमगु ति के०) श्रीखारी ए प्रकारे अयो. (य के०) बली (एस
 के०) एज तुं (सदागु ति के०) चंमाल ए प्रकारे अयो. बली (एस के०) एज तुं
 (वियविऊ के०) वेदनो जाण अयो. (बली सामी के०) स्वामी अयो. अने दा-
 सो के०) दास अयो. (पुडो के०) पूज्य अयो. अने (खलो ति के०) खल ए प्रकारे
 अयो. (बली अधशो के०) निर्धन अयो. अने (धएवइ ति के०) धनपति ए प्रकारे
 अयो. ॥ ५ए ॥-इह के०) एमां. एटले पूर्वे कह्युं तेंमां (कोइ के०) कोइ प्रकार-
 नो (निग्रमो के०) निग्रम जे ते (नवि के०) नशीज. केम के, (सकम्म के०) पो-
 तानां झानावरणीयादिक जे कर्म, तेनी (विणिविठ के०, विनिवेश एटले प्रकृ-
 ति, स्थिति, अलुजाग, अने प्रदेश ते रूप जे रचना, तेना (सरिस के०) सरखी
 (कयचिठो के०) करी ठे चेष्टा ते जेणे, एटले देवादिक पर्याय रूपनो अध्यास
 आश्रय) रूप व्यापार ते जेणे एवो सतो (नडुव के०) नटनी पठे (अनुन्न के०)
 अन्य अन्य ठे (रुवनेसो के०) रूप अने वेश ते जेना एवो (जीवो के०) जीव जे

ते परिअत्तए के० पर्यटन करे ठे. ॥ ६० ॥

ज्ञावार्थ-हे आत्मन् ! तु चौदराज लोकरूप चौटाझां, राजा प्रजादिकरूपे स्त्री पुरुषोना वेश लइने, नटुआनी पेठे अनेक प्रकारे निष्फलय नाच्यो, पण तेमां श्री तने कोइ प्रकारनो अविनाशी सरपाव मळ्यो नही. बलटो व्यार गतिमां अमण करवा रूप सरपाव मळ्यो. तोपण ते अमण करवाना अर्यास भकी, निवृत्ति पामतो नथी. जेस कोइ अफिण प्रमुखनो व्यसनी होय, ते व्यसनी ते अफिणने एम जाणे ठे के, आ अफिण खावाथी घणा माणसोना जीवनां जोख स श्राय ठे, तथा ते खातां पण कम्बुं ऊर जेवुं लागे ठे. तथा देखातुं पण काला ठीकरा जेवुं खराव देखाय ठे. अने तेनी सुगंध पण अत्तर चंदन जेवी उत्तम नथी. तथा तेना (अफिणना) खावाथी लोकमां पण आबरु इजतनो घटामो दे खाय ठे. तथा ते खावाथी कांइ उत्तम रसायण जेवो गुण नथी थतो, एटलुंज नही, परंतु शरीर पण खराव थतुं देखाय ठे. वली ते अफिण न मलयार्थी कोइ वखत टांटिया घशीने मरवा वखत पण आवे ठे. इत्यादिक अफिणना अनेक प्र

कारना अवगुण जाणे ठे, देखे ठे; अने अनुभवे ठे; तो पण तेने मूकी शकतो नथी. तेनुं कारण कांइक अज्यास अने कुसंगविना बीजुं जणातुं नथी. तेम आ जीवने पण अनादिकालना अज्यासथी तथा विषयी जीवोनी सोबतथी, आ पं च प्रकारनां विषय सुखमां दुःख ठे. एम जाणे ठे, देखे ठे, तथा अनुभवे ठे, तो पण अफिणना व्यसननी पेठे साहं मानी वेगो ठे. तेथी एने अनेक प्रकारनां नी चां उंचां रूप करी आ संसारने विषे नाटक करवुं परे ठे. वली शास्त्रमां कह्युं ठे के-

॥ अनुष्टुप्वृत्तम्. ॥

अवमानात्परिभ्रंशाद्धवन्धनक्षयात् ॥

प्राप्ता रोगाश्च शोकाश्च जाल्यन्तरशतैश्चपि ॥ १ ॥

अर्थ-अपमानथी, तथा उंची पदवीथी परुवाथी, तथा वध बंध अने धननो क्षय ते थकी शैकमो जातिमां रोग ने शोक, आ जीवे जोगव्यां ठे. ॥१॥ आ अ धिकार संबधी श्री आचारंगजीसूत्रमां विशेष प्रकारे कह्युं ठे, त्यांथी जोइ लेवुं.

नरकेषु ^१ वेदनाः

अनुपमाः ^४ असातमसुखं बहुलं यासुताः

नरएसु वेअणान्तु । अणोवमान्तु असायबहुलान्तु ॥

रेजीव त्वया प्राप्ताः ^१ ए

अनंतकृत्वः ^८ बहुविधाः

रेजीव तए पत्ता । अणंतखुतो बहुविहान्तु ॥ ६१ ॥

अर्थ—(रे जीव के० हे जीव! (तए के०) ते (नरएसु के०) रत्नप्रभादिक सा त नरकने विषे (अणोवमान्तु के०) उपमा रहित एवीयो (असायबहुलान्तु के०) दुःखे करीने जेरली एवीयो, एटले अशाता वेदनीय कर्मथी उत्पन्न थएली एवी यो, अने (बहुविहान्तु के०) बहु प्रकारनी (वेअणान्तु के०) वेदनांतु जे ते (अणंत खुतो के०) अनंतीवार (पत्ता के०) पामी हे. अर्थात् तुं भोगवी चूक्यो हे. ॥६१॥

भावार्थ—हे आत्मन्! तें बीजी गतियोमां तो अनेक प्रकारनां दुःख भोग-व्यां, परंतु रत्नप्रभादिक नरकोनां दुःख तो कही शकाय तेवां ठेज नही! केम के, तेने विषे अनंती शीत वेदना, ॥१॥ तेमज अनंती उष्ण वेदना. एटले आपणे

अदिना आकरा धखधखता खेरना अंगारा होय, तेना उपर ते उष्ण वेदनीवा-
 ला नारकीना जीवने सुवादे, तो तेने घरीज निडा आवी जाय. ॥१॥ तथा ए-
 वीज रीतनी अनंती हुधा वेदना, एटले जगत्मां रहेला सर्व घृतादिक पुजलो ते
 नारकीना जीवने खबरावीए, तोपण तेनी हुधा पूरी न थाय. ॥३॥ तेसज अ-
 नंती तृषा वेदना. एटले जगत्मां रहेला सर्व समुद्रानां पाणी ते नारकीना जी-
 वने पाइए, तोपण ते नारकीना जीवनी तृषा ठोपे नही. ॥४॥ तेसज अनंती ख-
 रज वेदना, एटले अनेक प्रकारनां तरवार प्रमुख शस्त्रवेस करीने, ते नारकीना
 जीवने घर्षण करे, तोपण ते नारकीना जीवनी खरज मटे नहीं. ॥५॥ तेवी री-
 ते अनंती परवशपणानी वेदना, एटली दधी ठेके, आखा जगत्ना परवशपणा
 नी वेदना एकठी करीए, तोपण तेना वरोवर न आय. ॥६॥ तेवी रीते, ज्वर ॥
 ७॥ दाह ॥८॥ अय ॥९॥ अने शोक ॥१०॥ ए चारनी वेदना आखा जगत्नी
 एकठी करीए, ते शकी पण एकेक वेदना अनंतगुणी जाणवी. आवी अनंतगु-
 णी वेदनाउ, सात व्यसनना सेवनार प्रमुखने जोगवनी पदे ठे. जेम के, कोइए

परस्त्री संग कस्यो होय, तेने त्यां (नरककां) तेज स्त्रीना आकार जेवी लोढा-
नी पुतळी वनावीने, अने तेने अग्निवने सारी पेठे लायचोव घखघखती करीने,
ते स्त्रीनी साये ते परमाधिभियो अनेकवार ते पुरुषने वलात्कारि आखिगन करा-
वे वे. इत्यादिक नरकने विषे अतंतगुणी वेदना शाल्खमां कही ठे. तेने विचारने
हे मंडसते! कांइक तो पाप करतां पाठो लसख्य ! ॥ ६१ ॥

आ नरकनां दुःखना अधिकारने विशेषे जाणवानी मरजी होय तो, श्री
सूयगपंग सूत्रना प्रथम श्रुतस्कंधना पाठवां नरक विज्ञप्ति अध्ययनने विषे
जोइ लेज्यो.

देवते ^१ मनुजते ^२ पराग्नियोगत्वं ^३ उपगतेन ^४

देवते मणुअत्ते । पराग्निजुगतणं उवगएणं ॥

श्रीपाण्डवं बहुविधं ^५ अनंतकृत्यः ^६ समनुभूतं ^७

श्रीसाण्डहं बहुविहं । अनंतशुतो समणुभूअं ॥ ६२ ॥

अर्थ—हे जीव ! (देवत्ते के०) देव ज्ञवने विषे, तथा (मणुअत्ते के०) मनुष्य ज्ञवने विषे (पराभिन्नगत्तणं के०) परतंत्रपणाने (उद्यगएणं के०) पाम्यो एवो तुं जे तेणे (बहुविहं के०) बहु प्रकारनुं (जीसणइहं के०) ज्ञयानक दुःख जे ते (अपंतखुत्तो के०) अनंतीवार (समणुभूअं के०) अनुभव करयुं ठे ॥६१॥

भावार्थ—हे आत्मन् ! विशेष ज्ञानवंत एवा देव ज्ञवने विषे, तथा मनुष्य ज्ञवने विषे पण, स्वतंत्रपणु मूकीने परतंत्रपणा वरुं, एटले परवशपणे रहींने, अश्रात् इडियोने वश थइने, महामहा कष्ट अनंतीवार जोगव्यां ठे. एटले इडियोए जेम जेम तेने नचाव्यो, तेम तेम तुं नाव्यो. ने तेश्री महा ज्ञयानक दुःख ने पाम्यो; परंतु ते इडियोने तें वश न करी. माटे ज्यारे त्यारे पण, ते इडियोने वश करीने आत्मसाधनमां वरिंश, त्यारेज तहारुं कडयाण थशे. ॥६१॥

विर्यगर्गं अनुभासः

अनेकवि गाः

२

४

५

तिरियगइं अणुपत्तो । जीममहावेअण्णा अण्णेगविहा ॥

जन्ममरणमरणरहेदृष्टे । अणंतखुत्तो परिप्रमिउ ॥ ६३ ॥

अर्थ—हे आत्मन् ! तूं (तिरियगई के०) तिर्यंच गतिने (अणुपत्तो के०) पा-
म्यो ठे. त्यां (अणोगविहा के०) अनेक प्रकारनी (जीममहोवअणा के०) जयं-
कर एवी महोटी वेदनानेने सहन करतो सतो (जम्मण मरण रहेदृष्टे के०) जन्म
मरणरूप रेंदेंटने विषे अणंतखुत्तो के०) अनंतीवार (परिप्रमिउ के०) परिप्रम-
ण करी आव्यो ठे. ॥ ६३ ॥

भावार्थ—हे जीव ! तूं तिर्यंच गतिने विषे गयो, त्यां आगल गधेनादिपणे
अवतरीने कुंभारादिकना हाथनां घणां रुफणां खाइ आव्यो ठे. वळी घोमा प्र-
मुखना अवतार धारण करीने घणा वोरनादिकना प्रहार सहन करी आव्यो ठे.
अने हाथी प्रमुख अशने अंकुशना प्रहार सहन करी आव्यो ठे. वली बलद प्र-
मुखना जवमां घणी बरुणीनी आराना प्रहार खाइ आव्यो ठे. वली सांकनां

प्रमुखना भ्रवमां धेशेधर शलामो करी नाचीने शेटलाना टुकना पराणे पास-
 वानुं कष्ट सहन करी आव्यो ठे. बली वोकना प्रमुखना भ्रवमां मरणांतकष्ट श
 हन करी आव्यो ठे. बली पोपट प्रमुखना भ्रवमां पांजरादिकने विषे वंधनक-
 एने सहन करी आव्यो ठे. अर्थात् एबुं कोइ डुःख बथी के, जे डुःखने तें सहन
 श्री करचुं!! ए प्रकरे अनंतीवार धोर महा भयानक डुःख तें सहन कख्यां ठे.
 मटे हेन एबुं धर्मसाधन कख के, जेथी तेवां डुःख जोगववां पने नही. ॥६३॥

यांति कायपि डुःखानि शरीराणि मानमानि च संसारं

६

७

८

९

५

४

जावति केवि दुस्का । सारीश । माणसा व संसार ॥

मासः अनंतद्वयः

जीवः

संसारकांतरे

११

१०

३

ए

पतो अप्रणंतखुत्तो । जीवो संसारकंतरे ॥ ६४ ॥

अर्थ—(जीवो के०) जीव जे ते (संसारे के०) संसारने विषे (सारीश के०)

शरीर संबंधी (घ के०) बली (मायासा के०) मन संबंधी (जावंति के०) जेटलां (केवि के०) कोइ पण (डुक्का के०) डुःख ठे, तेने संसारकंतरि के०) संसाररूपी अटवीनें विषे (अशंतखुचो के०) अनंतीवार (पत्तो के०) पाय्यो ठे. एटले संसाररूप अटवीमां परिभ्रमण करतां आ जीव सर्वे डुःख सहन करी आव्यो ठे. ६४

ज्ञावार्थ—आ संसारेने विषे डुःख बे प्रकारनां ठे. एक शरीर संबंधी रोगादि के करीने डुःख ठे. अने बीजुं मन संबंधी इष्ट वस्तुना वियोगादिक थकी डुःख ठे. ते सर्वे डुःख आ संसाररूप अटवीने विषे भ्रमण करतां, आ जीवे अनंती-वार भोगय्यां ठे. ॥ ६४ ॥

तृणणा अचंतकृतवः संसारे तादृशी तव आभीतूनरके
 १ ५ ३ १ ६

तएहा अप्रणंतखुत्तो । संसारे तारिसी तुमं आसी ॥

यां तृणणां प्रशामितुं सर्वोदधीनां उदकं न तीरीकुर्यात् न समर्थयन्नवेत्
 ७ ८ १० ११ १२

जं पसमेउं सबो । दहीणमुदयं न तिरिजा ॥६५॥

अर्थ-हे जीव ! (तुमं के०) तने (तएहा के०) तृष्णा. अर्थात् तृषा (तारिस्ती के०) ते प्रकारनी (अणंतखुत्तो के०) अनंतीवार (संसारे के०) नरकरूप संसारने धिये (आसी के०) उत्पन्न थइ हती. (जं के०) जे तृषाने (पसमेउं के०) शमाव वाने अर्थे (सबोदहीणं के०) सर्व समुझेनुं पण (उदयं के०) जल जे ते (तीरि-ज्जा के०) न समर्थ आय !!! ॥ ६५ ॥

आ प्रकारनो अर्थ प्रथम नरकनी वेदनामां कही गया ढीए. माटे पुनरुक्ति दोपनुं निवारण करवा माटे आ प्रकारनो ज्ञावार्थ जाणवो. के, हे जीव ! तने अ नंती तृष्णा उत्पन्न थइ ठे, के, ते तृष्णा शमाववाने माटे, सर्व समुझेना पाणी ना विंडु जेटलां धनादिक वने पण तहारी तृष्णा पूरी आय तेम नथी. ते कह्युं ठे के,

यत्तृथिव्यां त्रीहियवं । हिरण्यं पशत्रः स्त्रियः ॥
नालमेकस्य तत्सर्वं । भिति पश्यन्न मुह्यति ॥ ? ॥

अर्थ-सघली पृथ्वीमां उत्पन्न अएली अनेक प्रकारनी मांगेरे तथा अनेक प्रकारना घउं अने जव विगेरे सघलुं धान्य, जो एक जलने प्राप्त थाय, तोपण ते-

ने धान्य संबंधिनी तृष्णा पूरी न आय. तेमज सधला जगत्मां रहेलु हीरा, मां
 लोक, मोली, सोनुं रूपु विगेरे धन, एक पुरुषने प्राप्त आय, तोपण ते पुरुषनी
 धन संबंधिनी तृष्णा पूरी न आय. तेमज जगत्ने विषे जेटला हाथी, घोमा,
 भंड, बलद, गायो, जेशो विगेरे चतुष्पद जीवो ठे, ते जो एक जणने प्राप्त आ-
 य, तो पण ते पुरुषनी चतुष्पद सर्वंधिनी तृष्णा पूरी न आय. तेमज जगत्ने
 विषे रूपालीमां रूपाली देवांगनाडु तथा सहाटा सहोटा राजानी राणीयो तथा
 सहोटा सहोटा धनाढ्यनी स्त्रीयो जेवी के, अत्यंत, लावण्यवाली, अत्यंत रूप-
 वाली, अत्यंत गुणवाली अने सुंदर सुगंधीवाली एवी जवान स्त्रीयो जो एक पु-
 रुषने प्राप्त आय तोपण, ते पुरुषनी स्त्री संबंधि तृष्णा पूरी न थाय. ए प्रका-
 रनो विचार करीने जे माह्यो पुरुष वैराग्यने पामे ठे, तेज पुरुष संसारने विषे
 मोह पामतो नश्री. ॥ १ ॥

माटे हे आत्मन् ! उपर कथा प्रमाणे तुं अनंतीवार विषयो जोगवी चूक्यो
 ठे. परंतु जे सुखनो ते एक वखत पण अनुभव नशी कर्यो, एवा आत्मसुखनी

प्राक्षिने विभे ब्रह्मम कर ! ॥ ६५ ॥

आसीव अंतकृत्यः

६ ५

संसारेनरकजन्वे तव कृधापि तादृशी

११ ३ ४ ३

आसी अखंतखुत्तो । संसारे ते बुहावि तारिसिया ॥

यां मशमगितुं सर्गः पुद्गलकार्योपिघृतादिरपि न तीर्यात् न शश्रुयात्

७ ८ ए १० ११

जं पसमेउं सवो । पुग्गलकालुवि न तारिज्जा ॥ ६६ ॥

अर्थ—रे जीव ! (संसारे के०) नरक जवरूप संसारने विषे (ते के०) तने तारिसिया के०) तेवा प्रकारनी (बुहावि के०) कृधा पण (अखंतखुत्तो के०) अनंतीवार. (आसी के०) उत्पन्न अइ हती के, (जं के०) जे कृधाने (पसमेउं के०) शमाववाने (सवो के०) सर्व एवा (पुग्गलकालुवि के०) घृतादिरूप पुज्जलना समूह जे ते पण (न तरिज्जा के०) न समर्थे आय ! ॥ ६६ ॥

भावार्थ—हे आत्मन् ! नरक जन्वने विषे तने एवी कृधा उत्पन्न अइ हती के,

आ जगत्तमां रहेला जे घृतादिक सघला सारा सारा पुद्गलोवहे पण, ते कुधा-
 नी शांति प्राय तेम नहोतुं. एवी कुधावेदनी तें परवशापयामां अनंती तार सहन
 करी वे. माटे तने उपदेश करवानो एटलोज ठे के, आज स्वाधीनपयामां एका
 सणुं करबुं, अथवा एक उपवास करवो, तेमां पण तने सहोडो विचार अइ पने
 ठे. अने कवी तुं एबुं बोले ठे के, महाराथी संवत्सरीनो उपवास पण बनी श-
 कवो कवण ठे. कारण के, महाराथी तो एक घमिवार पण झूळ्युं रेहवातुं नथी.
 एम कह्नीने अनेक प्रकारनां सारां सारां जोजन करावी जमे ठे, परंतु हे मूढ
 जीव! आखो जन्मरो अइने तें केटला मण घृतादिक मिष्ट पदार्थो खाधा ह-
 शे? तेनुं सुख लेश मात्र पण आज तने रहुं नही. केम के, जो तुं तहारा हाथे
 तहारी जीव उपर हाथ फेरवी जो के, ते घृतादिक पदार्थोनी कांइ पण चि-
 काश जयाय वे? अर्थात् नथी जणाती. तेमज हवेशी पण तुं अनेक प्रकार
 ना पाप प्रपंचादिक करीने सारां सारां जोजन करीश, तोय पण पूर्वनी पेठे ते
 जिह्वा इडि तृत अवानी नथी. अने जिह्वा इडिनुं पोषण ठे, तेज सर्वे इडियो

ना पोषणनुं मूल ठे. एटले जेम वृक्षना मूलमां पाणी नांखीए, तो वधा वृक्षमां ते पाणी पसरें. तेम एक जिह्वा इंडिने ठूटी मूकवाथी बीजी इंडियो प्रयासे करीने जीती होय, ते पण कुमार्गे चाले ठे. माटे नीतिशास्त्रमां कहुं ठे के, “जितं सर्वं जिते रसे” एटले जेणे रसना इंड्रिय जीती, तेणे सधली इंड्रियो जीती जाणवी. केम के, रसनेंड्रियेन मौकली मूकवाथी मद्यमांसादिकने विषे पण प्रवृत्ति घाय ठे. अने तेशी विषयनी वृद्धि घाय ठे. तेणे करीने नरकादिकने विषे जहुं पमे ठे. त्यां पुर्वे कहेली हुधा वेदनी सहन करवी पमे ठे. एटलाज माटे ग्रंथकारे हुधावेदनीना स्वरूपने विशेषे जणावचाने माटे फरीशी वर्णन करयुं ठे. माटे तेशी पुनरुक्ति दोष समजवो नही. ॥ ६६ ॥

छत्रमा अनेकानि

जन्ममरणानां परावर्तनशतानि

॥

३

४

काजणम ऽणैगाई । जन्मणमरणपरियट्टणसयाई ॥

उःखेन मानुषत्वं यदि लभते यथेच्छितं सुखं जीवः

६ ७ १ ए ० २

इत्थेण माणुसत्तं । जइ लहइ जहिच्चियं जीवो ॥६७॥

अर्थ—(जइ के०) ज्यारे (जीवो के०) जीव जे ते (अणेगाइं के०) अनेक एवां (जम्मण मरण के०) जन्म मरण तेनां (परियट्टण के०) परावर्तन तेनां (सयाइं के०) शंकसो. एट्ठे जन्म मरणनां शंकसो परावर्तनने (काऊणं के०) करीने (इत्थेण के०) छुःखे करीने (माणुसत्तं के०) मनुष्यपणाने पासे ठे, त्यारे (ज-द्विचियं के०) यथा इत्था प्रभासे. एट्ठे पोतानी इत्था प्रभासे कुशलपणाने 'ल-हइ के०' पासि ठे. ॥ ६७ ॥

आवार्थ—रे आत्मन् ! अगत एवां जन्म मरणनां शंकसो एट्ठे क्यारेक ज-न्म, क्यारेक मरण, ए प्रकारनां छुःख सहन करीने, ज्यारे आ जीव मनुष्यप-णाने पासि ठे, एट्ठे अकाल निज्जारा अने अवस्थितिनुं परिाकपणुं इत्यादिक कारण वदे करीने मनुष्यपणाने पासि ठे, त्यारे तेने जोइती चीज मली शके

हे. एटले देवताना सुखने आपनारो, तथा मोहना सुखने आपनारोआ मनुष्य
 जव हे. परंतु मनुष्यजव विना कोइ जव वने सुखनी प्राप्ति श्द शकती नथी.
 एटलाज साटे ज्ञानी पुरुषोए सर्व जव करतां आ मपुष्यजवने उत्तमसां उत्तम
 गण्यो हे. अने दश दृष्टांते करी उर्लज पण एटलाज साटे कह्यो हे. आ दश दृ-
 ष्टांतनुं स्वरूप प्रसिद्ध हे साटे, तथा ग्रंथ विस्तार थवाना ज्ञयशी लख्युं नथी. मा
 टे आया सांधासां सांधा मनुष्यजवने पाभीने एले गमावी अवसर चूकवो नही.

तन्मनुष्यजन्म तथादृशदृष्टांतवत् उर्लजलाजं विद्युल्लताचंचलं च मनुजत्वं

५

३

४

३

६

तं तहउद्धतहलंजं । विज्जुद्धयाचंचलं च मणुयतं ॥

धर्मं यः विपीदति सः कापुरुषः न सत्पुरुषः

७

१

८

ए

१०

११

१२

धम्मंसि जो विसीयइ । सो काळरिसो न सप्परिसो ॥६८॥

अर्थ-(जो के०) जे पुरुष (तह उद्धतहलंजं के०) तथा प्रकारे एटले बुद्धका-

दि दश दृष्टांते करी डुःखे पामवा योग्य एवुं (च के०) वली (विज्जुलया चंचलं के०) विजलीरूप लतानी पेठे चंचलं एवुं (तं के०) ते, एटले ते योग्य एवुं (अणु यत्तं के०) मनुष्यपणुं, तेने पामीने (धम्ममि के०) धर्मेने विषे (विसीयइ के०) खेव पामे ठे (सो के०) ते (काञ्जरिसो के०) कुत्सित (निंदित) पुरुष जाणवो. पण (सत्पुरुषो के०) सत्पुरुष (न के०) न जाणवो. ॥ ६८ ॥

भावार्थ—जैनशासनमां प्रसिद्ध एवां दश दृष्टांते दुर्लज एवो, अने विजली-ना ऊवकारानी पेठे कणजंगुर एवो, ने जेमां कोइ प्रकारनी पण खामी नथी एवो. एटले आ मनुष्यनो जव अहीछीपमां थयो, तेमां वली कर्मभूमिमां थयो, तेमां वली आर्य देशमां थयो, तेमां वली ब्रह्म कुलने विषे थयो, तेमां वली अ विकल पंचेंडिये पूर्ण थयो, तेमां वली निरोगी काया पान्यो, अने तेमां वली स हुरुनो अने सत् शास्त्र सांभलवानो जोग बन्यो; तेम ठतां पण, जे पुरुषो, धर्म साधन करवामां प्रमाद करे ठे, ते पुरुषो जिंदा करवा योग्य थाय ठे, पण ते सत्पुरुषोनी पंक्तिमां गणवा लायक थता नथी. माटे हे जीव ! पूर्व अनुभव करे-

लापशुपयाना स्वभावने सूक्ती देइने, समुप्यजयने लेखे लगानवामां उद्यम कर.

॥ उपगतितमृचम् ॥

मानुषजन्पनि तदेसंसारसमुद्रस्य लब्धेसनि जिनोदर्थमः न कृतः च येन
३ ५ ६ ७ ए ?

माथुरसजम्बे तकि लाध्रयंमि । जिषिंदयम्मो न कळय जेखं ॥

त्रदिने गुणे यथा धानुण्णेण हर्तौ धृष्ट्यौ तथा च अयक्ष्यं तेन
१३ १२ १० १५ १६ १७ १४ ८

तुटे गुणे जह धाणुक्कएणं । इहा गळेवा य अवस्स तेणं ॥इए॥

अर्थ—(जेणं के०) जेणे (तदि के०) संसाररूप समुद्रना कांठारूप (माणु-
स्तजम्बे के०) समुप्य जन्म (लब्धयंमि के०) पाये सते (जिषिंदयम्मो के०)
जिनोदनी धर्म जे ते (न कळ के०) तथी कयो (तेलं के०) तेणे अर्थात् तेने (य
के०) पण (जह के०) जेव (धाणुक्कएणं के०) धनुर्धारि पुरुष जे तेणे अर्थात् तेने
(गुणे के०) पणव (तुटे के०) तुटे सते (अवस्स के०) निश्रे (इहा के०) हाथ (म-

लेखा य के०) घसवा पमेज ठे. तेम आ जीवने पण हाथ घसवा पमे ठे. एटले
पठी वणो पश्चात्ताप करवो पमे ठे. ॥ ६ए ॥

भावार्थ—अनंता ज्वरूप समुद्रमां जटकतां जटकतां मनुष्य जन्मरूप कां
गो प्राप्त आए सते पण जेणे अहिंसारूप जिनधर्म न आचरण कर्यो, तेने; जेम
रणसंग्राममां युद्ध करवा गएला एक धनुर्धारी पुरुषना धनुष्यनी पणठ तूटी ग
इ, तेथी तेने जेम हाथ घसवा पड्या, तेम तहारे पण हाथ घरावा पमशे. माटे
हे जीव! जो तुं पण वती सामग्री सते जिनधर्मरूप ज्ञातुं नहि ग्रहण करे, तो
तहारे पण मरणावश्चाए पश्चात्ताप करवोज पमशे. ते आ प्रकारे के, शोररे! भे
वती सामग्रीए पण आ शुं कर्तुं!! के, परलोकके जतां धर्मरूप ज्ञातुं कांइ पण
व्हीधुं नही! माटे हवे हुं शुं करीश! एवी रीते तहारे हाथ घसवा पमशे. वली जे
स आ जवमां श्रोमो काल रहेवा माटे कोइ पुरुष ज्यारे परदेशे जवानो होय,
त्यारे ते पुरुष प्रथमथी ज्ञाता विगेरेनो एटलो बधो वंदेवस्त करी राखे ठे के,
अमुक जग्याए उतररीशुं, ने त्यां अमुक जोजन करीशुं. एवी रीतनो उराव क-

रीने पत्नी पोतानी साधे ज्ञातादिक घणी सामग्री खेइने जाय ठे. पण ज्ञातु ली
धा शिवाय जतो नशी. तेम तहारे तो आहिथी मरीने कयां जंबुं परुशे? ने त्यां
केटला दिवस रहेबुं परुशे? अने कोने त्यां जइने उतारो करवो परुशे? अने
मार्गमां ज्ञातु लिधा विना शुं खाइशुं? इत्यादि परलोक संबधी तने कांइ पण
विचार थतो नथी! माटे हे मूढ जीव! सर्व दुःख मात्रने निवारण करनार अ-
ने मनोवांछित सुखने आपनार एबुं धर्मरूप ज्ञातुं संगथे राख्य. ॥ ६ए ॥

॥ पहरीवृत्तम् ॥

रे जीव नितरां शृणु चंचलस्वप्नवान् मुक्त्वा परलोकै वास्यति सरुलान् अपि वाक्त्रज्ञान् तथा

रे जीव नितरां शृणु चंचलस्वप्नवान् मुक्त्वा परलोकै वास्यति सरुलान् अपि वाक्त्रज्ञान् तथा

रे जीव नितरां शृणु चंचलस्वप्नवान् मुक्त्वा परलोकै वास्यति सरुलान् अपि वाक्त्रज्ञान् तथा

रे जीव नितरां शृणु चंचलस्वप्नवान् मुक्त्वा परलोकै वास्यति सरुलान् अपि वाक्त्रज्ञान् तथा

नवनेपपरिगह विविहजाल । संसारि अछि सह दुंदयाल ॥७०॥

अर्थ—(रे जीव के०) हे जीव! तू (निसुणि के०) सांजड्य के जे, (चंचल
 सहाव के०) चंचल स्वप्नाववाला (सयलवि के०) सर्व एवाय पण (वज्रभाव के०)
 शरीरादिक बाह्यजावने तथा (नवज्ञेयपरिग्रह के०) नव ज्ञेदवाला परिग्रहनों
 (विबिहजाल के०) अनेक प्रकारनो समूह तेने (मिड्हेविणु के०) मूकीने पर-
 लोके जइश; ए हेतु माटे (संसारि के०) संसारने विषे (अच्छि के०) जे शरीरादि
 क देखाय ठे, (सहु के०) ते सघलुं (इंदयाल के०) इंज्जाल समान ठे. ॥ ७० ॥

ज्ञावार्थ—हे आत्मन्! तद्गुरुं हितकारी एवुं आ एक वाक्य सांजड्य. आ दे-
 खालो शरीरादिक सघलो बाह्यभाव ठे, इंज्जाल समान ठे. एटले नव प्रकारनो
 परिग्रह* ते सघलो चंचल स्वप्नाववालो ठे. एटले कणमां देखाय अने कणमां
 नाश पात्री जाय एयो ठे. एटलुंज नदि पण संसारमां जे जे वस्तु देखाय ठे,
 ते सर्वेने तुं इंज्जाल समान जाणीने तेने विषे मोह ममत्व न कख. कारण के,
 ते सघला बाह्यजावने मूकीने तुं एकलोज परलोकमां जईश, पण पूर्व कही ते-

* १ धन, २ धान्य. ३ क्लेश, ४ घर. ५ सुवर्ण. ६ रूपुं ७ त्राशुपितल. ८ विपद. ९ चतुष्पद.

मानी कोइ वस्तु पण तहारी साध्रे आववानी नथी. केम के, ते सर्वे, वस्तुताए
असत् ठे. माटे तेने तुं सत्यपशानी झांति न करीश. ॥ ७० ॥

पितृपुत्रपितृपुत्रादिहोनीनां जातं समूहः पृथुलौकिकं सर्वं निजस्य शुभे कल्याणे सहायं निमित्तं

पियपूतमित्तघरघरशिजाय । इहलोद्विअ सब नियसुहसहाय ॥

न अपीतिप्रश्ने अस्ति कोपि तव वारणे नाणे हे मूर्ख एकाद्वयेत्र साहिष्यसे तिर्यक्नरकडःखानि

न वि अडि कोइ तुह सरणि मुस्क । इकल्लु सहसि तिरि निरय डस्क

अर्थ—(मुस्क के०) हे मूर्ख ! (इहलोद्विअ के०) आ लोक संबंधी (सर्व के०)
सर्व एवो (पिय के०) पिता (पुत्र के०) पुत्र (पित्त के०) धित्र (घर के०) गृह
(घरणि के०) स्त्री, तेमनो (जाय के०) समूह जे ते (निय सुह सहाय के०) पो
ताने सुख करवानो ठे स्वभाव ते जेमनो एवो ठे. एटले सौ पोत पोताना सुख
ना अर्थो ठे. पण (तिरि निरय डस्क के०) तिर्यंच तथा नरक ते संबंधी डःख.

तेने (इकल्लु के०) तुं एकलोज (सहसि के०) सहन करे ठे. पण ते वखत तेमां तुं (तुइ के०) तद्वारे (सरणि के०) शरण करवा योग्य (कोइ वि के०) कोइपण (न अडि के०) अतुं नथी. ॥ ७१ ॥

भावार्थ—आ जगत्मां परलोकने विषे कांइ पण सहायता करवाने न सम अर्थां माता पिता स्त्री पुत्रादिक सौ पोत पोतानां स्वार्थीं ठे. पण कोई कोइ-तुं नथी. जेमके, उरर लखलां घरनां माणसेने एवो निश्चय थाय ठे के, हवे आ पथारीमां सूवारेलो माणस जीवशे नही. एतुं धारीने ते सूतला माणसने महा नरपूर वेदनामां तरफरतो नजरे जोइने पण कहे ठे के, तसे सेने कांइ कही गो? एटले तसे ठानी रीते संचय करेलुं, आपेलुं, मूकेलुं, दटेलुं कांइ देखा को गो? एवी रीते पोतानो स्वार्थ साधवानी वातो करे ठे, तथा तेना मरी गया पठी पण केवल पोतानो स्वार्थ संजारी संजारीने सए ठे, के, आटेलुं काम अ-बुं मूकीने गया! पण तेड एम नथी विचारतां के, ज्यांथी लमजणो अयो त्यां थी मांनिने चोके सूतां सूधी पण एणे आपणुं, वैतरुं कूट्यां करयुं ठे. परंतु ते

बापनो नरकादिक गतिने विप्रे एकलो गयो ठे, त्यां तेने केवां दुःख पमतां ह-
 शे? तथा ते विचारो घणुं इव्य मूक्रीने गयो ठे! पण तेना बीजा दुःखमां जाग
 न लेतां फक्त तेनुंज इव्य तेनी पगवाने शुभ्र कृत्यमां वापरबुं; एवो विचार पण
 मथी थतो. अनै वली आवो विचार पण तेमने नथी थतो के, अरेरे! रात्री दि-
 वस पोताना शरीरनुं सुख पण न विचारतां कूरु कपट बलनेद अन्यायादिक
 करीने एणे आपणुंज जरण पोषण करबुं ठे. पण पोताना परलोकनुं साधन के
 रवानो अयकाश जरा पण एणे लीधो नथी. एवी रीते कोइ रुदन करतुं नथी.
 माटे हे जीव! हे महा मूर्ख!! कांइकतो विचाख्य!! के, हुं आश्रवजावमांथी
 निवृत्ति पामीने कांइकतो संवरजावमां वरुं. ॥ ७१ ॥

॥ मागधिका वृत्तम्. ॥

कुशाग्रे यथा अवश्यायो हिरण्यिडकः स्तोकं तिष्ठति लंघमानः
 ३ १ ३ ५ ६ ४

कुसुमगे जह उसबिंडुर । थोवं चिष्ठइ लंघमाणए ॥

एवं यजुजानां जीवितं समयमपि हे गौतम मा प्रमादीः
 ७ ८ ए ?? १० ११ १२ १३

एवं मणुब्राह्मण जीवियं । समयं गोयम मा पमायए ॥७३॥

अर्थ—(जह के०) जेम (कुसगो के०) सानना अग्रज्ञागने विपे (नसविंडुए के०) जाकलनो विंडु जे ते (लंबमाणए के०) लांबो धतो सतो एटले वायुवर्णे पम्बानी तैयारीमां आविलो (श्रवं के०) थोसो काल (चिठइ के०) रहे ठे. (एवं के०) ए प्रकारे (मणुब्राह्मण के०) मनुष्य जे तेमनुं (जीवियं के०) जीवित जे ते चंचल जाएवुं. सटे श्री महावीरस्वामी गौतमस्वामी प्रत्ये* कहे ठे के, (गोयम के०) हे गौतम! (समयं के०) एक समय मात्र पण (मा पमायए के०) प्रमाद न करीश. ॥ ७३ ॥

ज्ञावार्थ—श्री महावीरस्वामी गौतम प्रत्ये कहे ठे के, हे गौतम ! एक सम-

* सा बार्त्ता श्री उत्तराध्ययन सूत्रना दशमा अध्यायनमां ठे. त्यांथी विस्तरना अर्थ पुरुषाए जंइ लेवुं.

य मात्र पण प्रमाद न करीश. केमके, आ मनुष्यपणानुं जीवतुं मात्तना अग्र-
 जागमां र्हेत्ता जलविंडुनी पेठे, शोमोज काल रहे तेतुं ठे. एटले जोतां जोतां
 अल्प वायु वेने पण शीघ्रपणे नाश पामे तेतुं ठे. अर्थात् मात्तना अग्रने विषे
 र्हेत्ता जलविंडु तो, फक्त वायुवेनेज नाश पामे ठे. परंतु आ मनुष्य तो, अनेक
 प्रकारना कारणोश्री मरे ठे. जेम के, ताव आववाश्री, मंजुरो थवाश्री, कोलेरा
 (कोगलियुं) आयचाश्री, घर परुवाश्री, अग्निवने वलवाश्री, शल्व प्रमुख वागवा-
 श्री, सर्प कररुवाश्री इत्यादिक अनेक प्रकारनां कारणो मलवाश्री लुचिंतो नाश
 पामे ठे. एम जाणीने हे जीव! धर्मकृत्येने विषे समय मात्रनो प्रमाद न कर.॥

आ ७३ तथा ७४ मी ए वे गाथाचु श्री सूर्यगंगांग सूत्रना प्रथम श्रुतस्कंध
 ना वैतालीय अध्ययननी ठे.

संयुध्यं किं न बुध्यं संवोधिः खलु प्रेत्य उर्जजा
 ? ३ ३ ४ ७ ५ ८

संबुध्नह किं न बुध्नह । संबोहि खलु पिच्च इद्धहा ॥

न एव ज्ञपनमंति आगच्छन्ति रात्रयोऽतीताः नो सुलज्जं पुमरसि जीवितं
१२ १० ११ ए १६ १५ १४ १४

नो ह्यु ब्रवणमंति रद्वज्ज । नो सुलज्जं पुणरवि जीवियं ॥१३॥

अर्थ—श्री रुद्रदेव स्वामीना पुत्र श्री ज्ञरतेश्वर, तेमणे तिरस्कार कर्यो ए
वा, अने राज्यना अर्थि एवा, पोताना अठानु पुत्रो प्रत्ये श्री आदीश्वर ज्ञगवान
उपदेश करे वे, अथवा श्री महावीरस्वामी पर्वदा प्रत्ये कहे ठे के, (संबुझह के०)
अहो ब्रव्यो ! तेम सुजो. (बोध पासो.) (किं न बुझह के०) केम तमे बोध न
श्री पामता ? जे हेतु माटे जेमणे धर्म नथी कख्यो ते पुरुषोने (पिच्च के०) म-
रण पाम्या पठी परज्वने विषे (संवाही के०) बोधिवीज जे ते (खलु के०) नि
श्रे (उल्लहा के०) डुर्लज्ज ठे. शाथी के, (राइल के०) रात्री दिवस जे ते (हु के०)
निथे (उवणमंति नो के०) गयेलां पाठां आवतां नश्री. तेम (जीवियं के०) जीवि
त जे ते (पुणरवि के०) फराने पण एटले फरी फरी (सुलज्जं नो के०) सुलज्ज न
श्री एटले संयमरूप जीवित घणुं डुर्लज्ज ठे. अथवा (जीवियं के०) जीवित जे ते

अर्थात् तूटेलुं आउखुं जे ते (पुणरवि के०) फरीने पण सांधबुं (सुलहं नो के०) सुलज नथी. एटले तूटेलुं आउखुं सांधवाने कोइपण समर्थ नथी. ॥ ७३ ॥
 ज्ञावार्थ—हे नअ जिवो ! तमे ज्ञान दर्शन चारित्ररूप धर्मने जाणो. कारण के, आवो अयसर फरी फरीने मलवो डुर्लज ठे. माटे घणी सामग्रीसते पण, केम बोध पामता नथी. अर्थात् जोगने तुव जाणी, तेनो त्याग करीने सर्व्मने विषे बोध पामो. ते कहुं ठे के,

॥ शार्दूलविक्रीकृतवृचम् ॥

निर्वाणादिमुखमदे सरत्रे जेनेन्द्रधर्मान्विते ।

लब्धे स्वल्पमचारु कामजमुखं नो सेवितुं युज्यते ॥

वैश्यादिमहोपलौघनिचिते माप्तेऽपि रत्नाकरे ।

जातुं स्वल्पमदीप्ते काचशकलं किं चोऽचितं सांप्रतम् ॥ १ ॥

अर्थ—मोक्षादिक सुखनो आपनार एवो, मनुष्यनो जव मले सते, तेमां वली जिनराजनो धर्म मले सते, तद्वारे लगार मात्र पण काम सुख सेवबुं घटतुं न थी. केम के, ते अल्प ठे अने ते सुखनो परिणाम् सारो आवतो नथी. ते उपर

दृष्टांत कहे ठे. के जेम वैभूर्यादि रत्ननो समूह जेभां रह्यो ठे, एवा रत्नाकरने पा-
मीने एटले रत्ननी खाण पामीने कांतिरहित एवो, अने वली अल्प मूड्यववालो
एवो काचनो ककनो लेवो शुं तहारे घटे ठे? अर्थात् पूर्वे कह्यो एवा रत्नाकरनो
त्याग करीने, तेने बदले काचनो ककनो लेवो; ते घटेज नहीं. तेम अतिशे अ-
ल्प अने तुल्य एवा विषय सुखने अर्थे रत्नाकर समान जिनधर्मनो त्याग करवो,
ते पंक्ति पुरुषने घटे नहीं. वली जेणे धर्मकृत्य नश्री करवुं, तेने परब्रह्मसां सं-
जमरूप जीवित मखतुंज नश्री. वली गएला एवा, ने धर्मसाधन करवाने योग्य
एवा, रात्री दिवस जे ते, तथा यौवनादिक काल इत्यादिक पाठां आवतां नथी,
केमके, इंद्रादिकनुं पण त्रुटेलुं आयुष्य पाठुं संधातुं नश्री. झटे एवुं जाणीने रा-
त्री दिवस धर्मनुं आराधन करवुं ॥ ७३ ॥

हवे सर्व संसारी जीवने आयुष्यनुं अनित्यपणुं देखामे ठे.

वाला: वृद्धा: च पश्यत गन्तव्या अपि त्यजति मानवा:
? ३ ४ ७ ६ ५

रहस्य बुद्ध्या य पासह । गप्रज्ञावि चयंति साएवा ॥

इधेनः यथा चर्चकतिचिरीं हति ए५
 ए. ० १० ११ १२ १३ १४

आयुःद्वये बुद्धयतिर्गणितं

सेषे जह वड्यं हरे । एवमाऽऽक्षयंमि तुड्ड ॥ ७४ ॥

अर्थ-ह आत्मन् ! (रहरा के०) बाल एवा (घ के०) बली (बुद्धा के०) वृद्ध ए
 वा, बली (गप्रह्वानि के०) गर्जने विषे रहेला एवाय पण (साणवा के०) मनुष्य
 जे ते (घयंति के०) नाश पामे ठे. (पासद् के०) तेले तुं जो. बली (जद् के०) जे-
 म (सेषे के०) शिंचालो पक्षी जे ते (नट्टयं के०) तेतर पक्षीनि (हरे के०) हरण क
 रे ठे. अर्थात् शीघ्रपणे मारे ठे. (एवं के०) ए प्रकारे (आनक्षयंमि के०) आनखा
 नो क्षय थये सते (तुड्डं के०) तुट्टे ठे. एटले क्षणे क्षणे आयुष्य नाश पामे ठे.
 अथवा मृत्यु जे ते जीवितने हरे ठे. ॥ ७४ ॥

भावार्थ-हे जीव ! तुं विचारीने जो के, केटलाएक मनुष्य गर्भमां रह्या अ-
 काज मरण पामे ठे अने केटलाएक महाकटे करीने, जन्म थया पत्नी बाल-
 णासांज मरण पामे ठे. अने केटलाएक जवान अवस्थासांज पौतानां स्त्रीआदि

क वहालां पदाश्रयिने, अणश्चाए सूकीने मरण पासे ठे. अने केटलाएक तो बुद्धा
वस्थानां दुःख भोगवतां भोगवतां पराणे पराणे पग घनीने मरण पासे ठे. व
ली आ जग्याए मानव शब्द ग्रहण कर्यो ठे, तेनुं ए कारण ठे के, उपदेश करवा
योग्य होय, तेनेज मनुष्य कहीए. परंतु जे उपदेश देवा योग्य न होय, तेने तो
मनुष्यनी पंक्तिभां न गणवा, एम ग्रंथकारनो अग्निप्राय ठे. वली मनुष्यनुं आ-
युष्य अनेक प्रकारनां कारणो मलवाथी घगुंज चंचल ठे, एम जणाववाने अर्थे
सर्वे अवस्थाभां मरण देखायुं ठे. वली श्री सूयगमांगसूत्रना प्रथम श्रुतस्कंधना
बीजा वेतालीय अभ्ययननी बीजी गायानी दीपिकाभां तत्रा टीकाभां कहुं ठे के,

त्रिपलयोपभायुष्कस्यापि पर्याप्तयेनन्तरपरन्तुर्मुहूर्तेनैव कस्यचिन्मृत्युरुपतिष्ठतीति.

अर्थ—त्रण पढ्योपमना आयुष्यबालाने परा, पर्याति पास्या पवी अंतर्मुह-
नें करीने कोडक पुरुषने मृत्यु जेत प्राप्त आय ठे.

वली श्री गणांगजी सूत्रना सातमा गाणामां कहुं ठे के,

सप्त विंशे आः त्रैः पञ्चत्वं जहा.

इधेनः यथा चर्चकनिचीरिं हति एा आयुःक्षये बुद्धयतिगीर्धिन
 ए. ७ १० ११ १२ १३ १४

सैणै जह बड्यं हरे । एवभाऽऽक्षयंमि तुड्ड ॥ ७४ ॥

अर्थ—इ आत्मन् ! (महरा के०) बाल एवा (य के०) बली (बुद्धा के०) वृ७ ए
 वा, बली (गप्ल्वावि के०) गर्जने विषे रहेला एवाय पण (साणवा के०) मनुष्य
 जे ते (चयंति के०) नाश पाभे ठे. (पासद् के०) तेलें तुं जो. बली (जद् के०) जे-
 म (सैणै के०) शिंचालो पक्षी जे ते (नट्टयं के०) तेतर पक्षीनि (हरे के०) हरण क
 रे ठे. अर्थात् शीघ्रपणे मारे ठे. (एवं के०) ए प्रकारे (आनक्षयंमि के०) आनखा
 नो क्षय थये सते (तुड्डं के०) टुटे ठे. एटले कले कले आयुष्य नाश पाभे ठे.
 अथवा मृत्यु जे ते जीवितने हरे ठे. ॥ ७४ ॥

जावार्थ—हे जीव ! तुं विचारीनि जो के, केटलाएक मनुष्य गर्जमां रखा अ-
 काज मरण पाभे ठे अने केटलाएक महाकटे करीने, जन्म थया पवी बालप-
 णासांज मरण पाभे ठे, अने केटलाएक जवान अवस्थासांज पौतानां स्त्रीआदि

આનંદાવાલાને આશ્રીને ન જાણવું. કેમ કે, આંતરું બે પ્રકારે બંધાય છે. એક સોપક્રમ કર્મશ્રી અને વીજું નિરુપક્રમ કર્મશ્રી વંધાય છે. તેમાં જે સોપક્રમ (કિશિલ) વાલું આયુષ્ય છે તે નિમિત્ત પામવાશ્રી ટુટે છે અને નિરુપક્રમ (નિકાચિત) વાલું આયુષ્ય છે, તે કદિપણ ટુટું નથી.

ચલી જેમ કિંચાણો પક્ષી તેતર પક્ષિને ઊંચિતો જાલી લે છે. અર્થાત્ નોશ કરે છે. તેમ આંતરું ક્ય શ્રે સતે જીવિત પણ નાશ પામે છે. માટે એવું જાણીને એટલે કણમાત્ર જીવવાનો વિશ્વાસ ન રાખીને ઘર્મસાધન કરવામાં સાવધાન શા. ॥ ૭૪ ॥ ॥ આર્યોવૃત્તમ્.

શિશુવ્રજનાન્ ^૩ શ્રિયભાણાન્ ^૨ દદ્વા પ્રાપ્યંતિ ^૭ ચે ન આત્માનં ધર્મે ^૫

તિહૃયણજાણં મરંતં । દદ્વણ નયંતિ જે ન અપ્પાણં ॥

નિવર્ત્તે ન પાપાન્ ^{૨૦} ચિક્ષિક્ ^{૧૩} ધૃષ્ટ્વં ^{૧૧} તેષાં ^{૧૨}

વિરમંતિ ન પાવાન્ । ધીધી ધીઠ્ઠણં તાણં ॥ ૭૫ ॥

॥ આર્યાવૃત્તમ્. ॥

અજ્ઞાપસાણ નિમિત્તે । આહારે વેચણા પરઘાણ ॥

ફાસે આણાપાણુ । સત્તવિહં ત્રિચણ આઠ્ઠ ॥ ? ॥

અર્થ—આયુષ્યનો ઝેદ એટલે સપ્ક્રમ જે તે, સાત પ્રકારનો કહ્યો છે. કેમકે, નિમિત્તનું પામવાપણું છે એ હેતુ માટે. હવે તે સાત ઝેદે દેખાને છે. સરાગ સ્નેહ ના ઝયઅકી એટલે કોઈના સપર અત્યંત સ્નેહ હોય, તેવામાં તેનો નાશ સાંઝલ વાથી સત્પત્ર અયો જે ઝય, તેથી આઝણુ ઝુટે છે. એમ આગલ પણ સંબંધ જોવો. ॥ ૧ ॥ વલી દંડ શસ્ત્રાદિકના ઝચિંતા ઘાતથી. ॥ ૨ ॥ તથા અત્યંત આહાર કરવાથી. ॥ ૩ ॥ તથા નેત્ર અને શૂલાદિકની વેદનાથી. ॥ ૪ ॥ તથા પરાઘાતકી એટલે ગર્જપાતાદિકથી. ॥ ૫ ॥ તથા તરેહવારના સર્પાદિકના સ્પર્શથી. ॥ ૬ ॥ અને શ્વાસોદ્વાસને સંધવાથી. ॥ ૭ ॥ એમ સાત પ્રકારે આઝણું ઝેદાય છે. અથવા સપ્ક્રમ છે કારણ તે જેનું, એણું આઝણું તેજ પૂર્વે કહેલા નિમિત્તથી ઝુટે છે. આ પૂર્વે જે કહ્યું તે સોપક્રમ આઝણાવાલાનેજ આથીને જાણવું. પણ નિરુપક્રમ

आसुरायालानि आश्रीते न जायतुं. केम के, आंगुं वै प्रकारे बंधाय वै. एक
 सोपक्रम कर्मश्री अने बीजुं निरुपक्रम कर्मश्री बंधाय वै. तेमां जे सोपक्रम
 (शिशिल) वाळुं आयुष्य ठे ते निमित्त पामवाश्री जुटे ठे अने निरुपक्रम (निका
 न्चित) वाळुं आयुष्य ठे, ते कदिपण जुटतुं नथी.

बली जेम शिंचारो पकी तेतर पक्षिने उचितो जाली ले ठे. अर्थति ना-
 श करे ठे. तेम आंगुं कय अए सते जीवित पण नाश पामे ठे. माटे एवुं
 जाखीनि एटले करामात्र जीववानो विश्वास न राखीनि धर्मसाधन करवामां
 साववान शा. ॥ ७४ ॥ ॥ आर्यावृत्तम्.

चिन्तनजनान् प्रियमाणान् दृष्ट्वा प्रापयति ये न व्याप्तानं धर्मं
 ३ २ ५ ७ १ ६ ५

तिहुयणजणं मरंतं । दद्वण नयंति जे न अप्पाणं ॥

निरुत्ते न पापात् धिक्थिक् धृष्टत्वं तेषां
 १० ए ८ १३ ११ ११

विरमंति न पावान् । धीधी धीवृत्तणं ताणं ॥ ७५ ॥

अर्थ—(जे के०) जे पुरुष (मरतं के०) मरतो एवो (तिहुयणजणं के०) त्रण
 सुयचना जनने (इतूण के०) देखीने (अत्पाणं के०) आत्माने (न नयंति के०)
 धर्मने विपे नथी जोफता, अने (पावानु के०) पापघकी (न विरभंति के०) न
 थी विराम पामता (ताणं के०) तेमना (धीठत्तणं के०) धिठइपणाने एटले नि-
 र्जजपणाने (धीधी के०) धिक्कार शानु ! १ ॥ ७५ ॥

आयार्थ—स्वर्ग मृत्यु ने पाताल ए प्रकारे त्रण लोकनारहेनारने, अर्थात् सर्व
 संसारी जीवने, मरता देखीने अने जाणीले पण पोताना आत्माने धर्मने विपे
 नथी जोफता, तथा हिंसादिक थकी निवृत्ति नथी पाअता, अर्थात् जे कृत्यथी
 पाप बंवाय ठे, तेवा कृत्यथी पावा नथी डसरता, तेवा निर्दज जीवोना धिठइ-
 पणाने धिक्कार शानु ! धिक्कार शानु !! एम अतिशे धिक्कारपणु जणांभवाने माटे
 वेवार धिक्कार शब्द कह्यो ठे. ॥ ७५ ॥

मामा जल्पत बहुलं ये वक्त्राः चिकणैः कर्मभिः

६ ७ ५ १ ४ ३ ३

मामा जंपह बहुलं । जे वक्त्रा चिकणैदि कम्मैहि ॥

सर्वरां तेषां जायते

हितोपदेशः

महादोषः वा महाद्विषः

ए ८ १२

१०

११

सर्वेसि तेसिं जायइ । हियेवएसो महादोसो ॥७६॥

अर्थ—अयोग्य शिष्योने कृपाश्री उपदेश करता गुरुने जोइ, योग्य शिष्यो गुरु प्रत्ये कहे ठे के, हे गुरो ! (जे के०) जे पुरुषो (चिह्नलोदि के०) चिकणां एवां (कर्मदि के०) कर्म करीने (ब्रह्म के०) बंधार्यां ठे, तेमने (बहुयं के०) घणो (मामा जंपइ के०) उपदेश न करो, न करो ! केम के, (तेसि के०) ते . (सर्वेसि के०) सर्वे अयोग्य शिष्योने (हियेवएसो के० हितोपदेश जे ते महादोसो के०) महादोषवालो, अथवा महाद्वेषवालो (जायइ के०) आय ठे. ॥ ७६ ॥

भावार्थ—अयोग्य शिष्यने वारंवार बोल करता देखीने, आचार्य महाराज प्रत्ये मुनियो जे ते, विनंती करे ठे के; हे भगवन् ! आपतो करुणासागर ठे, परंतु काला निविम पठर जेवा, आ खल शिष्योने आप गमे तैटलो प्रतिबोध करशो, तोयपण तेउ प्रतिबोध पामवा कण जणाय ठे. केम के, जे प्राणियो ज्ञानाव-

રણીયાદિક નિવિરુદ્ધ કર્મ કરીને વંધાણા છે, તે પ્રાણિયો ધર્મોપદેશ દેવાને યોગ્ય નથી. જેમ કાચા ઘન્ટામાં નાંખેલું પાણી તે પોતે નાશ પામે છે, અને ઘન્ટાને પણ નાશ પમાડે છે, તેમ અયોગ્ય જીવોને વોધ કરેલું સિદ્ધાંત રહસ્ય, જે તે, નાશ પામે છે. અને તે અયોગ્ય શિષ્યો પોતાના આત્માને પણ નાશ કરે છે. અથવા તે અયોગ્ય શિષ્યોને ગુરુ ઉપર દ્વેષ આપે છે. તે કહ્યું છે કે,

उपदेशो हि मूर्खाणां । प्रकोपाय न शान्तये ॥

પયઃપાનેં મુજ્જાનાં । કેવનં વિપવર્ધનમ્ ॥ ૧ ॥

અર્થ-મૂર્ખ જીવોને કરેલો હિતોપદેશ જે તે, પ્રકોપને અર્થ આપે છે. એટલે ઉપદેશ દેવાથી બલદો ગુરુ ઉપર કોપ કરે છે. જેમ સર્પને જે દૂધ પાલું, તે કે વલ જેરતું વધારતું છે. એટલે તે સર્પ જેમ જેમ દૂધ પીએ છે, તેમ તેમ તેને જેર વધતું જાય છે. એ રીતે મૂર્ખને જેમ જેમ હિતોપદેશ કરે છે, તેમ તેમ તે મૂર્ખે જે વધારતો જાય છે. ॥ ૧ ॥

મોટે તેવા અયોગ્ય જીવોને ઉપદેશ દેવો તે વ્યર્થ છે. અર્થાત્ વિપરીતપણાને પામે છે. ॥ ૩૬ ॥

करोपि मरुत्तं अन्नं तदंशकारणेणु

कुण्डलिसि समत्वं धृष्टसय । एविहवपमुहेसु अणंतडुस्केसु ॥

धिथिन्नयनि आदरं सुनध अन्नममुले मोक्षे

सिद्धिलोसि आयरं पुण । अणंतसुस्केमि सुस्केमि ॥७७॥

अर्थ-के ज्ञात्सन् ! (अणंतडुस्केसु के०) अन्नंतु ते दुःख ते जेणे करीने अय-
वा जेने अर्थे जा सकी अयवा जेने विप्रे एवां (धृष्ट के०) धनः एटले सुवर्णादिक
तथा (सयण के०) माता पितोदिक स्वजन तथा (विहवपमुहेसु के०) हाथी,
घोडा प्रमुख विभव, इत्यादिकने विप्रे (समत्वं के०) ममत्वभावेने तुं कुणसि
के० करे ठे. (पुण के०) परंतु (अणंतसुस्केमि के०) अन्नंतु ठे सुख ते जेने विप्रे
एवा (सुस्केमि के०) मोक्षना सुखने विप्रे (आयरं के०) आदरने तुं (सिद्धिलोसि
के०) शिथिल करे ठेः एटले तुं मोक्षनां सुख पामवानो वध्यम नथी करतो ॥७७

भावार्थ—रे मूढ आत्मन् ! अनंत दुःखनां कारण एवा, स्वजन, विज्व, धन
 इत्यादिकने विषे ममत्व करी महोटा दुःखनो जार तुं मांथे उपोदि ठे. पण वचं
 मान कालना स्वजनादिकने जो तुं उपकारी जाणीने ममत्व करतो होय तो,
 एवी रीतना उपकार करनार तो, अनंता जवमां अनंतां स्वजनादिक थयां ठे.
 माटे ते स्वजनादिकने विषे तुं केम ममत्व नथी करतो? अने ते स्वजनादिकना
 इया हवाल थया हशे? तेनो पण लगार मात्र विचार नथी करतो ! वली फक्त
 आज जवना स्वजनादिकने अर्थे राग द्वेषे करीने खती, व्यापार, अने सेवादि-
 क के, जेमां प्राणीनो उपघात थाय, एवी न करवा योग्य क्रिया, आ जीव कर्या
 करे ठे. जेम फरशुरामे अनंतवीर्य राजामां आराक्त अएली रेणुकानामे पोतानी
 मातानुं मांधुं कापी नांखुं. तथा तेज फरशुरामे पोताना पिता उपर राग हो-
 वाथी एकवीशवार नकुत्री पृथ्वी करी. वली कौशिक राजाये राज्यना लोनेके
 रीने पोताना पिता जे श्रेणिक राजा, तेमने बंधीखानामां नांख्या, तेमज पो-
 तानी मनोवृत्ति प्रमाणे चालवामां अरुचण करनार जाणीने, चूलणी राणीये

पोतानो पुत्र जे ब्रह्मदत्त, तेने पारवाने अर्थे लाखना मोहोलमां घाली अग्नि स-
 लगाव्यो. वली एक द्वार हाथीनी लम्बाने माटे, फक्त एक पद्मावतीना वचन-
 भीज एक क्रोधने एणोलाख जीवोनो घात अयो. वली राज्यना लोभे करीने न
 रत अने वाहुवली ए त्रे जाइ वंचे, महोदुं युव अयुं. ने तेमां हजारो जीवोनो सं-
 हार थइ गयो. वली विषय राग पूरो न अवाथो पोतानो पति जे परदेशी राजा,
 तेने सुरीकता राणीये ऊर दइने मार्यो, एटलुंज नही पण, ठेवटे गले नख पण
 दीवो! वली पुत्रीना लोभे करीने जरासंधे श्री कृष्ण वासुदेव संगे महेदुं यु-
 वली, पोताना कुञ्जसहित हजारो जीवोनो नाश कयो. वली राज्यना लोभे
 करीने कमककेतु राजये पोताना पुत्रोनां सर्व अंग ठेदन कयो. वली नीति शा-
 खना कर्ता चाणक्ये राज्यना लोभे करीने पोतानो मित्र जे पर्वत नामे राजा,
 तेने मारी नांखयो. वली पोताना स्वार्थे माटे सुभ्रूम चक्रवर्तिये ब्राह्मणोनो अने
 क्षत्रियोनो हय कयो. एवी रीतनां अनेक दृष्टांतो ठे, ते जो लखवा बेसी ए तो ते
 नो एक महेदो अंश थतां पण पार न आवे. माटे विचारवांनुं आटुं ठे के,

पुत्रो मे धाता मे । स्वर्गो मे गृहकलत्रवर्गो मे ॥
शतिकृतमंगेयबन्धं । पशुत्रिंश मृत्युञ्जने हरति ॥ १ ॥

अर्थ-तु रात्री दिवस एतुं विचारे ठे के, आ महारो पुत्र, आ महारो जार्द, आ महारां स्वर्गन, आ महारं घर, आ महारां स्त्रीआदिक वाड्हेहारी, परंतु ए प्रकारे बोलनारने जेम घातकी पुरूप, तें वें करता एवा वोकमाने हरण करे ठे; तेम नरतु जे ते, मे मे (महारं महारं) करता प्राणाने पकमनि लेइ जाय ठे ॥

साठे तेना उपर ममत्व करवाथी उलटुं पाप वंधाशे, पण तेसांतुं कोइ मरी जशे, त्योर तेसांथी कोइ पण ते भरनारने राखवा समर्थ शतुं नथी; एटलुंजन हि पण, पोताना स्वार्थसां खात्री आववाथी, थोमा दिवस रुदन करी “गयेला-ने श्रूली जतुं” ए रीवाज प्रमाणे तेज संबंधीयो तेने विसरी जाय ठे. जेम पो-ताना वीश वर्षना पुत्रना श्रुत्यु समये फक्त मोहना उगालाथी गाढ स्वरे लांबा रागे बुलो पानी) रुदन करनार अने ठाली कुटनार पिता, पोताना वीजा पुत्र-ना लग्न समये, ते श्रुत्यु पाननारने श्रूली जइ, वर्तमान समयना उल्साहमां पू-

ર્ણી દર્પશ્રી યાચ્છજ્ઞ યાય છે. એજ રીતે અત્યંત સ્નેહવાલી સ્ત્રી (ધાર્યા) ના મૃત્યુ પ
 થી, તેમજ અર્તાઈ બીત્રી વી સાથે શ્રિયાદ કરી જાણે આ સંબંધ સદાકાલ રહેવા-
 નો જ હોય ને નું! પણ સોદા સોહમાં મુંઝાડ એટલે મુગી થઈ, અગાડની સ્ત્રીને
 વિવશી જાય છે. તેમજ પોતાના બંધુના મૃત્યુથી હુઃસ્રી થવાનું વતાવનાર ત્રાતા
 (ત્રાહ) ધોમા દિવસ પછી તે બંધુના સેહને જૂલી જડ, તેના પુત્રાદિકની સાથે
 દયાઃવિક્તના પ્રાગમાં કપટ આદરે છે. એવી રીતે સ્વજન પરિવારનો સંબંધ સ્વાર્થ
 મુક્ત, અટપા મુદતનો, સ્થિતિ પૂર્ણે શ્રેયે ત્રુટનારો, આપણો રાખ્યો નહિ રહેનારો,
 અંગ પરિણામે હુઃસ્વદાડ એવો ઇંડજાલ સમાગ સોટો છે. તેથી તેને વિષે મમત્વ
 ધારણ કરવો તે પણ કેવલ અજ્ઞાનતાજ છે! એવીજ રીતે હાથી, ઘોમા, રંથ, પા-
 યદ્વ ત્રિંગેરે ઠકુરાઈ પણ અનિત્ય છે. તેને વિષે જે મમત્વ કરવો, તે પણ મોહત્રે
 ષ્ટા જાણવી. તેમજ ધન, સૌનું, રૂપું, દ્વીરા, માણિક, મોતી, ડાંસ, પ્રવાલાં, તેના
 ઉપર પણ જે મમત્વ કરવો, તે પણ પરિણામે હુઃસ્વનું જ મૂલ છે. માટે જે જે કુ-
 ત્ય કરવું તેનું પરિણામ પ્રથમથીજ વિચારવું કે, આ કુલ્યનું પરિણામ-શું નિષ્પ-

जशे ? ते उपर नीतिशास्त्रमा कह्युं ठे के. आखा दिवसमां एवुं काम करवुं के, जधी रात्रीये सुखे निद्रा आवे. तथा आठ मासमां एवुं काम करवुं के, जेणे क-
रीने चोमासाता उपार महिना निवृत्तिशी सुखे सुखे विशेष धर्मध्यान आय. त-
था पूर्व अवस्थामां एवुं काम करवुं के, जेणे करी वृद्धावस्थामां सुखी भवाय.
अने जीवतां सूधीमां एवुं काम करवुं के, जेणे करीने परलोकने विषे सुखी भ-
वाय. माटे परलोक संबंधी कार्यमां आदर करवो. ए उपदेश. ॥ ७७ ॥

संसारः डःखहेतुः डःखफलः डःसहडःखरूपः च

३ २ ३ ५ ४

संसारो डहहेऊ । डखफलो डसहडखडुवो. य ॥

न त्यजति तं संसारमपि जांयाः अतिवधाः संहानिगमैः

१० ११ ए ७ ६

न चयंति तंपि जीवा । अइवधा नेहनिअलोहिं ॥७८॥

अर्थ—हे जीव ! (संसारो के०) आ संसार जे ते (डहहेऊ के०) डःखनुं का-

राषा ठे. तथा (दुःखफलो के०) दुःख एज फल ठे. जेनुं एवो ठे (य के०) बली
 (दुमदुस्करवो के०) दुःखे करी सहन थाय, एवुं जे दुःख ते रूपठे. तेमां (ने-
 हनिअलोहिं के०) स्नेहरूप बेनीबने (अइवहा के०) अतिशे बंधायेला एवा (जी-
 वा के०) जीव जे ते (तंपि के०) ते संसारने पण (न चयंति के०) नश्री त्याग
 करता. अर्थत् संसारने दुःखदायक जाले ठे, तोयपण तेनो त्याग नश्री करता.
 जावार्थे—आ संसारमां सर्व बंधन करतां प्रेमबंधन अतिशे महोदुं ठे. ते क
 हुं ठे के,

॥ वसन्ततिलकावृत्तम् ॥

साध्रिगोमेधनि जनिष्यति सुमनां । आस्वादुदेष्यति हृमिष्यति पङ्कजश्रीः ॥

इहं विगिन्यति काशगते चिरंके । हा हन्त हन्त नजिनी गज उज्जहार ॥ १ ॥

॥ स्वागतवृत्तम् ॥

बन्धनानि खलु सन्ति बहूनि । प्रेमखुक्रुतवन्धनमन्यत ॥

दारुजदनिपुणेऽपि परुद्धि । गिण्कयो जवति परुक्कजकोशे ॥ २ ॥

अर्थ—जेम कमलनो रस पीवाने वेवेलो एवो जे जमरो, ते मनमां विचारे
 ठे के, इये संथ्याकाल परुवा आबी, ने कमल भिंचाइ जशे; माटे हुं उनी जउं

तो ठीक, एम विचार करतां करतां संव्याकाल श्रद्ध, ने कमल मिंचाइ गयुं; ते वखतें ते जमरो विचार करे ठे के। रात्री जशे ने सारो प्रजातकाल शशे ने सूर्य जगशे, ने कमलनी लक्ष्मी हसशे एटले प्रफुल्लित शशे, त्यारे हुं जमी जइश. एवो विचार करे ठे. एंटलोंमां पाणी पीवाने मंटे अविद्या हाथीए ते कमलने उपानी ने दा इति खेदे! ! बुखसां घालीं, पैलां विचारा जमराने दांतवने चाववा सांड्यां! ॥१॥ ते वखत पैलां जमरो मरतां मरतां पश्चात्ताप करे ठे के, जगत्मां बंधन तो धर्यां ठे, पण प्रेमरूप दोरीहुं बंधनू तो एक जुडी जातयुं ज ठे? केम के, ग-अ तेवुं काष्ठ होय तो पण तेने विधवाने, जमरो समर्थ होय ठे, परंतु हुंतो खेहे करीने कमलना दोराने विषे रूहीने क्रिया रहित थयो. एटले ते दोराने कोरीने नीकली जवा समर्थ न थयो! ॥ २ ॥-बली ब्रह्मदत्त राजा मरणांतिक रोगनी वेदनादिके करीने घर। जव प्राप्थ्यो सतो अतिशे, संतापनो अनुजव करे ठे. एटले वेदनाए करीने आंखमांथी आंसु चाट्यां जाय ठे; तोयपण सोइनो बुदयश्री ज्ञो थनी आकांक्षा (इच्छा) करे ठे. अने पाले वेगेली स्त्रीना उपर हाथ नांखीने पो-

तानी स्त्रीनुं नाम देतो मरण पामीने सातसी तरकने विषे गयो. अने त्यां पण तीत्र वेदनांना अनुभव करतो सतो, ते स्त्रीनुं नाम वारंवार संभारतो सतो वेदना जोगेवे ठे. एवी रीते जोगनी आसक्ति त्याग करवी घणी हुष्कर ठे. अने केटआएक महा सत्ववाला सनतकुमार चक्रवर्ची जेवा पुरुषो तो, रोगनी वेदना श्रये सते पण देहनं तथा आत्माने जुदो सभजनीने एबुं विचारता के, आ महारुं करेनुं कर्म मने उदय आबुं ठे, सांटे महारुज जोगवबुं पफुशे. एवो निश्चय करीने समता सहित कर्म जोगेवे ठे. पण सनमांप्रीजा उत्पन्न श्रया देता नशी. आ श्रित् आर्चध्यान रोंदध्यान ध्याता नशी. अने बली एबुं विचारे ठे के,

॥ शार्दूलविक्रीणितवृक्षम् ॥

उभो यः सन एन मोहमोजलो जन्मालवालोजुजो ।

रागद्वेषरुपायभंततमहानिर्विघ्नधीजस्तथा ॥

रोंगैरुक्करितो विपरुदुगुमिगः कर्मपुत्रयः सोभते ।

शोढा नो, यदि सम्पयेण फलितो छःस्वैर्योगामिभिः ॥ ? ॥

अर्थ-आ कर्मरूप वृक्ष पति पेतने लक्ष्मिज वाढ्यो ठे, ने तेमां, सोडूरूप पा

णी शिञ्चुं ठे. अने ते वृक्षेनी जन्मजूमि पण अशुभ कर्मरूप क्यारासां ठे. व-
ली राग घेय कयाय; तेनी जे संतति एटले श्रेणि, ते रूप बीज ठे. ते महोटा
विघ्न रक्षित ठे. एटले ए बीजमांथी वृक्ष उत्पन्न अयां विना रहेज नही; तेतुं ठे.
अने ए वृक्षो रोगरूप अंकुरा उत्पन्न थया ठे. अने विपन्निरूप पुष्पये जो तुं स-
म्यक् प्रकारे एटले समझावे नहि सहन करे तो, ते पुष्पसांथी अधोगतिनां दुःख
रूप फल उत्पन्न अशे. ॥ १ ॥

वली आम विचारे ठे के, जो हुं आंवी पंमेली आपदाने समझावे नहि ज्ञो-
गुं तो, एमांथी महारे दुर्गतिनां दुःखरूप फल उत्पन्न अशे. साटं हे प्रथम जी-
वो ! आ प्रकारनो विचार करीने संसारने दुःखअय जाणीने संसार घटान्वा
नो अयम करो. ॥ ७७ ॥

निगकर्मपवनचलितः जीवः संसारकानने घोरि
३ ४ ५ ६

नियकम्मपवणचलिण । जीवो संसारकाणणे घोरि ॥

काः काः विस्मयनाः वयवंधनादीविगोपनाः न प्राप्नुयात् डःसहंडःखं याभ्यस्ताः

६ ७ ८ ९ १० ५

का का विस्ंवणाञ्च । न पावए डसहडुस्काञ्च ॥७ए॥

अर्थ—(घेरे के०) घेर (अपानक) एबुं (संसारकाएले के०) संसाररूप म-
हावनने विषे (निध के०) पोतानुं (कम्म के०) ज्ञानावर्णीयादिक कर्म, ते रूप
(पचण के०) बायु, तेणे करीने (चलिडे के०) प्रेरणा कर्यो एवो, अर्थोत् उमा-
स्यो एवो (जीवो के०) आ जीव जे ते (डसहडुस्काञ्च के०) डःखे करीने सहन
करवाने अशक्य ठे डःखे ते जेनुं एवी (का का के०) केइ केइ (विस्ंवणाञ्च के०)
वय वंधनादिक विंडवना तेने (न पावए के०) नथी पामतो? अर्थोत् सर्वे विटव-
नाञ्चने पामे ठे. ॥ ७ए ॥

ज्ञावार्थ—कोइ पुरुष पोतानो लीधितो नियम (वत्त) कोइ अटप परिषहथी
मेघकुमारनी पेठे ज्ञागवाने तैद्यार अयो ठे. पण तेणे विचारयुं के, आ वार्त्ता
गुरुने निवेदन करीने पठी महारो नियम मूकुं. एम धारीने जेटलाकमां गुरु

पासे आवि ठे, तेटलाकमां झानवंत गुरुए उपदेश आपीने निश्चल कख्यो. ते आ
 प्रमाणे के-ई प्रब्य जीव ! अहो हो !! आ घोर प्रवाटवीने विषे आ जीव क-
 र्मना वधे करीने शां शां दुःख नश्री सहन कख्यां ? अर्थात् सर्वे जातिनां वध वं
 धनादिक दुःख सहन कख्यां ठे. अने अनेक प्रकारना अपराधश्री राजा प्रमुखे
 गधेना उपर बेसानीने नाक कान कापीने अने कपालमां माम देइने इत्यादि
 घणीज विटवना पामानीने, ने आखा शेहेरमां फेरवीने शूलिये वेवा प्रमुख
 असह्य दुःख दीयां. त्यां तें परवशपणाश्री तेवां दुःख अनंतीवार सहन कख्यां.
 वली कर्म करीने जीवने शुं शुं नशी विततुं ? अर्थात् घणुंज वीते ठे. जेम के,

निवसइ सायरमळे । निवसइ गिरिगुहरकंदरामळे

कम्मसहायजीयाणं । कहमवि न हणे विलगं तु ॥ १॥

मांपगघरे हरिचंद्राइणो । पंम्वाण वणवासो ॥

मुजसस निववन्नमणं । कीरइ जं कम्मुणा सच्चं ॥ २ ॥

राउं करेइ रंको । रंको पुण करेइ रायसारित्थो ॥

जं न पर नइ हीयण । कीरइ तं कम्म जीवाणं ॥ ३ ॥

अर्थ-जो कदापि आ जीव कर्मना जयश्री समुद्र मध्ये वास करे, अथना
 पर्वतनी महेष्टी गुफामां वास करे, तोयपण कर्मनी साथे बल्लगेला एटले कर्म
 श्री आवरण पामेला ते जीवने, बल्लगेलां कर्म कोइ प्रकारे नाश पामतां नथी.
 अर्थात् निकाचित कर्म जोगव्या विना वुटतां नथी. ॥ १ ॥ बली जुञ्ज के, कर्म
 ने वशे करीने दरिश्चंद्र राजा चंमालने घेर रक्षा तथा पांच पांढवो वनवास पा-
 म्या. तथा सुंजराजाये घेर प्रिका मागी. माटे जे कर्म करे ते सत्य ठे. अ-
 र्थात् कर्म कोइने पण मूकतुं नथी. ॥ २ ॥ बली कर्म केवां ठे? ते कहे ठे. शो-
 नीवारमां राजाने रंक करे ठे, अने रंकने राजा जेवो करे ठे. बली जेना घरमां,
 कोइए जे हिताऽहितकारी वात हृदयमां न धारी होय; ते वातने, जीवोनां क-
 र्म जे ते शोनीवारमां करी देखामे ठे. एटले जेनुं मनमां पण चिंतवन नथी,
 एवुं शुभाशुभ उचितुं एकदम अइ आवे ठे. तेनुं कारण पण कर्म ठे. माटे कर्म
 ने कांइ शरम नथी. ॥ ३ ॥ माटे तें कर्मने वश थइने अनेक दुःख सहन कल्यां
 ठे. तेना आगल आ धर्मकृत्य करतां अएनुं अद्वप दुःख श्या हिंसावमां ठे? एम

उपदेश देइने धर्मने विषे दृढ कल्यो. एम समज्जी बीजा जीवोए पण धर्मने वि
 पे दृढता राखवी. आ ठेकाणे मेघकुमारनुं दृष्टांत जाणवुं. ते दृष्टांत प्रसिद्ध ठे
 माटे लखयुं नथी. ॥ ७ए ॥

शिशिरं काले शीतलानिलस्य लहरीणां सहस्राणि तैः घनं यथा स्यात्तथा भिन्नो देहो यस्य सः

सिसिरंमि सीयलानिल । लहरिसहस्रेहि भिन्नघणदेहो ॥

तिर्यक्त्वे अरण्ये अनेतशाः निधनः अनुमाप्तः

तिरियत्ताणंमि ऽरण्ये । अणंतसो निहणम ऽणुपतो ॥७०॥

अर्थ—हे जीव ! (तिरियत्ताणंमि के०) तिर्यचना प्रवयां (अरण्ये के०) अरण्य
 (अटवी) ने विषे (सिसिरंमि के०) शिशिर ऋतु (शियालो) आवे सते (सीयला
 निल के०) शीतल (ताढो) वायु, तेनी (लहरिसहस्रेहि के०) हजारो लहरीवने
 (भिन्नघणदेहो के०) प्रेदायो ठे. एटले पीमायो ठे दृढ एवो पण देह ते जेनो,
 एवां अयो सतो, तुं (अणंतसो के०) अनंतीवार (निहणं के०) नाशने (अणुपतो

के०) पाम्म्यो ठे. ॥ ८० ॥

जावार्थ-हे आत्मन ! तुं पूर्वें अनुभवेलां दुःखने, लगाव विचारी जो के, ति
र्थचना जवगां तदारो देह, खूब अजडूत हतो, तोयपण पोप महा महिनानी
अत्यंत टाढशी, (हिम पन्चाश्री) अनंतीवार मरण पाम्म्यो. एटले आजीव अ-
नेक प्रकारना रसायण जेवां के, चांबु हस्तिाल विगरे खाइने शरीरने मजवत
तथा पुष्ट करंबु धारे ठे; तोयपण ते शरीर घोमा जेबुं, अथवा पाप्मा जेबुं कदि-
पण थतुं नशी. तो पण ते शरीरने घोमानी तथा पाप्मानी जवमा अषाय ठे. ते-
वा घोमा विगरे 'तिर्यंचोनां शरीर पण, अत्यंत ताढशी नाश पामे ठे. ते नाश
पाम्मादिक दुःख ते अनंतीवार सहन कर्यो. तो आ जवमां धर्मसावन निमित्ते
अडप एवो पण शीत (ताढनो) परिग्रह तुं केम सहन नथी करतो? ॥ ८० ॥

श्रीभ्रातृपंचमः अरण्ये दुग्धिनः पिपासतः बहुशः
३ ५ ६ ४

गिम्हायवसंततो । शरणे तुहिन पिवासिन बहुसो ॥

श
संभासः निर्यक्त्रवे मरणदुःखं बहु यथातथा विद्यमानः

१० ?

ए ७ ०

संपत्तो तिरियन्नवे । मरणदुहं बहु विसूरंतो ॥ ५१ ॥

अर्थ-हे जीव ! तू (तिरियन्नवे के०) तिर्यचना जवने विप्रे (अरणे के०) अ-
टवीमां (गिम्हायव के०) ग्रीष्मशतुना तमकावने (संततो के०) सारी पेठे तप्यो
एवो, अने (बहुसो के०) घणी घणी (बुद्दि के०) दुधा वेदनाने सहन करतो ए
वो, अने (पिवासिन्न के०) घणी घणी तृया वेदनाने सहन करतो एवो, ने (बहु
के०) घणो घणो (विसूरंतो के०) खेद पामतो सतो (मरणदुहं के०) मरणनां
दुःखने (संपत्तो के०) पाम्यो हतो. ॥ ५१ ॥

भावार्थ-हे आत्मन् ! जेम तं तिर्यचना जवमां शीत परिषह सहन कर्यो.
तेम उष्ण कालमां (ग्रीष्मशतुमां) एटले वैशाख जेठ महिनाना आकरा ताप-
मां तं उष्ण परिषह सहन कर्यो, तेमां बली अतिशे तृया वेदनी तथा अतिशे दु
या वेदनी तेण करीने, तुं अत्यंत खेद पामतो सतो अनंतीवार मरण पाम्यो. प

रतु ते दुःखने विसरी जइने, आ जवमां शोभा तापने पण न सहन करतो, तुं
 पंढ्या प्रमुखे करीने वायुकायना जीवोनो घात करे ठे. पण एम नश्री विचारतो
 के, तिर्यंच जवने विपे तआ नरक जवने विपे मं अनंतां तापनां दुःख सहन क-
 रींठे. ते दुःखना आगल आ तापनुं दुःख, दया हिसावमां ठे? एवो विचार तने
 लेशमात्र पण आवतो नश्री! ॥ ८१ ॥

वर्षासु अरण्यमध्ये गिरिनिर्जरणोदकैः उद्यमानः

० ३ ४ ५

वासासु उरणमप्रे । गिरिनिर्जरणोदगोहि बध्नतो ॥

शीतानिलेन दग्धः सन् मृगोसि तिर्यङ्मुखे बहुजः

६ ७ ८ ९

सीयानिलमप्रविभ्र । मजसि तिरियत्ते बहुसो ॥ ८२ ॥

अर्थ—रे जीव ! तुं (तिरियत्ते के०) तिर्यंचपणने विपे (वासासु के०) वर्धा
 क्रतुमां एतले चोमासामां (अरणमप्रे के०) अदवीने विपे रह्यो सतो (गिरिनि

ऊपरणोदगेहि के०) पर्वतनां निर्जरण एज पाणीवने (वज्जंतो के०) वहन श्रतो एटले तणातो, अर्थात् चारे पाले पाणीमां अथकातो एवो, अने (सीयानिल के०) अतिशे शीतल एवा वायुदके अर्थात् हिमवने (रूप्रवियो के०) दफेजलो सतो (बहुसो के०) घणीवार (सञ्जसि के०) मरण पाम्यो ठे. ॥ ८१ ॥

भावार्थ—हे जीवा तुं तिर्यंचना भवने विषे, चोमासानी श्रुतुमां वृक्ष प्रसुख ने विषे रात्री दिवस निर्गमन करतां वरसातनी धाराजनां कष्ट सहन करी आ-
 यो ठे. वली हिम पद्मवाथी वलीनि मरण पण पाम्यो ठे. ने नदीयोमां तणातो तणातो अनेक प्रकारनी वेदना पामीने अथकाइ कुटाइने पराणे प्राण त्याग क-
 र्यो ठे. ए सघलां कष्टने तुं आज केम विसरी जाय ठे? ॥ ८१ ॥

एवं तिर्यक्जन्थेषु

क्लिश्यन् सन्

उःखगतसहस्रैः

१

२

४

३

एवं तिरियज्जन्थेषु । कीसंतो दुखसयसहस्सेहि ॥

वसियो अणंतखुनो । जीवो जीसणप्रवारणे ॥ ७३ ॥
 अर्थ—(एवं के०) ए प्रकारे. एटले पूर्वे कहुं ते प्रकारे (तिरियप्रवेसु के०)
 तिर्यंचना जवोने विधे (डुक्कसयसइस्सेदिं के०) लाक्को गमे डुःखे करीने (की-
 संतो के०) क्लेश पामतो एवो (जीवो के०) आ जीव जे ते (जीसणप्रवारणे के०)
 जयानक एवी संसाररूप अटवीने विधे (अणंतखुचो के०) अनंतीवार (वसियो
 के०) निवास करी आव्यो ठे. ॥ ७३ ॥

सावार्थ—हे आत्मन् ! तुं तिर्यंचना जवोने विधे पण अनंतां डुःख जोगवी
 आव्यो ठे. ॥ ७३ ॥

डुष्टाष्टदर्पाण्येव प्रजयानिल्लसेन मेरिनः

३

जीपणे

३

जगारणे

४

डुष्टदकम्मपलया । निद्वप्रेरिउ जीसणंमि जवरणे ॥

हिम्नानः नरकेषु अपि अनंतशः हे जीव प्राप्सोगि दुःख

" ६ ७ ८ ९ ? ए

हिमंतो नरएसु वि । अणंतसो जीव पत्तोसि ॥८४॥

अर्थ—(जीव के०) हे जीव ! तू (दुःखकर्म के०) दुष्ट एवं जे आठ कर्म. एट
ले दुष्ट फलने आपनारां ज्ञानावरणीयादिक आठ कर्म ते रूप (पलयानिल के०
प्रलय कालना वायु बने (पेरिउं के०) प्रेरणा कर्षो एवो, अने (जीसणंमि के०)
जयानक एवी (जवरणे के०) संसाररूप अटवीने विषे (हिमंतो के०) चालतो
सतो (नरएसु वि के०) नरकने विषे पण, पूर्वोक्त दुःख (अणंतसो के०) अनन्ती
वार (पत्तोसि के०) पास्यो ठे. ॥ ८४ ॥

भावार्थ—हे आत्मन् ! तं ज्ञानावरणीयादिक आठ कर्म करीने नरकादिकग
तिने विषे, अनन्तीवार दुःख जोगव्यामां खामी राखी नथी. तोपणबली पाठां
तेनातेज दुःख प्राप्त थाय, तेवा उपाय करे जाय ठे. माटे हवे तेवां दुःखो जोग
गवां पमे नहि, तेवो उपाय कख. ॥ ८४ ॥

ममसु २ नरकपदीपु ३ वचनललाहस्य गीतस्य च वेदनास्त्रासु १

सत्सु नरयमहीसु वज्जानलदाहसीयवियणासु ॥

विपिनः अनाकृतः

विलापन् करुणशब्दः

७

५

४

वसिथो अणंतखुत्तो । विलवंतो करुणसद्वेहि ॥

अर्थ—हे जीव ! तू (वज्जानलदाह के०) वज्जामिनो ठे दाह ते जेने विपे. एट-
ले अतिशे तीक्ष्ण ठे अग्नि ते जेने विपे, अने (सीयवियणासु के०) अतिशे शी-
तनी ठे वेदना ते जेने विपे, एवी (सत्सु के०) सात (नरयमहीसु के०) नरक
पृथ्वीजने विपे (करुणसद्वेहि के०) करुण शब्दवन्ने (विलवंतो के०) विलाप कर
तो सतो (अणंतखुत्तो के०) अनंतीवार (वसियों के०) वशो ठे. ॥ ७५ ॥

ज्ञानार्थ—हे आत्मन् ! तू साते नरक पृथ्वीयोमां निवास करी आब्यो ठे.
अने त्यां त्यां उष्ण वेदना तथा शीत वेदना, आ नीचे लख्या प्रमाणे अनंतीवा

र सदन करी आव्यो ठे.

जेम ग्रीष्मऋतुना ठेह्ना समयभां आकाशनी मध्ये आवेलो, मेघरहित, घ
णा आकरां किरणवालो सूर्य, देदीप्यमान सते, जेना शरीरने विषे पित्तनो प्र-
कोप थयो ठे, तेवा पुरुषने, च्यारे बाजु खेरना अंगारानो अग्नि सलगवीने ते-
नी वच्चे राखीए, ने तेने जेवी उष्णवेदना घाय, ते करतां पण अनंतगुणी उष्ण
वेदना, नरकने विषे नारकीना जीवो जोगवे ठे. ते नारकीना जीवने त्यांथ्री उ
पासीने जो कदापि अहिना धगधगता खेरना अंगारामां सुचामीए, तो जेम शी
तन्न चंदननो लेप कर्षो होय, ने तेश्री जेम अत्यंत सुखश्री निद्रा आवे तेवी शी-
तनी निद्रा ते नारकीना जीवने आवे ठे. एवीज रीते पोप महिनानी रात्रीने
विषे मेघरहित आकाश अर्थे सते, हृदयादिकमां कंपाराला रोगवाला पुरुषने आ-
वरण रहित, हिमाचलनी पृष्ठीने विषे राख्यो होय, अने वली त्यां अत्यंत वा-
यराना ऊषाटा चावता होय, ते वखत ते जीवने जेवी शीतवेदना घाय, तेथी
पण अनंतगुणी शीतवेदना नरकने विषे नारकीना जीवो जोगवे ठे. ते नारकी

ना जीवने पूर्व कहेला, दिमानल पृथ्वीना स्थानमां राख्यो होय, तो जेम वा
 गरा विनाता सप्रानमां, ज्ञियालाने विप निज्ञ आवि, तेम ते नारकीना जीवने
 निज्ञ आवी जाय ठे. माटे एवां डःख छुं अंततीवार सहन करी आब्यो ठे.

माटे तेथी त्रास पामीने फरीची त्यां न जवुं पडे, एवा धर्मकृत्यां, साव-
 गान था ! ॥ ७५ ॥

पितृपातृस्वजनराहिनः

डुंतव्याधिनिः

पीमितः

बहुशः

३

४

६

५

पियमायसयणरहिड । डुरंतवाहिहि पीडिड बहुसो ॥

मनुजने निःसारे

विजापितः

किं न तं स्मरामि

२

१

७

८

११

माणुअज्जवे निस्सारे । विडाविड किं न तं सरसि ॥७६॥

अर्थ-रे जीव ! (निस्सारे के०) असार एवा (मणुअज्जवे के०) मनुप्यजवने
 विपे (पियमाय के०) पिता माता, अने (सयण के०) स्वजन. तेणे करीने । रहिड

के०) रक्षित एवो, अने (दुरंतबाहिहिं के०) दुःख करीने ठे अंत ते जेनो, एवा
 व्याधिये करीने (बहुसो के०) घणीवार पीमिजे के०) पीमा पाभ्यो एवो. एज
 कारण माटे (विलाविजे के०) विलाप करतो एवो, तुं जे ते (तं के०) ते मनुष्य-
 ज्ञवने (किं न सरसि के०) केम नयी संनारतो? ॥ ७६ ॥

ज्ञावार्थ-हे जीव! तुं मनुष्यजन्वमां पण माता पिता स्वजनादिक प्रिय
 वस्तुनो वियोग थवाथी तथा अनेक प्रकारना शरीरना व्याधिथी विलाप करी
 करीने मरण पाभ्यो हतो, ते वातेने तुं केम विसरी; जाय ठे? मनुष्यजन्व आ-
 थ्रीने अद्दं ममत्व तथा मोहपणा सहित निर्भाग्यपणा विषे एक सोमिल ब्राह्म-
 एनी कथा टीकामां लखी ठे. ते नीचे प्रमाणे जाणवी. ॥ ७६ ॥

कथा. ७

कौशांबी नगरीमां सोमिल नामे ब्राह्मण जन्मथी दरिद्री एवो रहतो हतो.
 ने तेने स्त्री, पुत्र, पुत्री, इत्यादिक घणुं कुटुंब हतुं. ते कुटुंबनी प्रेरणाथी एक
 विवस धन कमावयने अर्थे देशांतर गयो. त्यां तेषे व्यापारादिके रक्षित एवो,

पण दानभोगे सहित, एटले महोटा वानेश्वरी जेवो, एक योगी पुरुष वीठो. ते योगीये डब्यनी चिंताथी आकुल व्याकुल थएला ब्राह्मणने प्रवचुं के, तहारे शी चिंता थे? त्यारे तेले कहुं के, वारिद्रय एज मझारे चिंता थे. त्यारे योगी बोड्यो के, जो तुं महारुं कहुं करे, तो हुं तने मझेडो धनाढ्य करुं. त्यारे ते बात ते ब्राह्मणे कवळ करी. पगी ते डे जण पर्वतनी तलाटीसां (गुप्त स्थानकसां) गया, त्यां योगी बोड्यो के, आ सुवर्णसिद्धि अत्रानो रस थे. एटले योगीए पूर्वे ताळ त मको जूग त्रयादिक वेगीने अने घणा काल सूधी सूकां एवा कंडमूल फल इत्यादिकहुं जोजन करीने, एनी रीते सद्दा महेनत करीने अने समझीना पांडमानो पत्नियो करीने ते वने रसकुंपिकामांथी लेइने घले काले घणा प्रयासथी ते रस तुंवनीसां जरी राख्यो हतो. ते पेला दरिडी ब्राह्मणने देखाड्यो. ने कहुं के, आ सद्धमेथी रस थे. एटले त्रांत्रानां हजार पत्रां अग्निमां तपावीने उपरा उपरी लवकनीने मूक्यां डोय, तेसां आ रसतुं एक ठांपुं मूक्युं डोय तो, ते सर्व पत्रासां रस वैथइ जाय. एटले पद्देची जाय. अर्थात् तेज बखत ते सर्व पत्रां

सुवर्णमय थड जाय. एवी रीते योगिए वारंवार कहुं. त्यारे ते निर्जागी ब्राह्मण
ने बलटो कौत्र घड्यो, ने तेथ्री वे हाथे जालीने पेलुं रसनुं तुंबडुं, सादरुवुकना
पांननामां ढोली दीधुं. त्यारे ते योगिये ते ब्राह्मणने घणोज अयोग्य जाणीने ते
नो त्याग कर्यो. अने ते ब्राह्मण पण पृथ्वीमां अमण करतो करतो एटले पैसा
पैसा एम पोकार करतो करतो मरण पाम्यो, पण ते अड्या नही.

आ कप्रानुं तात्पर्य ए बे के, जेम निर्जाग्य जीवने घणुं धन पामवानो अव
सर आवे तोयपण तेने ते धन लेवुं खूजे नही. तेम आ जीवने पण मनुष्य ज्ञ-
वमां जिनधर्मरूप धन ग्रहण करवानो अवसर आव्यो ठे, तोयपण बहुलकर्मि
पशाथी जिनधर्मरूप सुवर्णस्त्रिजिनो रस लेवानुं मन नथी श्रुंतुं, ए वहु आश्चर्य-
कारक ठे !! ॥ ८६ ॥

पवनः इव गगनमार्गे अलाङ्कितः सन् भ्रमति स्रवणे श्रीवः
७ ८ ६ ए १० १ ?

पवणुं व गयणमगे । अलस्त्रिज नमइ नववाणे जीवो ॥

स्थाने स्थाने समुद्र

धनस्वजनसंधानम्

३

४

वाग्द्वारंमि समु । प्रिक्रण धनसयणसंधानम् ॥ ८७ ॥

अर्थ—हे आत्मन् ! (जीवो के०) आ जीव जे ते (जनवणे के०) संसाररूप
अटवीने विषे (वाणद्वारंमि के०) स्थान स्थानेने विषे (धनसयणसंधानम् के०)
धन तथा स्वजन तेना समूहने (समुद्रिकण के०) त्याग करीने (गयणसगणे
के०) आकाशमार्गिने निणे (पवणु व के०) पवननी पेंठे (अलखिकल के०) अदृश्य
रूपे थयो सतो (जमह के०) जमे ठे. ॥ ८७ ॥

ज्ञावार्थ—जस आकाश मार्गसां वायु करे ठे, तेम आ जीव पण जयाटवी
सां अदृश्यपणाप्री एटले आ पूर्व अक्षारो कोण सगो हतो ? तेवा अजाणपणाप्री
अनेक स्थानेने निणे व्रक्षण करे ठे. तेसां अनेक जयने विषे मलेलां धन तथा
स्वजन इत्यादिकनो त्याग करीने एटले तेमनी शी गति हशे ? एवी चिंता मूकी
ने वर्त्तमानकायनां स्वजनादिकने सुखी करवाने तथा धन मेलववाने अर्थ देशो

દેશ જમે છે. અર્થાત્ વાયુવેને પાનઠું જેમ પરાધીન અફને હમે છે, તેમ કેટલાક ક પુરુષો ધનને અર્થે શરીરનું હુઃખ પણ ન ગણતાં, કોઈ વિલાયત જાય છે, કોઈ ચીન જાય છે, કોઈ લંકામાં જાય છે, કોઈ બ્રહ્મદેશમાં જાય છે. इत्यादिक अनेक देशમાં જાય છે. તેવામાં ત્યાં અનેક પ્રકારનાં નિમિત્ત મલવાથી મરણ પામે છે. એવી રીતે આ જીવ નજરે દેખે છે, તો પણ કર્મ ઊપર વિશ્વાસ રાખીને સંતોષ રાખી ધર્મસાધન કરતો નથી. ॥ ૫૭ ॥

વિધ્યમાનાઃ અસકૃત્વ જન્મજરામરણાન્યેવતીક્ષ્ણાઃ કુંતલૈઃ

૬ ૫ ૪

વિદ્ધિજ્ઞંતા અપસયં । જમ્મજરામરણતિસ્કકુંતેહિ ॥

હાસં અનુવ્રવંતિ ઘોરં સંસારે સંસરંતઃ સંતઃ જીવાઃ

૭ ૬ ૧ ૨ ૩

હુહમ ડાગુહવંતિ ઘોરં । સંસારે સંસરંત જિહ્વા ॥ ૫૭ ॥

તથાપિ કુણમપિ કદાપિ નિથયે અજ્ઞાનમેવત્તુંગસ્તેનરુદ્ધાઃ જીવાઃ

૧ ૨ ૫ ૬ ૭ ૪

તદ્દેવિ સ્વણંપિ કયાધિ હુ । અન્નાણચુયંગમંકિયા જીવા ॥

संसारएवचारकोणुसिगृहं तस्मात् नच उद्विजंते मूढमनसः

७ ए १० ३

संसारआरगानु । नय बुविजंति मूढमणा ॥८९॥ युगमम् ॥

अर्थ—(संसारे के०) व्यागरतिरूप संसारने विषे (संसर्त के०) पर्यटनकरता एवा (जिआ के०) जीव जे ते (जम्भजरामरण के०) जन्म जरा मरणरूप (ति रकुंतेहिं के०) तीक्ष्ण जालायि करीने (असयं के०) वारंवार (विद्विजंता के०) विघाता सता धोरं के०) रौद्र (आकरा) एवा (डुहंके०) डुखने (अणुहवंति के०) अनुभवे ठे ॥८९॥ (तहवि के०) तोयपण एटले पूर्व कहुं तेषु डुःख जोगवे ठे तोयपण (मूढमणा के०) मूढ ठे मन ते जेमनुं एवा. अर्थात् मूर्ख एवा, अने (अज्ञानभ्रुयंगंकिया के०) अज्ञानरूप सर्पे मइया एवा (जीवा के०) जीव जे ते (कयावि के०) कोइ वखत पण (डु के०) निश्चे (संसारचारगानु के०) संसाररूप वंदिखानाश्री (खणंपि के०) कणभात्र पण (नय बुद्विजंति के०) बुद्धिग नश्री पामता, एटले वैराग्य नश्री पामता! आते केटलुं वधुं आश्चर्य? ॥ ८९ ॥

ज्ञावार्थ—जेम कोइ जालो सारे, ने तेनी वेदना छती होय, तेवामां बली बी
 जो जालो सारे एबी रीते उपरा उपरी वागवाची जेबुं छुःख जोगवे, तेवी रीते
 आ संसारी जीव पण जन्म जरा मरण इत्यादिकनां घणां जयानक छुःख उप
 रा उपरि जोगवे ठे. ॥७७॥ तोयपण अज्ञानरूप सर्पे मशेला एवा मूढ जीव,
 संसाररूप धंधिलानात्री कोइ बखत पण कणमात्र उहेग पासता नथी. आ के
 टलुं वधुं आश्चर्यं ठे!!! ॥ ७८ ॥

क्रीमिप्यासि तिर्यंतिलीयावत् शरीरमेवापीतस्यां यत्र पनिमसयं

कीलसि कियंतवेछं । सरीखावीइ जठ पइसमयं ॥

काजाएवअरयइसस्वथीनिः शोण्यसे जीवितमेवांजोलंतस्यथोपःप्रवाहः

काजरहंछद्भीहि । सोसिजइ जीवियंजोहं ॥७९॥

अर्थ—हे जीव ! तू (सरीखावीइ के०) शरीररूप वाद्यने धिये (कियंतवेछं

કે૦) કેટલા કાલ સૂચી (કીલસિ કે૦) ક્રીસા કરીશ ? (જહ્ન કે૦) જે શરીરરૂ-
 પ વાહ્યને વિષે (પદ્મસમયં કે૦) સમય સમય પ્રત્યે (કાલરહદં ઘનીહિ કે૦) કા-
 લરૂપ રહેંટની ઘનીયો વરુ (જીવિયંત્રોહં કે૦) જીવિતરૂપ જલનો પ્રવાહ (સો-
 સિજ્ઞકે૦) શોપ પામે છે. અર્થાત્ સૂક્ષ્મ જાય છે. ॥ ૯૫ ॥

માત્રાર્થ-જેમ રહેંટ વરુ વાહ્યમાંથી જેમ જેમ પાણી કાઢીએ, તેમ તેમ તે પાણી ઇંતું થતું જાય છે. તેમ હે જીવ ! તેં પણ જેટલું આયુષ્ય બાંધીને જન્મ લીધો છે, ને તેમાંથી જે જે સમય જાય છે, તેટલું આજીવું ઇંતું થતું જાય છે. કહેવ ત તે કે, માવાપ જાણે કે, મહારો દિકરો મહોટો થાય છે; પણ તે દિવસે દિવસે આજીવું ઘટવાથી નહાનો થતો જાય છે. એ પ્રમાણે વિચારતાં તો, આજીવનાં અંત આવતાં વાર નહિ લાગે. કેમકે, સમયે સમયે ઘટવાપણું છે માટે. જેમકે, કોઈને શૂલી દેવા લર જાય છે, અને તે શૂલી સો મગલાં ઢેટી છે. ત્યારે તે માણસ જેમ જેમ શૂલી સન્મુખ પગલાં ધરે છે, તેમ તેમ તેને મૃત્યુ નજીક નજીક આવતું જાય છે. અને તે વખત તેને યાનપાનાદિક કાંઈ પણ ગમતું નથી. કેમકે, એને મૃત્યુ નક્કી

कुछुं जाण्युं ठे माटे. तेम हे चेतन! तहारां पण जेम जेम वर्ष जाय ठे, तेम तेम तहारे पण मृत्यु सन्मुख आवे जाय ठे. एटले जो कदि तहारं आयुष्य सो नर्भनुं होय, अने तेमांथी जे जे वर्ष गयां, तेठुं आयुष्य सो वर्षमांथी उठुं प्रयुं जाणवुं. अर्थात् आ अल्प आयुष्य ऊपाटाबंध पुरु अशे. अने मनना मनसुवा सनसां रद्दी जशे. अने पावलथी घणोज पश्चात्ताप अशे! माटे प्रमाद डोमनि परलोकां साधन करवासां सावधान था. ॥ ए० ॥

एज वातेने मूल ग्रंथकार पण जणावे ठे के,

रे जीर बुध्यस्व मासुन्न मा प्रमादंभे कुरु रेपाप
 १ २ ३ ४ ५ ६ ७ ८ ९

रेजीव बुन्न मामु । प्र मा पमायं करेसि रेपाव ॥

किं परलोकै गुरुडः लज्जनं प्रवसि हे अज्ञान हे मूढ
 ११ ए १० १२ ८

किं परलोए गुरुड । स्कन्नायणं होहिसि अप्रयाण ॥ ए १ ॥

अर्थ— (रे जीव के०) हे जीव ! तू (बुझ के०) धर्मने विषे बोध पाम्य. परा (मामुझ के०) सोह न पाम्य. जे कारण माटे (रेपाव के०) हे पाप जीव ! (पमायं के०) प्रमादने (मा करेसि के०) न करीश. (अयाण के०) हे अजाण ! एटले हे मूढ ! प्रमाद करीने (परलोए के०) परलोकने विषे (गुरुडुस्कभायणं के०) महोटा दुःखने रहेवाना आजनरूप (किं के०) केस (होहिसि के०) आय ठे ? ॥ ए१ ॥

भावार्थ—हे आत्मन् ! तू अदृष्टना वशाथी दुर्बल एवा मनुष्यभवेने पामीने तैसां वली जैनधर्म पामीने धर्मने विषे प्रमाद न कख. तेम ठतां जो प्रमाद क रीश, तो महा दुःखने पामीश. ॥ ए१ ॥

बुद्धचस्व रेजीव त्वं मामुह्य जिनमने ज्ञात्वास्वरूपं

४

५

६

७

८

बुधसु रेजीव तुमं । मामुध्रसि जिणमयंमि नाकणं ॥

यस्मात् पुनरपि एषा सामग्री दुर्लभा हे जीव
 ७ ए १० ११ १२ ७

जम्हा पुणरवि एसा । सामग्री उद्धवा जीव ॥ ए२ ॥

अर्थ—(रे जीव के०) हे जीव (तुमं के०) तुं] बुज्जसु के०) धर्मने विषे बोध
 पाण्य. अने (नाज्जलं के०) धर्मने जाणीने (जिएमयंसि के०) जिनशासनने विषे
 (मासुज्जसि के०) मोह न पाण्य. एटले सन्धक् प्रकारे जिनधर्म अंगीकार कख.
 (जम्हा के०) जे हेतु माटे (जीव के०) हे जीव! (पुणरवि के०) फरीने पण
 (एसा के०) आ (सामग्री के०) धर्म सामग्री जे ते (उद्धवा के०) उद्धव ते.
 एटले फरी फरीने धर्म सामग्री मलवी महा उद्धव ते. ॥ ए२ ॥

ज्ञावार्थ—हे आत्मन् ! धर्म साधन करवाना अंगरूप एटले मनुष्यनो ज्ञव,
 शुद्ध श्रद्धा, संजम, अने तेने विषे वीर्यसुं फोरवबुं, ते फरी फरीने चक्रवेधनी
 पेठे, मलबुं महा उद्धव ते. एटले काकतालीयन्यायथी एकवखत तेने मळ्युं
 ते: ते फरीत्री मलबुं अत्यंत उद्धव ते. ॥ ए२ ॥

छलने पनः भिनर्भमः एकशोडशः तं प्रयादस्याकरः हानिः सुखेभेदेहि सुखसंबन्धकः च

३ ४ १ ४ ५ ६
डुलहो पुत्रा जिह्वाभस्त्रो । तुमं कनाथायरो सुहेसी य ॥

डुःसहं अस्ति च नरकडः तं कथं तं कः हिष्वसिभ्यतः कारणात् तत् न शारीरपरलोकं

३० ७ ८ १५ १५ १६ १७
डुसहं च नश्यदुत्कं । कह कोहिसि तं न थाणासो ॥ ए३

अर्थ—हे जीव ! आ (जिसवस्यो के०) आ पासेलो द्विबर्द्ध जे ते, (पुण के०) वली फरीश्री पामयो (डुलहो के०) मर्ह दुर्लभ ठे. अने दुभ के०) तुं (पमायायरो के०) प्रमादनी खाण ठे. अने (च के०) वली (सुहेसी के०) सुख नी बांवा करे ठे. एटले प्रमाद करीने सुखनी बांवा रखे ठे, ते सुख तने क्यां भी मलशे ? (च के०) अने (नश्यदुःख के०) नरकनां डुःख जे ते (डुसहं के०) डुःखे करीने पण सहन करवां कठण ठे. माटे (तं के०) ते (न याणामो के०) डुं नथी जायतो के, (कह होहिलि के०) तुं किये प्रकारे अइश ? एटले तहारी शी

गति थशे? ते हुं नथ्री जाणतो. ॥ ए३ ॥

ज्ञावार्थ—श्री आवश्यक निर्युक्तिमां कहुं ठे के, आलसथी साधु पासे जइ
ने धर्म सांजली शकतो नथी. तथा मोहथकी घरनी जंजालने विषे मूढ थइने
रह्यो ठे. अर्थात् साधु पासे जइ नित्य शुं सांजलबुं ठे? घणीवार सांजलेबुं ठे.
एम घारीने धर्म सांजलवानी अवज्ञा करे ठे. तथा जात्यादिकना अग्निमान-
थी तथा क्रोधथी तथा प्रमादथी एटले मथादिक कुव्यसन सेववाथी तथा कप-
णपणथी एटले जो उपाथे जइशुं, तो कोइ धर्ममार्गनी टीपमां लोकलाजथी
कांइ आपबुं पइशे. तथा जयथी एटले जो उपाथे जइशुं, तो नरकादिकनां
दुःख सांजलवां पइशे. तथा शोकथी तथा अज्ञानथी एटले जाइबंध दोस्त-
दारना ना कहेवाथी तथा ब्याह्नेपथी एटले जाणी जोइने घणी जंजाल न-
नी करवाथी तथा कुनूहलथी एटले गीत नाटकादिकना उंदमां पइवाथी तथा
रमणथी एटले जनावरनी साथे क्रीडा करवाथी इत्यादिक अनेक कारणोथी

पोमेलुं एबुं पण मनुष्यपणुं एले गमावे ठे. एटले जवससुइश्री तारनार अने
 सकल सुखने आपनार एवा जिनधर्मने करतो नथी. अने सांसारिक सुखनी
 बांढा करे ठे. पण हे जीव ! तुं सामान्य दुःख पण सहन करी शकतो नथी,
 त्यारे नरकनां दुःसह दुःख तहाराश्री केम सहन थशे ? अने पमलोकभां तहा
 री शी गति थशे ? एम गुरु महाराज उपदेश करे ठे. ॥ ए३ ॥

अस्थिरेण स्थिरः समञ्जन निर्मलः परवशेनरोगादिना स्वाधीनः

३ ६ ३ ७ ४ ७

अस्थिरेण थिरो समले । ए निम्मलो परवसेण साहीणो ॥

देहेन यदि ज्याज्यंत धर्मः तदा किं न पर्याप्तं किं नसंपन्नं
 ५ १ १० ए ११ १२ १३ १४

देहेन जइ विठप्पइ । धम्मो ता किं न पज्जतं ॥ए४॥

अर्थ—रे जीव ! (जइ के०) जो (अस्थिरेण के०) अस्थिर एवा, तथा (सम-
 लेण के०) सलसहित एवा. अने (परवसेण के०) परवश एवा (देहेण के०) देह

वन्दे (धियो के०) स्थिर एवो. अने (निम्मलो के०) निर्मल एवो. अने (साहीलो के०) पोताने स्वाधीन एवो (धम्मो के०) धर्म जे ते (विटप्पइ के०) उपार्जन थइ शकै ठे, तो (ता के०) त्यारे त्हारे (किं न पज्जतं के०) शुं न प्राप्त थयुं? अर्थात् सर्वे प्राप्त थयुं. ॥ ए०६ ॥

नावार्थ-हे जीव! आ अशाश्रुत वेदनाके परलोकमां निरंतर सहायकारी एवो धर्म उपार्जन आय ठे, तो शुं न परिपूर्णे थयुं? अर्थात् सर्वे परिपूर्णे थयुं. एट्ठे घणो महोदो लाज मढयो, एसं जालुं, तेसज आ मलभूत्र जरेला वेद-वन्दे निर्मल एवो जिनधर्म उपार्जन आय तो, शुं परिपूर्णे लाभ न जळयो कहे-वाय? अर्थात् जगत्मां जेटला लाज कहेवाय ठे, ते सर्वे हाज जली यूक्याज कहेवाय. तेसज रोमादिकने आषील एवा वेदुं जे जो. स्वाधीन थुं जे जिनधर्म मले, तो शुं एने कांइ पया मलवानी खानी रही कहेवाय? अर्थात् नज कहे-वाय. ते कहुं ठे के,

चिन्तारजमनार्थं चरमाप्यते काषसंभयैः ॥

रेणुना चेद्विरप्यं चेतुधात्रिधर्नीरविन्दुना ॥ १ ॥

गृहेण यदि ताद्राज्यं देहेत सुकृतं यदि ॥

कस्तदा तदा दृहीयात्तरदानच्चविचारकः ॥ २ ॥ युग्मम्.

अर्थ-तत्त्व अग्ने अतत्त्वतो विचार करनार (बुद्धिमान्) पुरुष जे ते, काचना ककथा साटे, अमूढ्य एवा चिंतामणि रत्नमे कोण न ग्रहण करे? तथा धूल आपीने सोढुं कोण न ग्रहण करे? तथा पाशीनो विंहु आपीने अमृतना समु इमे कोण न ग्रहण करे? तथा पोताने र्हेवांनुं गुंपडुं आपीने चक्रवर्तिनुं राज्य कोण न ग्रहण करे? अर्थात् तत्वातत्त्वना विचारनार तो तरतज ग्रहण करे! तेवीज रीते आ मलमूत्रादिके करीने अरपूर एवा देहवने धूर्वे कहेजा चिंतामणी रत्न समान जैनधर्मने कोण न ग्रहण करे? अर्थात् जे महामूर्ख होय तेज न ग्रहण करे. ॥ १ ॥ २ ॥

एवी रीते विचारीने आ महामलिन एवा शरीर अपरथी मोह उतारीने, जेम बने तेम शुद्ध एवा धर्मने ग्रहण कख. ॥ ए४ ॥

यथा चिंतामणिरत्नं

सुलभं न निश्चये स्रथति तुष्टविज्ञानानां अल्पपुण्यानां

जह चिंतामणिरयणं ।

सुलहं न हु होइ तुष्टविहवाणं ॥

गुणविभ्रववजितानां

जीवानां तथा धर्मस्त्वमपि

ए

१०

७

३३

गुणविहववजियाणं । जियाण तंह धम्मरयणंपि ॥ए५॥

अर्थ—हे जीव ! (तुष्टविहवाणं के०) तुष्ट विभ्रववालाने (जह के०) जेम (चिंतामणिरयणं के०) चिंतामणि रत्न जे ते (सुलहं के०) सुलभ एवं (न हु होइ के०) नज होय. (तह के०) तेम (गुणविहववजियाणं के०) गुण रूप वै-भवे करीने रहित एवा (जियाण के०) जीवोने (धम्मरयणंपि के०) धर्मरत्न जे ते पण, सुलभ न होय. ॥ ए५ ॥

भावार्थ—तुष्ट विभ्रववाला जीवोने एटले पशुपाल जेवा स्वल्प पुण्यवाला प्राणियोने, जेम चिंतामणिरत्न सुखे पाषवा जोग्य न होय, अर्थात् पुण्यहीन

जीवो, जेम चिंतामणि रत्न पामी शकै नही, तेम सम्यक्त्वादि गुणरूप विभवे करीने रहित एवा प्राणियो, शुद्ध धर्मरूप रत्नेने पामी शकै नही. जे जयदेव कु मारनी पेटे घणा पुण्यरूप गुणोए करीने जेरेला होय, तेज प्राणियो, आ मनुष्य गतिने विषे चिंतामणि रत्नसमान सद्धर्म प्रत्ये पाभे ठे. ॥ ए५ ॥

कथा. ८

इहां पशुपाल अने जयदेवनुं वृत्तांत आ नीचे प्रमाणे.

हस्तिनापुर नगरने विषे नागदेव नामा शैठनी वसुंधरा जार्यानी कूखभां इत्पन्न थएलौ जयदेव नामे पुत्र हतो. तेणे वार वर्ष सूधी रत्ननी परीक्षानो अ-र्यास कर्यो. त्यार पठी ते शास्त्रना अनुसारे महा प्रभाववाळुं चिंतामणि रत्न जाणीने बीजा मणियोने पथरा तुड्य गणीने तेज चिंतामणि रत्नेने मेलववा माटे सर्व नगरने विषे हाट हाट अने घर घर प्रत्ये जमतो हतो. परंतु ते रत्न क्यांहि पण पाभ्यो नही. त्यारे खेद पामीने माता पिताने कहेतो हवोके, महा सं चित्त चिंतामणी रत्नेने विषे लाग्युं ठे. माटे हुं तेने अर्धे बीजे ठेकाणे जइश.

त्तारे, माता पिताए कह्युं. हे पुत्र! आतो निश्चे कल्पनाज ठे. परंतु परमार्थ अ-
 की चिंतामणी नथी. ते कारण, माटे तुं पोतानी खुशी प्रमासो वीजां रलोश्री
 व्यापार कर. एवी शति बहु कहुं, परंतु जयदेव, चिंतामणी पामवानो निश्चय
 करीने इस्तिनापुरश्री वीकळीने दखा पर्वत, नगर, गाम, खाण, करवट, पत्तन,
 समुद्रीर एटदा स्थानकोने विरे ते चिंतामणीने खोलतो सतो घणा काल ज-
 म्यां. परंतु क्यांछि ते तल पाथ्यो नही. पठी बडाल सबबासो थइने पोताना म-
 नमां विचार करवा लाग्यो के, हुं! आ चिंतामणी रत्न सांभु ठे? के, जूठुं ठे?
 जे माटे क्यांछि पण बेसबायां आवतं नथी!! अण्बा शास्त्रमां कहेलुं ते मणिनुं
 वतापणु फेरफार न होय. माटे क्यांछि पण दहे. एदो निश्चय करीने फरीने प
 ण घणी मणिनी खाणो जेतो सतो ते रत्ननी घणी खोल करवा लाग्यो. त्तार
 पठी एक दहामो कोइक बुद्ध पुरुषे तेने कहुं के, हे जइ! इहां एक मणीनी खा
 ण ठे. तेने क्षिपे जे पुण्यवंत प्राणी होय, ते चिंतामणी पामे. पठी जयदेव तेना
 वचनश्री त्यां जइने चिंतामणी खोलवा लाग्यो. ते अचत्तरे त्यां एक मंदबुद्धिवा

ला पशुपालना हाथमां गोल आकारवालो पथरो देखीने ते पथराने शाखमां क
 हेला लक्षणोये करीने चिंतामणी जायतीने, ते जयदेवे ते पशुपाजनी पासि मा-
 र्यो. त्यारे पशुपाले कह्युं. त्तारे जार पथराखुं शुं काम ठे ? जयदेवे कह्युं. हुं म-
 हारे घेर जइने ठोकरानेने रमवा जाणीश. पठी पशुपाले कणुं. कहां जावा घ-
 णा पथरा पड्या ठे. ते तमे पोतिज केस तेरा गणी ? जयदेव बोटयो. एअलां म
 हारे घेर जावनी उतावल ठे. साटे एज असे जाण्य. हुं इहांती नीजो घामीश.
 एवी रीते कह्युं, तोपण ते पशुपाले परमे उपकार करथाना सज्जये रहितपणे क
 रीने तेने न आप्यो. पठी जयदेवे उपकार पुष्टिये करीने तेने कह्युं. हे जइ ! जो तुं
 मने नश्री आपतो, तो तुं पोतिज ए चिंतामणी रजनुं आरायल कह्य. जैची आ
 चिंतामणी तने पण वांठित फल झणें. त्यारे पशुपाले कह्युं. जो आ चिंतामणी
 साचुं ठे, तो महारुं चिंतन करेलुं कहुं, जोरहीना चतधुं चूरलाधिक हीश आ-
 पो. त्यारे लगारेक हसीने जयदेवे कह्युं. अहो ! एम न विचारीये. त्रण उपवास
 करीने संभ्या समये ए मणिने शुद्ध पालीशी पलालीने शुद्ध नूमिये उंचे स्था-

लोको पण तेनी स्तवना करावा लाग्या. पोते जावजीह सूची सुखी थयो. ए प्र-
कारे धर्मरुण रवनी शास्त्रिने दिसे पशुपाल अते जयेदेवने कएनय कधो.

यथा दृढिसंयोगः न भवति जासंधाना जीधाना

१ ४ ५ ६ १

जहू पिनीसंजोगो । न होइ अशंभवाए जीवाणं ॥

तथा जिनदासंयोगः न सदाबि विधवालेन अंधाणां जीवानां

७ ए १० ११ ८

तहू जिएअयसंजोगो । न होइ शिंभजीवाणं ॥ एह ॥

अर्थ—(अहू के०) दोम (अशंभवाए के०) जन्मराथीज अंध एवा (जीवाणं
के०) जीव जे तेमने (दिडीसंजोगो के०) दृष्टिनो संयोग जे ते. एटले आंखे क-
रीने देखवुं (न होइ के०) न होय. (तहू के०) तेम शिंभजीवाणं के०) मिथ्या
त्वे करीने आंधला एवा जीवोने (जिएअयसंजोगो के०) जिनमतनो संयोग जे
ते. एटले जिनमतनी प्राप्ति (न होइ के०) न होय ॥ एह ॥

ज्ञावार्थ—जैस जन्मरार्थी अंध अएला पुरुषोने स्थूल पदार्थ पण देखवामां
 आवतो नथी, तेअ मिश्रपात्ररूप कुवासनाये करीने विवेकरूप चक्षुये रहित अ
 एला जीवने पण, जिनशासनरूप सूर्य दीठामां आवतो नथी. एटले जिनशा-
 सनती प्राप्ति थती नथी ॥ ए६ ॥

प्रत्यक्षे अनंतगुणे जिनच्छर्मे न दोषलेशोपि ॥

१ २ ३ ४ ५ ६
 पञ्चस्कस ऽणंतगुणे । जिणंदधम्मे न दोसलेसोवि ॥

तथापि नियये अज्ञानेन अंधाः न रमंते कदापि तस्मिन्जिनमते जीवाः
 ६ ए ७ ८ ९ १० ११ १२ १३ १४ १५ १६ १७ १८ १९ २० २१ २२ २३ २४ २५ २६ २७ २८ २९ ३० ३१ ३२ ३३ ३४ ३५ ३६ ३७ ३८ ३९ ४० ४१ ४२ ४३ ४४ ४५ ४६ ४७ ४८ ४९ ५० ५१ ५२ ५३ ५४ ५५ ५६ ५७ ५८ ५९ ६० ६१ ६२ ६३ ६४ ६५ ६६ ६७ ६८ ६९ ७० ७१ ७२ ७३ ७४ ७५ ७६ ७७ ७८ ७९ ८० ८१ ८२ ८३ ८४ ८५ ८६ ८७ ८८ ८९ ९० ९१ ९२ ९३ ९४ ९५ ९६ ९७ ९८ ९९ १००

तद्वन्नि हु अन्नाणंधा । न रमंति कयावि तंमि जिया ॥ ए७ ॥
 अर्थ—(पञ्चस्कं के०) प्रत्यक्ष प्रमाणे करीने सिद्ध एवो, अने अणंतगुणे के०
 अनंता ठे गुण ते जेने विये एवो (जिणंदधम्मे के०) जिनंइतो धर्म तेने विषे
 (दोसलेसोवि के०) अपयश प्रमुख दोषनो लेश पण (न के०) नथी. (तहवि
 के०) तोयपण (अन्नाणंधा के०) अज्ञाने करीने आंधला एवा (जिया के०) जीव

जे ते (डु के०) निश्च (तंमि के०) ते जिनेन्द्रापित धर्मने विषे (कयावि के०) करारे पण. एटले कोइ वखत पण (न रसंति के०) नथी रमता. एटले नथी जोहाता! ॥ ए७ ॥

ज्ञावार्थ-आ लोकेने विणे यश, अने परलोकेने विषे स्वर्ग तथा मोक्षनां सुख आपवा. रूप गुणवाला, अने जेने विषे कांइ पण दोप नथी एवा, श्री जिनेन्द्रधर्मने प्रत्यक्षपणे देखे ठे, तोयपण अज्ञाने करीने आंधला एवा जे पुरुषो, ते जेम जे वस्तु ठे, तेम ते वस्तुने जणावनार एवा श्री जिनधर्मने अंगीकार नथी करता ॥ ए७ ॥

मिथ्यात्वे अनंतदोषाः प्रकृताः दृश्यंते न अपि च गुणलेशः

मिहे अप्रणुंतदोसा । पयसा दीसंति न वि य गुणलेशो ॥

तथापि च तं एव जीवाः ह्येति विस्मये मोक्षांथाः निषेवंते

तद्द्विय तं चैव जिया । ही मोहंधा निसेवंति ॥ ए७ ॥

अर्थ—(मिह्वे के०) मिथ्यात्वने विषे (पयसा के०) प्रकट एवा (अणंतदोसा के०) अनंत दोष जे ते (दीसंति के०) देखाय ठे. (य के०) वली. तेमां (गुणले-सौ वि के०) गुणनो लेश मात्र पण (न के०) नश्री (तहविय के०) तोयपण साहंया के०) मोहि करीने आंधला एवा (जिया के०) जीव जे ते (तं चैव के०) ते मिथ्यात्वनेज (मिसेवति के०) सेवे ठे. ते (ही के०) निश्चे घणुंज आ-अर्थ ठे !!! ॥ एण ॥

भावार्थ—कुगुरु कुदेव अने कुधर्म तेमनो अंगीकार करवारूप अध्येवसायेने विषे एटले मिथ्यात्वने विषे नरकपातादिक अनंत दोष प्रकट देखाय ठे, पण ते मां गुणनोतो लवलेश पण देखातो नथी. तोयपण मोहि करीने अंध अएला जीवो, ते मिथ्यात्वनोज आश्रय करे ठे. एटले ते मिथ्यात्वनेज अंगीकार करे ठे, परंतु जिनधर्मने अंगीकार नश्री करता, ते घणुंज खेदकारक ठे !!! ॥ एण ॥

धिकृभिकृ त्व तेषां नराणां विज्ञानेशिल्पे तथा गुणेषु कुशजल्वयत्

१.३ ६ ७ ८ ए १० ११

धिवो ताण नराणं । विन्नाणे तह गुणेषु कुशलत्तं ॥

१

३

४ ५ ५

सुहसच्चधम्मपरयणे । सुपरिस्कं जे न जाणंति ॥एए॥

अर्थ—(सुहसच्चधम्मपरयणे के०) सुखकारी अने सत्य एवा धर्मरूप रत्नने विषे (जे के०) जे पुरुषो (सुपरिस्कं के०) जलो रीते परीक्षाने (न जाणंति के०) नश्री जाणता. अर्थात् नश्री जाणी शकता, (ताण के०) ते (नराणं के०) पुरुषोना (विनाणे के०) विज्ञानने विषे (तह के०) तथा (गुणेषु के०) गुणने विषे, (कुसलनं के०) कुशलपणाने (धिद्धिके०) धिक्कार श्राउ! धिक्कार श्राउ!! ॥एए॥

भावार्थ—जगतने विषे जे पुरुषोनुं शिष्टपचातुर्य, कलाकौशड्य, औदार्य तथा शौर्य धैर्यादिकने विषे कुशलपणुं धणुंज बलणाय वे. एटले रत्नादिकनी प-रीक्षा करवामां घणा माहा कहेवाय वे, ते पुरुषो सुखकारी अने सत्य एवा धर्मरूप रत्ननी परीक्षा, जो न करी शक्या, तो तेमना सधला महापणपणाने अतिशे धिक्कार श्राउ!! धिक्कार श्राउ!! ते उपर शास्त्र म कहुं वे के, वहे

तेर कलासां कुशल एवा पंस्मित पुरुषो होय, तोपण जो तेमणे सर्व कलासां श्रेष्ठ
 एवी जे धर्मनी कला नश्री जाणी, तो ते निश्चे अपंस्मितज जाणवा. माटे सर्व
 परीक्षा करतां धर्मरूप रत्ननी परीक्षा करवी, तेज श्रेष्ठ परीक्षा ठे. ॥एए॥

॥ अनुष्टुप् वृत्तम्. ॥

जिनवर्गः अयं जीवानां अपूर्वः कल्पपादपः

३ १ ३ ४ ५

जिणधम्मो ऽयं जीवाणं । अप्पुवो कप्पपायवो ॥

स्वर्गापवर्गमुखानां फलानां दायकः अयं

७ ८ ९ ६

सग्गापवग्गसुक्खाणं । फळाणं दायगो इमो ॥ १८०॥

अर्थ—(अयं के०) आ (लिणधम्मो के०) जिनधर्म जे ते (जिवाणं के०) जी
 वोमे (अप्पुवो के०) अपूर्व एटले अप्रसिद्ध एनो (कप्पपायवो के०) कल्पवृक्ष
 ठे. केम के, (इमो के०) ए जिनधर्मरूप कल्पवृक्ष जे ते (सग्गापवग्गसुक्खाणं

के० स्वर्ग एटले देवलोक अने अपवर्ग एटले मोक्षतेना सुखरूप (फलाणं के०)
फलनो (दाइगो के०) आपनारो ठे. ॥१००॥

सावाश्री—आ जिनधर्मरूप कळपवृक्त अपूर्व ठे. एटले प्रसिद्ध कळपवृक्त तो,
फक्त आ लोकने विषे रहेलां पुजलिक सुखनेज आपनार ठे. परंतु आ धर्मरूप
कळपवृक्ततो, स्वर्गादिक फलने तशा मोक्ष फलने आपनार ठे. माटे अपूर्व कळप
वृक्त कह्यो. एवुं जाणीने तेनेज आश्रय करवो. ॥१००॥

धर्मः बंधुः सुमित्रं च धर्मः च परमः गुरुः
१ २ ४ ३ ६ ५ ७ ८

धम्मो बंधु सुमित्तो य । धम्मो य परमो गुरु ॥

मोक्षमार्गवृत्तानां धर्मः परमः संवेदनः रथाः
१० ए ११

सुखसगंगपयट्टाणं । धम्मो परससंदणो ॥ १०१ ॥

अर्थ—रे जीव! (धम्मो के०) आ जिनधर्म जे ते (बंधु के०) बंधु (साइ) स-

मान ठे. (य के०) वली (सुमित्रो के०) सारा मित्र समान ठे. (य के०) वली
 (धर्मो के०) धर्म जे ते (परमो गुरु के०) नत्कृष्टा गुरु समान ठे. वली ते (ध-
 र्मो के०) धर्म जे ते (सुखसगपयद्यां के०) मोक्ष मार्गिने विषे प्रवर्तैला पुरु-
 षेने (परमसंदेशो के०) नत्कृष्टा एथ समान ठे. ॥ १०१॥

ज्ञावार्थ—जेम आपद् कालेने विषे ज्ञाइ सहायता करे ठे, तेम संसाररूप
 आपद्कालमां, आ जिनधर्म पण सहायता करे ठे, माटे ज्ञाइ समान ठे. तथा
 सारो मित्र जेम हितकारी अर्थेने मेलवी आपदाशी सुख करे ठे, तेम आ धर्म-
 रूप मित्र पण मनोवांगित सुख मेलवी आपवाथी सुमित्र समान ठे. तथा गुरु
 जेम असत् मार्गशी पावो वाले ठे, तेम आ जिनधर्म पण, नरक तिर्थेचादिक
 दुर्गतिमां जवाथी पावो वाले ठे. माटे नत्कृष्टा गुरुसमान ठे. तथा एथे करीने
 जेम मार्गनां सुखे सुखे जवाय ठे, तेम धर्मरूप एथे करीने मोक्ष मार्गमां सुखे
 सुखे जर शक्य ठे. माटे धर्मने परम एथ समान कह्यो ठे. एहुं जाणीने आवा
 जिनधर्मने विषे उद्यम करवो. ॥ १०१ ॥

॥ आर्यावृत्तसू ॥

चतुष्टयांगतीनां गान्धर्वाभिः स्वानितान्धेवान्जनेभेज्जदीतेज्ज्जकावने महाजीभि

चञ्जगङ्गां तडुहानल । पलित्तज्वकाणणे महाजीभि ॥

मेवस रेजीव त्वं जिनवचनं अमृतकुंभसमं

७ ३ ४ ६ ५

सेवसु रेजीव तुमं । जिणवयणं असियकुंभसं ॥ १०५ ॥

अर्थ—(महाजीबि के०) महा भयंकर एवुं (चञ्जगङ्गांतडुहानल के०) व्यार गतिमां रहेलां एवां अंततां दुःखरुप सहेटां अग्निपे करीने (पलित्तज्वकाणणे के०) लागतुं एवुं जे संसाररुप वन, तेने विपे रेजीव के०) हे जीव! (तुमं के०) तुं (अमियकुंभसमं के०) अमृतना कुंभ समान (जिणवयणं के०) जिन राजना वचनने (सेवसु के०) सेवन कख. एटले सिद्धांतमां कहेला अनुष्ठानने विनिसद्धित अंगीकार कख. ॥ १०५ ॥

जावार्थ-आ संसाररूप ज्ञर्यकर दावानलत्री दाऊलो एवो जे तुं, ते जिन-
वचनरूप अमृतना कुंरुमां सम आ. अर्थात् रूपा अनुष्ठानने ग्रहण कस्य. जेणी
तने अपूर्व सुखशांति थशे ॥ १०२ ॥

विपभे सव एवमरुदेशे अंततडःखान्येवग्रीषमतापस्तेनसंतसे

३ ४ ३

विससे जिवमरुदेशे । अणंतडुहगिम्हतावसंतसे ॥

गिन मर्माणुक्कएपवृक्करं स्मर त्वं हेजीव शिवमुखदं

६. ७ ७ १ ५

जिणधम्मकप्परुक्कं । सरसु तुं जीव सिवसुहदं ॥ १०३ ॥

अर्थ-(जीव के०) हे जीव! (विससे के०) विषम एटले चालनारने डःख
कारी एवा, अने (अणंतडुहगिम्हतावसंतसे के०) अनंतां डःखरूप ग्रीष्मऊतु-
ना तापवसे सारी पेटे तपेला एवा (जवमरुदेशे के०) संसाररूप मारवार देश
ने विषे (सिवसुहदं के०) सोकि सुखने आपनार एवा (जिणधम्मकप्परुक्कं

कै०) जिनधर्मरूप कल्पवृक्षने तुमं के) तुं (सरसु कै०) आश्रय कर. (आ ज-
 ग्याये टीकाकारे कल्पवृक्षनुं स्मरण कख. एवो अर्थ कखो ठे; ते विचारवा
 योग्य ठे. ॥ १०३ ॥

आवाध—हे जीव ! संसारनां अनेक दुःखरूप मारवाफू देशनी तथेती रेती,
 तेजां ब्रमण करता प्राणियोने झडाटा जाग्ये प्राप्त थयेतो जिनधर्मरूप कल्प-
 वृक्ष, तेज आश्रय करवा योग्य ठे. के, जेथी सकल वांछित सुखनी सिद्धि
 प्राय. ॥ १०३ ॥

किं बहुना जिनधर्मं यतितव्यं यथास्वात्मा भवोऽपि धोरं
 ? १ ३ ३ ४ ५ ६ ७

किं बहुणा जिणधम्मे । जइयध्वं जह भवोदहिं धोरं ॥

बहुभोजं तीर्त्ता अन्नसुखं लभते जीवः शाश्वत स्थानं
 ए १० ११ १२ १३

बहु तरियम ऽणंतसुहं । लहइ जिब सासयं ठाणं ॥ १०४ ॥

अर्थ—हे आत्मन्! (किं बहुणा के०) घणुं कहेवें करीने शुं! ते प्रकारे (जिण घम्मे के०) जिनवर्मने विषे (जइयवं के०) यत्न करवो. (जह के०) जेम (जिण के०) जीव जे ते (घोरं के०) मयानक एवा (मवोदहिं के०) संसाररूप समु-
 ड्ढे (लहु के०) शीघ्रपणे (तरियं के०) तरीने (अणंतसुहं के०) अनंतु ठे सुख
 ते जेने विषे एवुं (सासयं गाणं के०) शाश्वतुं स्यान् एटले मोक्क, तेने (लहइ
 के०) पामे. ॥ १०४ ॥

भावार्थ—हे मव्य जीवो! आखा मंत्रनो सारमां सार एटलो ज कहेवानो
 ठे के, जिनवर्मने विषे प्रमाद रहितपणे प्रयत्न करो. के, जेश्री तमने मोक्कनुं
 शाश्वतुं सुख प्राप्त थाय. ते सुखनुं वर्णन अइ शके तेम नथी. तेम वतां जो ते-
 ना स्वरूपने जाणवानी मरजी होय तो श्री आचारांगजी सूत्रना पांचमा लो-
 कसार नामा अध्ययनमां जोइ लेज्यो. ॥ १०४ ॥

आ ग्रंथना ५७ भा तथा ६० भा पानानी पुंठिसां जणाव्युं ठे
के सागरोपमनुं तथा पुज्जलपरावर्त्तननुं स्वरूप ग्रंथने अंते जणावी
शुं. ते ते इहां जणावीए ठीए.

अति सूदृमकालने एक समय कहे ठे. तेवा असंख्याता समये एक आवली
थाय, तेवी (?६७७७५?६) एक क्रोरु सरुसठलाख शिन्तेतिरहजार वेशेने सोल
आवलीये, एक सुदूर्त्त थाय ठे. तेवा त्रीश सुदूर्त्त एक अहोरात्रीरूप दिवस था
य ठे. तेवा पंदर अहोरात्रीए एक पखवानिपुं थाय ठे. तेवा वे पखवानिये एक
महिने थाय ठे. तेवा वार महिने एक वर्ष थाय ठे. तेवा असंख्याता कोमाको-
नी वर्षे एक पंडयोपम थाय ठे. तेवा दश कोमाकोनि पंडयोपमे एक अक्षा सा-
गरोपम थाय. ॥ इति सागरोपम प्रमाणम्. ॥

एज रीति एटले पूर्व कथा तेवा दश कोमाकोनि सागरोपमे, उत्संख्यणी

अत्रे बीजा दश कोनाकोमि सागरोपमे, अवसर्पिणी शाय. ए वे मलीने वीश
कोनाकोमि सागरोपमे, एक कालचक्र शाय. एवा अनंता कालचक्रे एक पुञ्ज
परावर्त्तन शाय. ॥ इति पुञ्जपरावर्त्तन प्रमाणम्. ॥

१ इहां पल्योपम त्रण प्रकारना ठे. ते कहे ठे. १ उच्चार पल्योपम. २ अच्चा पल्योपम.
३ द्वेत्र पल्योपम. तेमां वली ऐककना वादर अने सूक्ष्म एवा वे जेद ठे. तेमांता अच्चा पल्यो
पमंतुं स्वरूप जणात्रीण् डीए. केप के, आ वादर अच्चा पल्योपमे करीनेज जीवोनां आउठां.
कायस्थिति, कर्मस्थिति, पुहजस्थिति आदिकतुं प्रमाण गणाय ठे मोटे, ते अच्चा पल्योपमना
पण सूक्ष्म अने वादर एवा व जेद ठे, तेमां प्रथम वादर अच्चा पल्योपमंतुं स्वरूप कहीण् डीए.

देवकुरु उत्तरकुरु द्वेत्रमां जन्मेलां जुगलियांना वाल ते एवा के, जे जुगलने जन्मे एक
वे यावत् सात दिवस थया होय, तेवा जुगलियांना केश (वाल) लेइने तेना एवा ककमा
करवा के, ते ककडानो बीजो ककडो थइ शके नहीं. तेवा वालाग्रने च्यार गाउनो लांबो,
च्यार गाउनो पहिलो अने च्यार गाउनो उंमो एवा कुवामां ते वालाग्रन एवा ठंशीठांशीने
सरीये के तेना उपर थइने चक्रवर्त्तनुं सुन्य घाले, तो पण ते वालाग्र हाजी शके नही. तथा

ज्या ग्रंथना ५७ भा तथा ६० भा पानानी पुंठिमां जणाव्युं ठे
 के सागरोपमनुं तथा पुज्जलपरावर्तननुं स्वरूप ग्रंथने अंतंते जाणावी
 शुं. ते ते इहां जणावीए ठीए.

अति सूक्तमकालने एक समय कहे ठे. तेवा असंख्याता समथे एक आवली
 आय, तेवी (? ६७७७७? ६) एक क्रोरु सरुसगलाख शिनेतिरहजार बेईने सोल
 आवलीये, एक सुदूर्त आय ठे. तेवा त्रीश सुदूर्त एक अहोरात्रीरूप दिवस आ
 य ठे. तेवा पंदर अहोरात्रीए एक पखवानियुं आय ठे. तेवा बे पखवानिये एक
 महिनो आय ठे. तेवा चार महिन एक वर्ष आय ठे. तेवा असंख्याता कोनाको-
 नी वर्षे एक पंढयोपम आय ठे. तेवा दश कोनाकोनि पंढयोपमे एक अष्टा सा-
 गरोपम आय. ॥ इति सागरोपम प्रमाणम्. ॥

एज रीते एटले पूर्व कंहा तेवा दश कोनाकोनि सागरोपमे, उत्सर्पिणी

अप्रिये बली शकें नहीं, तथा पाणीए करी नै जाय नहीं. एटले तेनी अंदर पाणी उतरी शकें नहीं. तथा चाये करी ते वालाग्र उमी शकें नहीं, एवा वांगी वांगीने जरथा हे. य, पडी ते वालाग्रनो एकेको ककम्नो सो सो वर्षे काहीए. ते काहता काहता ज्यारे ते कुनो त-माग साजी थाय, सारे एक अछा आदर पल्योपम थाय. तेनां संख्यातां कोमाकोमि वर्ष थाय. आ दृष्टांत कथन मात्र हे. कम के, आ प्रमाण गणत्रीमां थावतुं नथी गणत्रीमां तो मूक्ष्य अछा पल्योपम आवे हे. तेनुं स्वरूप नीचे कहीए वीए.

पूरे कथा एवा झुगलियाना एकेका थालाग्रना, असंख्याता खंम कल्पना. ते वालाग्रना खंम करी पूरे कथा मनाणे, ते कुनो वांगी वांगीने जरथे. पडी तेमांथी पूर्वनी पेठे एकेको वालनो ककम्नो सो सो वर्षे काहीए, पडी ज्यारे ते कुनो तमाम खाली थाय, सारे एक सूक्ष्म अछा पल्योपम थाय. तेनां असंख्यातां कोमाकोमि वर्ष थाय. तेवा दश कोमाकोमि साग-रोपमे एक अछा सागरोपम थाय. एधी रितना सागरोपमनुं प्रमाण आ जग्याए जाणुं आ वात्तनो विज्ञेप विस्मार श्री अनुयोगघार सूत्रमां तथा पांचमा कर्मे ग्रंथमां हे. त्यांथी विम्ना रना अर्थिये जोह लेहुं.

आ ग्रंथनो वालावबोध करनार कहे ठे के,--

॥ उपजाति वृत्तम् ॥

प्रबन्धचिन्तामणि, धर्मविन्दु । श्रीहारिभद्राष्टकसंघपट्टाः ॥
प्रायान्तरेणाभिधुता यतः स्युः । सोयं प्रजावो मयि संघदृष्टेः ॥ १-॥

॥ अनुष्टुप् वृत्तम् ॥

मागधी संस्कृतेऽकारिरभ्रामञ्जरी नाटिका ॥
जयतिहुणयस्तोत्रे ज्ञानसारे तु गौर्जरी ॥ २ ॥

॥ इति श्री जैनीय अष्टयापक, शास्त्री रामचंद्र दीनानाथ विरचित
श्री वैराग्यशतकनो दंभान्वय सहित बालावबोध समाप्त.

छपरा उपरी आ असुख्य ग्रंथनी मागणी धवाधी आवृत्ति बीजी
प्रसिद्ध करवामां आवी ठे.
फक्त १००० हजार नकल.

सूचना

आ ग्रंथमां प्रसिद्ध करताना सीक्षा शिवायनी कोइ पण कौपी (नकल)
वेचाती कोइ पण ठेकाणे जणाशे तेना उपर घटता इलाजो लेवामां आवशे.

पुस्तक मळवानां ठेकाणा.

अमदावाद—कर्ता पासेधी.

” —राजनगर प्रीटिंग प्रेस तथा जाणीता तमाम बुकसेखरो पासेधी.

मुंबाइ—मांगरोल जैनसजा. ठे. पायधूणी पासे गोपीजीना मंदीर नजीक.

” —बंदरमां. श्रीमळी मालेकजी मळकेणी मळके

